

GÖÇMEN VE SIĞINMACILARIN İDARİ GÖZETİMİ

Uygulayıcılara Yönelik Rehber

Bu çeviri Avrupa Birliği ile birlikte
ortak finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

GÖÇMEN VE SIĞINMACILARIN İDARİ GÖZETİMİ

Uygulayıcılara Yönelik Rehber

Avrupa Konseyi

Orijinal:

*Administrative Detention of Migrants and
Asylum Seekers - Guide for Practitioners*

Bu çalışmada ifade edilen görüşler yazarların sorumluluğundadır ve Avrupa Konseyi resmi politikasını yansıttığı anlamına gelmemektedir.

Bu çeviri, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin mali desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriği, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

Metin bütünlüğünün korunması, alıntılanan kısmın bağlamı dışında kullanılması, eksik bilgi aktarmaması veya metnin niteliği, kapsamı ve içeriği yönünden okuyucuyu yanlış yönlendirmemesi ve ticari amaçlarla kullanılmaması koşuluyla 500 kelimeye kadar alıntı yapılabilir.

Kaynak metin daima, “@Avrupa Konseyi, 2025” şeklinde belirtilmelidir. Bu belgenin bir kısmının veya tamamının yeniden basılması/tercüme edilmesine ilişkin diğer tüm talepler Avrupa Konseyi İletişim Müdürlüğüne (F-67075 Strasbourg Cedex veya publishing@coe.int) iletilmelidir.

Bu belgeyle ilgili diğer tüm yazışmalar, Hukuki İşbirliği Bölümü, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğüne (DGI-CDCJ@coe.int) gönderilmelidir.

Kapak tasarımı ve düzeni: Belge ve Yayın
Hazırlama Departmanı (SPDP) / Avrupa
Konseyi

Fotoğraflar: © Avrupa Konseyi

© Avrupa Konseyi - Kasım 2023
Avrupa Konseyinde basılmıştır

İçindekiler

ÖN SÖZ	5
GİRİŞ	7
Bölüm 1 - İDARİ GÖZETİM	13
1.1. İdari Gözetim ne zaman meşru görülebilir?	13
1.2. İdari gözetim altına alma kararını kim verebilir ve bu karar veya emir neleri içermelidir?	17
1.3. İdari Gözetim ne kadar süre için meşru görülebilir?	17
1.4. Kırılgan durumdaki kişiler için hangi ek güvenceler olmalıdır?	17
1.5. İdari gözetim durumunda usulî güvenceler	19
Bölüm 2 - İDARİ GÖZETİM YERİNE VARİŞTA YAPILACAK İŞLEMLER	22
2.1. Arama işlemleri	22
2.2. Kayıt	23
2.3. Varışta sunulan bilgiler	24
2.4. Tıbbi tarama	24
Bölüm 3 - BİLGİLENDİRME VE İLETİŞİM	28
3.1. İdari gözetim altındaki kişilerin bilgilendirilmesi	28
3.2. İdari gözetim altındaki kişiler nasıl bilgilendirilir?	30
3.3. Dış dünya ile iletişim ve irtibat	31
Bölüm 4 - İDARİ GÖZETİM ALTINDAKİ KİŞİLERİN TUTULMA KOŞULLARI VE GÖRDÜKLERİ MUAMELE	37
4.1. Uygun tesisler	38
4.2. Yiyecek, içme suyu, giyim ve yatak	41
4.3. Düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüğü	44
4.4. Boş zaman faaliyetleri ve sosyal etkinlikler	45
4.5. Temizlik ve hijyen	46
4.6. Özel durumlar	47
Bölüm 5 - SAĞLIK HİZMETLERİ	55
5.1. Yeterli sağlık hizmetine erişim	55
5.2. Sağlık hizmetinin sağlanması	56
5.3. Sağlık hizmetini sağlayanlar	58
5.4. Özel durum ve ihtiyaçların ele alınması	59
5.5. Sağlık kayıtları ve gizliliği	65
5.6. Kötü muameleyle ilişkin iddiaların, şüphelerin ve tıbbi bulguların belgelendirilmesi ve raporlanması	66
5.7. Halk sağlığı	67

Bölüm 6 - PERSONEL	70
6.1. Personel ve eğitim	70
6.2. Acil durum yönetimi	73
Bölüm 7 - DÜZENİN KORUNMASI	76
7.1. Güvenlik, disiplin, tecrit ve kısıtlama araçları	76
7.2. Arama işlemleri	79
Bölüm 8 - ŞİKÂyet MEKANİZMALARI VE BAĞIMSIZ İZLEME	82
8.1. Şikâyet mekanizmaları	82
8.2. Bağımsız izleme	83
Ek 1 - AVUKATLAR İÇİN KONTROL LİSTESİ	88
1. Müvekkilden bilgi almak	88
2. Kırılganlıklar	89
3. Genel tutulma koşulları	92
Ek 2 - SAĞLIK PERSONELİ İÇİN KONTROL LİSTESİ	96
1. Kişi idari gözetim yerine vardığında	96
2. Kişinin idari gözetim yerinden ayrılışı sırasında	97
3. Tüm idari gözetim süreci boyunca	97
SON NOTLAR	100

ÖN SÖZ

Ülkelerimiz yüzyıllardır önemli ölçüde göç akımlarıyla şekillenmektedir. Göç, toplumlarımızın zengin dokusuna katkıda bulunmaktadır. Ne yazık ki, popülist söylemlerde göçmenlerin damgalanması da yeni değildir ve şu anda pek çok ülkede görülmektedir. Bu tür söylemler, göçmenlerin ve sığınmacıların idari gözetim altına alınmasının, ülkede kalma haklarının incelendiği geçici bir durum olmaktan çıkıp bir cezaya dönüşmesi riskini de beraberinde getirmektedir.

Tüm göçmen ve sığınmacıların, çatışmadan zulme ve yoksulluğa kadar uzanan nedenlerle ülkelerini terk ettikleri ve köklerinden koptukları hiçbir zaman gözden kaçırılmamalıdır. Göçmenlerin ve sığınmacıların hepsinin kendi hayat hikayeleri vardır. Ancak ortak noktaları, tüm insanların ortak arzusu olan daha parlak bir gelecek umududur. Ülkelerini terk ederken sevdiklerini, bazen de tüm mal varlıklarını geride bırakmışlar ve büyük risk altında, çoğu zaman insan tacirlerinin ve kaçakçıların kurbanı olarak seyahat etmişlerdir. Bu yolculuklar genellikle son derece travmatik deneyimlerdir. Birçoğunun henüz çocuk olması durumu daha da üzücü hale getirmektedir.

Göçmenler ve sığınmacılar, hepimiz gibi insan haklarına sahiplerdir. Bu temel öncül, vardıkları ülkelerde kendilerine nasıl davranılacağını belirlemelidir. Bu rehber, göçmenlere ve sığınmacılara insanca ve onurlu bir şekilde muamele edilmesini sağlamak amacıyla idari gözetimle ilgili mevcut standartları bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Rehber, temel olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yorumlandığı şekliyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve diğer ilgili hukuki kaynaklar esas alınarak hazırlanmıştır. Başka bir deyişle, bu rehber yeni standartlar yaratmaya çalışmamakta, sadece desteklenmesi gereken standartları vurgulamakta ve bunları uygulayıcıların kullanımını kolaylaştıracak şekilde sunmaktadır. Nihayetinde, ülkelerimizin idari gözetim altındaki göçmenlere ve sığınmacılara nasıl davrandığı, demokratik toplumlarımızın dayanıklılığı hakkında çok şey söylemektedir.

Christos Giakoumopoulos
İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürü

GİRİŞ

Göç hareketlerinin yönetimi, üye devletlerin sığınmacı ve göçmenlerin insan haklarına tam saygı göstererek kullanmaları gereken bir yetkidir¹ ve üye devletler için önemli bir zorluk teşkil etmeye devam etmektedir.² Bu çerçevede, idari gözetimi Avrupa’da ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“Mahkeme”) nezdinde en acil sorunlardan biri olma özelliğini korumaktadır.

Avrupa Konseyi, üye devletlere bu konularda daha fazla hukuki rehberlik ve destek sağlamaya devam etmektedir.³ Sürekli değişen göç ortamında, idari gözetim altındaki kişilerin tutulma koşullarına ilişkin mevcut asgari standartların ve kılavuz ilkelerin bir araya getirilmesine yönelik önemli bir ihtiyaç bulunmaktadır.⁴

Bu rehber, bu amacı yerine getirmek üzere tasarlanmıştır. İdari Gözetim alanındaki çok çeşitli uygulayıcılar için bir referans noktası görevi görerek, üye devletlerin bu bağlamda sığınmacılara ve göçmenlere yönelik görev ve yükümlülüklerini yerine getirmelerine yardımcı olma hizmet etmektedir.

Bu rehberin başlangıç noktası, göç bağlamında özgürlükten yoksun bırakmanın ceza yargılamasındaki gözüaltı veya hapis cezasıyla aynı nitelikte olmadığına hatırlanmasıdır. Bu tür bir özgürlükten yoksun bırakma, yalnızca ülkeden sınır dışı edilmeyi bekleyenler için idari bir tedbir olarak kullanılabilir ve yalnızca herhangi bir alternatifin yokluğunda son çare olarak uygulanmalıdır. Ayrıca, yargısal bir makam tarafından izin verilen/gözden geçirilen bir tedbir olmalı, meşru amaçlar için gerekli olmalı ve mümkün olan en kısa süre için uygulanmalıdır.⁵

Bir kişinin belirli hassasiyetleri nedeniyle (örneğin hamile, çocuk, işkence veya insan kaçakçılığı mağduru olması ya da zihinsel veya fiziksel sağlık sorunları olması gibi) idari gözetim altına alınmaya uygun olmayacağı durumlar olduğunun da unutulmaması gerekir.⁶ İdari gözetim altına alınan tüm kişilere onurlarına ve insan haklarına saygı gösterilerek muamele edilmeli ve yetkililer bu kişilere karşı her türlü ayrımcılığı önlemek için harekete geçmelidir.⁷ Üye devletlerin bu konuda önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır.

Rehberin amacı

Bu rehber⁸ Avrupa Hukuki İşbirliği Komitesi (CDCJ) tarafından göç alanında çalışan profesyoneller için, mevcut uluslararası standartlar ve Avrupa standartları doğrultusunda, özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin haklarına yönelik her türlü risk ve istismar veya ihlali etkili ve yeterli bir şekilde önleme ve bu kişilerin onurlarına ve temel haklarına saygıyı güçlendirme kapasitelerini geliştirmeye katkıda bulunacak bir uygulama aracı olarak hazırlanmıştır.

Bu rehber kime yöneliktir?

Bu uygulama rehberi, göç alanında çalışan çok çeşitli meslek gruplarına ve diğer paydaşlara yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Özellikle aşağıdaki kişilere yöneliktir:

- İlk idari gözetim kararını ve idari gözetimin devamı veya sonlandırılmasına ilişkin kararları alan personel;
- Sınır görevlileri;
- Sağlık çalışanları;
- Geri gönderme merkezi personeli;
- Tercümanlar;
- Hukukçular;
- Sivil toplum kuruluşları (STK'ler) ve idari gözetim altındaki kişilere yardım eden veya idari gözetim ile ilgilenen yetkililerle işbirliği yapan diğer gönüllüler.

Rehberin kapsamı

Rehber, başta yabancıların ülkeye giriş, ülkede kalış, statü ve sınır dışı edilmelelerini düzenleyen yasaların yanı sıra mülteciler, sığınma ve diğer uluslararası koruma biçimlerine ilişkin mevzuat başta olmak üzere göç ve sığınma ile ilgili yasaların uygulanması sonucu kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları tüm durumları kapsar. Ceza yargılamasını beklerken veya bir ceza mahkûmiyetinin ardından hüküm giydikten sonra tutuklu bulunan kişiler bu rehberin kapsamına girmemektedir.

Rehberin yetkili bir makam tarafından alınan resmî bir karara dayanarak ya da fiili olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelen bir durumun sonucu olarak bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı her türlü idari gözetim yeri için geçerli olması amaçlanmıştır.

Seyahat özgürlüğüne getirilen kısıtlama ile özgürlükten yoksun bırakma arasındaki ayrımı ilişkin kriterler

Bir kişinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (“Sözleşme”) 5. maddesi kapsamında “seyahat özgürlüğünden yoksun bırakılıp bırakılmadığını” belirlemek için başlangıç noktası kişinin somut durumu olmalıdır. Buna ek olarak, aşağıdakiler gibi çeşitli kriterler dikkate alınmalıdır:⁹

- ▶ türü;
- ▶ süresi;
- ▶ etkileri;
- ▶ söz konusu tedbirin uygulanma şekli.¹⁰

Seyahat özgürlüğüne getirilen bir kısıtlama ile havalimanı transit bölgelerinde ve kişilerin kimlik tespiti ve kayıt altına alınmasına yönelik kabul tesislerinde özgürlükten yoksun bırakma arasındaki ayrımı belirlerken, Mahkeme tarafından dikkate alınan faktörler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ▶ İlgili kişilerin durumu ve tercihleri;
- ▶ İlgili ülkenin yürürlükteki yasal rejimi;
- ▶ İlgili süre, tedbirlerin amacı ve ilgili kişilerin yararlandığı usulî koruma;
- ▶ İlgili kişilere uygulanan fiili kısıtlamaların niteliği ve derecesi.

Bu rehber nasıl kullanılmalı?

Rehber, profesyonellerin, idari gözetimin belirli bir yönünün ele alındığı bağımsız bölümler olarak sekiz bölümün her birine ayrı ayrı başvurularını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Kullanıcılar her bölümün sonunda, özetlenmiş rehberlik ve faydalı ek okuma materyalleri ile belgelerin referans verildiği bir araç kutusu da dahil olmak üzere faydalı araçlar bulacaklardır. Rehberin sonunda, kullanıcılar doktor ve avukatlar için kontrol listeleri bulacaklardır.

Bu rehber, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD/CJEU) içtihatları da dâhil olmak üzere Avrupa’ya ait ve uluslararası hukuki standartlara dayanmaktadır.¹¹ Bu nedenle, idari gözetime ilişkin uluslararası ve yerel gelişmeler rehberin yorumlanması ve kullanılmasında düzenli olarak dikkate alınmalıdır.

Kullanılan terminoloji ve tanımlar ¹²

Rehber kapsamında en sık kullanılan terimler aşağıdaki şekilde anlaşılmalıdır.

Göçmenlerin idari gözetimi veya **idari gözetim**, göç ve iltica ile ilgili yasaların uygulanmasında, yetkili bir makamın resmî kararı olsun veya olmasın, bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı veya *fiilen* özgürlüğünden yoksun bırakma anlamına gelen durumlarda tutulduğu tüm durumlardır.¹³

İdari gözetim altındaki kişi, göç ve iltica ile ilgili yasaların uygulanmasında idari gözetim alınan herhangi bir göçmen, sığınmacı, mülteci veya herhangi bir yabancı uyruklu kişidir.

İdari gözetim yeri, bir kişinin göç ve iltica ile ilgili yasaların uygulanması kapsamında tutulduğu, geri gönderme merkezleri, kabul merkezleri, havalimanlarının uluslararası bölgeleri, transit bölgeler vb. yerlerdir.

Yetkili makam, göç ve iltica ile ilgili yasaların uygulanmasında bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması anlamına gelen bir durumu emretmek veya bu konuda karar vermek üzere iç hukuk tarafından yetkilendirilen adli veya idari herhangi bir organdır. Ayrıca, bu tür kişilerin yerleştirilmesi ve idari gözetim yerinin yönetimi için sözleşmeyle görevlendirilen özel kuruluşları da kapsar.

Çocuk, 18 yaşın altındaki herhangi bir insanı tanımlar.¹⁴

Refakatsiz çocuk, hem ebeveynlerinden hem de diğer akrabalarından ayrı düşmüş ve kanunen ya da yasal olarak ona bakmakla yükümlü olan bir yetişkin tarafından bakılmayan çocuktur.

Ailesinden ayrı düşmüş çocuk, her iki ebeveyninden veya önceki yasal ya da geleneksel birincil bakıcısından ayrı düşmüş, ancak diğer akrabalarından ayrı düşmemiş olabilecek bir çocuktur. Bu nedenle, diğer yetişkin aile üyelerinin eşlik ettiği çocuklar da buna dâhil olabilir.

Personel, bir idari gözetim yerinde istihdam edilen veya görevlendirilen ve tutulma koşulları veya idari gözetim altındaki bir kişinin refahı ile ilgili görevleri yerine getiren kişilerdir. Bu, diğerlerinin yanı sıra, ister doğrudan devlet tarafından istihdam edilsinler ister hizmetleri dış kaynak kullanımı düzenlemeleri yoluyla temin edilsin, güvenlik, idari gözetim görevlileri ve amir ve yöneticiler de dâhil olmak üzere çeşitli rollerde görev yapan personeli kapsar.

Sağlık çalışanları, yerel mesleki standartlara göre mesleğe kabul edilen tıp doktorları, diş hekimleri, psikologlar, psikiyatristler, uygun şekilde eğitilmiş sağlık görevlileri veya hemşirelik personelidir.

Kırılgan durumdaki kişi, durumlarının bireysel olarak değerlendirilmesinin ardından özel ihtiyaçları olduğu tespit edilen ve bir devletin göç ve sığınma bağlamında özel koruma ve yardım sağlama yükümlülüğünü yerine getirmesini talep etme hakkına sahip olan kişidir.¹⁵

Ülkeden gönderme, bir kişinin ev sahibi devletten gönüllü olarak geri dönmesi veya zorla gönderilmesidir ve sınır dışı edilmeyi de içerir.

Sivil toplum kuruluşları, alanında yetkin, hükümetten bağımsız ve ev sahibi devletler tarafından akredite edilen veya tanınan, kar amacı gütmeyen yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası kuruluşlardır.

Kısaltmalar

Rehber ve içindeki son notlar kapsamında en sık kullanılan kısaltmalar şunlardır:

ABAD (CJEU)	Avrupa Birliği Adalet Divanı
APT	İşkenceyi Önleme Derneği
BMİHYK (OHCHR)	Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
BMMYK (UNHCR)	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CDDH	Avrupa Konseyi İnsan Hakları Yürütme Komitesi
CPT	Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
FRA	Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı
GC	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi
ICCPR	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
IDC	Uluslararası Gözaltı Koalisyonu
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
STK (NGO)	Sivil toplum kuruluşu

Bölüm 1

İDARİ GÖZETİM

Avrupa'da insan haklarının korunmasına verilen büyük önem göz önünde bulundurulduğunda, göçmenlerin idari gözetim altına alınmasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve diğer ilgili insan hakları sözleşmelerine¹⁶ Mahkemenin içtihadına ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) gibi ilgili izleme organları tarafından geliştirilen standartlara uygun olması gerekmektedir. Buna göre:

- Her şeyden önce, herhangi bir idari gözetim, hukuka uygun olmalıdır; yani, idari gözetim kararı, Sözleşmenin 5.1 maddesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesinin (ICCPR) 9.1 maddesi uyarınca özgürlük ve güvenlik hakkıyla uyumlu olmalıdır. Bu husus, bir kişiyi idari gözetim altına almadan önce akılda tutulması gereken temel ilkelerin hatırlatıldığı bu bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır;
- İkinci olarak, idari gözetim ancak idari gözetimin kendisinin ve koşullarının hukukiliği insan hakları standartlarına uygun olduğunda insan haklarına uygun olarak değerlendirilir. Bu ikinci "koşullar" kavramı ilerleyen bölümlerde detaylandırılacaktır.

1.1. İdari Gözetim ne zaman meşru görülebilir?

Sözleşmenin 5.1.f Maddesi uyarınca, ulusal makamlar bir kişiyi göçmenlik bağlamında yalnızca aşağıdaki amaçlarla özgürlüğünden yoksun bırakabilir:

- Ülkeye izinsiz girişleri önlemek;
- Kişinin ülkeden gönderilmesini veya iadesini beklemek.

Bu amaçları taşımayan her türlü özgürlükten yoksun bırakma eylemi, Sözleşmenin 5.1.f Maddesini ihlal etmiş olur. Örneğin, bir kişi yalnızca uluslararası

koruma başvurusunda bulunmuş olması nedeniyle idari gözetim altına alınmamalıdır.¹⁷

Sığınmacılar için daha kısıtlayıcı standartlar geçerlidir ve idari gözetim sadece daha sınırlı durumlarda kullanılabilir.¹⁸

AB mevzuatı, diğer hususların yanı sıra, aşağıdaki durumlarda idari gözetime izin vermektedir:¹⁹

- Başvuru sahibinin kimliği veya uyruğunun belirlenmesi ve doğrulanması için;
- Özellikle kaçma riskinin söz konusu olduğu durumlarda, sığınma başvurusunun, idari gözetim yokluğunda tespit edilemeyecek unsurlarının incelenmesi için;
- Başvuru sahibinin ülkeye giriş hakkı konusunda karar verilmesi için;
- Başvuru sahibinin ülkeden gönderilmesi ilgili olarak işbirliği yapmayı reddetmesi konusunun ele alınması için;
- Ulusal güvenliğin veya kamu düzeninin korunmasının gerektiği durumlar;
- Dublin Tüzüğü kapsamında transfer prosedürlerinin güvence altına alınması için.

Buna ek olarak, Sözleşmenin 5.1.f Maddesinde belirtilen genel amaç ve gereklilikle uyumlu olması için, bir kişinin idari gözetim altına alınmasına ilişkin tüm usuller:

- keyfi olmamalıdır;
- kanunla öngörülmüş olmalıdır;
- meşru amaç için gerekli ve bununla orantılı olmalıdır.

i. “Keyfi idari gözetim”

İdari gözetim kararları veya emirleri yetkili makamlar tarafından verilmeli ve sadece bireysel, hukuka uygun ve ilgili kişiyle ilgili tüm gerçekler göz önünde bulundurulduktan sonra verilmelidir.²⁰ Mahkeme, bir idari gözetim kararının keyfi bir şekilde alınıp alınmadığını belirlerken aşağıdaki temel faktörleri dikkate alır:²¹

- İdari gözetim kararının iyi niyetle alınıp alınmadığı ve yasal gerekçelere dayanıp dayanmadığı;²²

- Kişinin ülkeye izinsiz girişinin önlenmesi veya ülkeden gönderilmesi amacıyla yakından bağlantılı olup olmadığı;
- İdari gözetim yerinin ve tutulma koşullarının uygun olup olmadığı;²³
- İdari gözetim süresinin sahip olunan amaç için makul olarak gerekli olan süreyi aşp aşmadığı.

ii. "Hukuka uygun idari gözetim"

İdari gözetime ilişkin tüm usuller ulusal hukuk tarafından belirlenmelidir. Bu gerekliliğin amacı, yetkililer tarafından keyfi karar alınması riskini önlemektir. Bu gereklilik asgari olarak yasal dayanağın (ulusal hukuk) halk tarafından erişilebilir olması anlamına gelmektedir.

Mahkemenin ilgili içtihadı

Örneğin, *Amuur/Fransa* başvurusunda, başvuru sahibinin Paris-Orly havalimanının transit bölgesinde idari gözetim altına alınması, kamuya açıklanmayan iki genelgeye dayandırılmıştır. Mahkeme, bu metinlerden hiçbirinin, kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı iç hukukta yeterli yasal korumaya sağlayacak "nitelikte" bir "yasa" oluşturmadığına karar vermiştir.²⁴

Mathloom/Yunanistan başvurusunda Mahkeme ayrıca, iç hukukun Sözleşmeye uygun olması için idari gözetim süresinin özgürlükten yoksun bırakma tedbirinin amacı açısından her zaman makul olması gerektiğinin altını çizmiştir.²⁵

Suso Musa/Malta başvurusunda, yetkililer, sığınma başvurusu bekleyen göçmenlerin ülkeye girişine veya ülkede kalmasına kanunen izin vermiştir. İzinsiz girişleri önlemek amacıyla başvuru sahibinin daha sonra idari gözetim altına alınması, idari gözetimin hukukiliği hakkında soruların gündeme getirilmesine neden olmuştur.²⁶

Nabil ve diğerleri/Macaristan başvurusunda Mahkeme, yetkili makamların ilk idari gözetim süresini uzatmaya karar verdiklerinde, sığınmacının ilk idari gözetim süresine karar verilmesine dayanak teşkil eden argümanları tekrarlamakla yetinmemeleri gerektiğini vurgulamıştır.²⁷

iii. "İdari gözetimin gerekliliği ve meşru amaçla orantıllılığı"

İdari gözetim, büyük ölçüde müdahaleci olması nedeniyle, yalnızca kesinlikle gerekli olduğunda ve mümkün olan en kısa süre için ve daha az zorlayıcı alter-

natif önlemlerin belirli bir durumda etkisiz olacağı tam ve dikkatli bir değerlendirme ile belirlendikten sonra son çare olarak uygulanmalıdır.

İdari gözetim yerine en uygun alternatif, ilgili kişinin özel koşullarında etkili bir şekilde uygulanabilen ve söz konusu kişinin özgürlüğünün en az derecede kısıtlanmasını ve hak ve menfaatlerinin en üst düzeyde korunmasını sağlayan tedbir olacaktır.

İdari gözetime alternatifler -bunlarla sınırlı kalmamak kaydıyla- aşağıdakileri içerebilir:²⁸

- Düzenli aralıklarla polise veya göç idaresi birimlerine bildirimde bulunmak;
- Pasaport veya seyahat belgesini teslim etmek; Bölgede kalmak için geçici izin;
- Refakatsiz çocuklar ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile temelli bakım;²⁹
- Yetkililer tarafından sağlanan barınma tesisleri;
- Göçmenler ve sığınmacılar için açık veya yarı açık merkezler;
- Belirli bir süre için verilen ikamet izni;
- Teminatlı ya da teminatsız kefalet;
- Kefil şartı;
- Vaka yönetimi veya sosyal çalışmacı desteği;
- Elektronik kelepçe takılması gibi elektronik izleme uygulamaları.³⁰

Akılda bulundurulması gereken hususlar

- Bir kişinin özgürlüğünden herhangi bir noktada – ister varışında ister sınır dışı edilmesi beklenirken – yoksun bırakılması durumunda, ulusal makamlar şunu göz önünde bulundurmalıdır: Herhangi bir özgürlükten yoksun bırakma eylemi, yalnızca ülkeden gönderme işlemleri devam ettiği sürece meşru olacaktır. Söz konusu işlemlerin gerekli özen gösterilerek yürütülmemesi halinde, idari gözetim uygulaması, Sözleşmenin 5.1.f maddesi kapsamında hukuka uygun olmaktan çıkar;
- Ülkeden gönderme amacıyla idari gözetim altına alma, cezalandırıcı nitelikte olmamalı ve uygun güvencelerle birlikte uygulanmalıdır;
- Ülkeden göndermenin gerçekçi bir ihtimal olup olmadığı ve ülkeden gönderme amacıyla idari gözetimin başlangıçtan itibaren hukuka uygun olup olmadığı veya hukuka uygun olmaya devam edip etmediği değerlendirilmelidir;
- Sınır dışı edilmeyi beklerken keyfi idari gözetim riskini önleyebilecek usule ilişkin güvenceler bulunmalıdır. Bu tür güvenceler, idari gözetim için makul süre sınırlamalarını, hukuki danışmanlığı, yargı denetiminin mevcudiyetini vb. içerebilir.

1.2. İdari gözetim altına alma kararını kim verebilir ve bu karar veya emir neleri içermelidir?

İdari gözetim kararları veya emirleri adli veya ilgili idari makamlar tarafından verilmelidir. Bu da ulusal hukukun bu amaçla yetkili makamları belirlemesini ve izlenecek usulü tespit etmesini gerektirir.

1.3. İdari Gözetim ne kadar süre için meşru görülebilir?

İdari gözetim mümkün olan en kısa süre için uygulanmalıdır³¹ ve hiçbir koşulda sınırsız bir süre için olmamalıdır. Mahkeme tarafından vurgulandığı üzere, idari gözetime yalnızca idari gözetimi haklı kılan usuller gerekli özen gösterilerek izlendiği sürece izin verilebilir.³² İdari gözetim altına alınan kişiler, alınmalarını gerektiren sebepler ortadan kalkar kalkmaz serbest bırakılmalıdır.

Meşru amaca ek olarak, idari gözetim süresi Mahkeme tarafından idari gözetim altında tutulan kişinin³³ özel durumları ve hassasiyetleri ve tutulma koşulları dikkate alınarak yakından incelenmektedir.³⁴ Koşullara bağlı olarak, iki saatlik idari gözetim süresi bile bazı durumlarda Sözleşmenin 5.1 maddesi kapsamında özgürlükten yoksun bırakma olarak değerlendirilebilir.³⁵

Mahkemenin ilgili içtihadı

Louled Massoud/Malta başvurusunda, başvuru sahibi sınır dışı edilmek üzere 18 aydan fazla bir süre boyunca bir idari gözetim yerinde tutulmuştur. Sığınma talebinin reddedilmesinin ardından, bu kadar uzun bir süre boyunca sınır dışı edilmesine ilişkin gerçekçi bir ihtimalin bulunmaması, başvuru sahibinin idari gözetim altına alınmasını hukuka aykırı hale getirmiştir.³⁶

1.4. Kırılgan durumdaki kişiler için hangi ek güvenceler olmalıdır?

Kırılganlığın göçmenlerin durumuna ilişkin olduğu birçok kez teyit edilmiştir.³⁷ İdari gözetim altına alma kararı veya emri verilmeden önce, kişinin idari gözetim altına alınmasının onu özel bir kırılganlık durumuna veya risk altına sokup sokmayacağını ve özel bakım, ilgi veya desteğe ihtiyaç duyup duymadığını tespit etmek için kişinin özel durumu veya sağlık durumu taramaya tabi tutulmalıdır.³⁸

Kırılgan bir kişinin idari gözetim altına alınmasıyla güdülen amaca daha az zorlayıcı başka tedbirlerle ulaşılabiliriyorsa, bu kişinin idari gözetim altına alınması Sözleşmenin 5.1.f maddesine uygun olmayacaktır. Bu, yetkili makamlar

tarafından kişinin durumunun özel koşulları dikkate alınarak idari gözetim alternatiflerinin değerlendirilmesini gerektirir. Bu kırılganlık değerlendirilmesinin yapılmasında aktif adımların atılmaması ve gecikmeler, yetkililerin iyi niyetine ilişkin ciddi şüpheler uyandıran bir unsur olabilir.³⁹ Sözleşmenin 5.1.f maddesine ek olarak, kırılgan durumdaki kişilerin idari gözetime tabi tutulması, tutulma koşullarına, süresine, kişinin özel kırılganlıklarına ve idari gözetimin bu kişiler üzerindeki etkisine özellikle dikkat edilerek Sözleşmenin 3. maddesi kapsamında sorunlara yol açabilir.

Kırılganlık, kişinin fiziksel durumu, sağlık durumu veya geçmiş deneyimleri nedeniyle ortaya çıkabilir. Bu nedenle kırılganlığın tezahürleri ve ele alınmasına ilişkin yükümlülükler önemli ölçüde değişebilir. Mahkemenin içtihadına dayanarak aşağıdaki örneklerden bahsedilebilir:⁴⁰

- Çocuklar;⁴¹
- Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar;⁴²
- Hamile kadınlar ve emziren anneler;⁴³
- Yaşlı kişiler;
- Çocuklu yalnız ebeveynler;⁴⁴
- Engelli veya ciddi hastalığı olan kişiler;⁴⁵
- LGBTİ bireyler;⁴⁶
- İnsan ticareti mağdurları;⁴⁷
- Fiziksel veya psikolojik nitelikte işkence, kötü muamele, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet veya aile içi şiddet mağdurları.⁴⁸

Mahkemenin ilgili içtihadı

Rahimi / Yunanistan başvurusunda, refakatsiz bir çocuğun özellikle barınma, hijyen ve altyapı açısından bir idari gözetim yerinde tutulma koşulları insan onuruna yakışmayacak kadar kötüydü. Ayrıca, başvuru sahibi, yaşı ve kişisel koşulları nedeniyle son derece kırılgan bir konumdaydı ve yetkililer onu gözetim altına alırken bireysel durumunu hiç dikkate almamışlardı. Buna göre, idari gözetimin sadece iki gün sürdüğü gerçeği bir yana bırakılsa bile, başvuru sahibinin tutulma koşulları başlı başına Sözleşmenin 3. maddesini ihlal eden aşağılayıcı muamele anlamına gelmektedir. Genç olması, bilmediği bir ülkedeki idari durumunun düzensizliği ve refakatsiz olması ve bu nedenle kendi başının çaresine bakmak zorunda bırakılması, onu açıkça son derece kırılgan bir kişi konumuna sokmuştur. Sonuç olarak Mahkeme, Yunan makamlarının Sözleşmenin 3. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülükleri ışığında uygun tedbirleri alarak onu koruma ve ona bakma yükümlülüğü altında olduğunu hatırlatmıştır.⁴⁹

1.5. İdari gözetim durumunda usulî güvenceler

Kişiler idari gözetim altına alındıklarında, idari gözetim altına alınmalarıyla ilgili bir dizi usulî haktan yararlanmaya devam ederler. Sözleşmenin 5.2 maddesi uyarınca, özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının nedenleri hakkında anladıkları bir dilde⁵⁰ bilgilendirilme hakkına sahiptirler.⁵¹ Bu, özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının Sözleşmenin 5.1 maddesine uygun olarak “hukuka uygun” olması için gerekli olan usulî ve maddi koşullara bir mahkeme nezdinde itiraz etmelerine olanak tanıyacaktır. Yerel mahkemeler, kişilerin idari gözetim altında tutulmasının hukuka uygunluğunu “süratle” incelemeli, karara bağlamalı ve idari gözetimin hukuka uygun olmaması halinde serbest bırakılmalarına hükmetmelidir.

Sözleşmenin 13. maddesi uyarınca, idari gözetim altında tutulan kişiler, tutulma koşullarına ilişkin şikâyetleriyle ilgili olarak etkili bir yola başvurma hakkına da sahiptir.⁵² Bu tür başvuru yollarının etkili sayılabilmesi için, idari gözetimin maddi koşullarının iyileştirilmesi imkânını ve bu koşullar nedeniyle hâlihazırda meydana gelmiş olan ihlal için uygulanabilir bir tazminat hakkını sunması gerekir.⁵³

Akılda bulundurulması gereken hususlar

İdari gözetim kararı alınıp alınmaması gerektiğini değerlendiren yetkili makamlar aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmalıdır.

- ▶ İdari gözetimin ulusal hukukta hukuki bir dayanağı var mı ve bu dayanak herkes için yeterince açık ve öngörülebilir mi?
- ▶ Karar, ulusal hukuk uyarınca idari gözetim tedbirini uygulamaya yetkili bir makam tarafından mı alınıyor?
- ▶ İdari gözetim gerekli mi ve güdülen amaçla orantılı mı?
- ▶ Kişi kırılğan bir durumda mı?
- ▶ Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için idari gözetim yerine başka alternatifler var mı? Bu alternatiflerin uygulanmaması makul bir gerekçeye dayanıyor mu?
- ▶ İdari gözetim kararının hukuki dayanağı ve gerekçeleri ilgili kişiye anlayacağı bir dil ve şekilde usulüne uygun olarak açıklandı mı?
- ▶ İlgili kişi idari gözetiminin olası süresi hakkında bilgilendirildi mi?
- ▶ Kişi, idari gözetim kararına ve idari gözetim süresince maruz kaldığı muameleye karşı itiraz usulleri hakkında bilgilendirildi mi?
- ▶ Kişinin bu tür başvuru ve itiraz yollarına etkili şekilde erişimi ve tamamen tüketmesi mümkün mü?

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ HELP çevrim içi kursları [Sığınma ve İnsan Hakları](#)
- ▶ HELP çevrim içi kursları, [İdari Gözetime Alternatifler](#)
- ▶ İnsan Hakları Yürütme Komitesi (CDDH), [Göçmenlerin İdari Gözetim Altına Alınmasına Alternatifler: Etkili Sonuçların Desteklenmesi](#), Pratik Uygulama Kılavuzu, Haziran 2019
- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)
- ▶ [BMMYK \(UNHCR\) Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler](#), 2012

Bölüm 2

İDARİ GÖZETİM YERİNE VARİŞTA YAPILACAK İŞLEMLER

Variş kavramı bir idari gözetim yerine varış anını ifade eder. Bu yerlere yeni giriş yapan kişiler, hem ilk kez gelenleri hem de başka bir idari gözetim yerinden nakledilenleri kapsar. İdari gözetim altına alınan her kişi idari gözetim yerine vardığında aranmalı ve kayıt altına alınmalı ve bu yerlerin iç kuralları ve idari gözetim süresince sahip olduğu haklar ve görevleri hakkında bilgilendirilmelidir. Ayrıca, bir idari gözetim yerine yeni gelen tüm kişilerin mümkün olan en kısa sürede, ideal olarak varışlarından sonraki 24 saat içinde tıbbi taramadan geçirilmesi sağlanmalıdır.⁵⁴

Varışta uygulanması gereken usullerin yetkili makamlar tarafından izlenmediği durumlarda, idari gözetim altına alınan kişinin haklarına saygı gösterildiğine dair ispat yükümlülüğü yetkili makamlara ait olacaktır.⁵⁵

2.1. Arama işlemleri

İdari gözetim yerlerinin işletilmesinden ve yönetilmesinden sorumlu makamlar, yaşam hakkına yönelik tehditler de dâhil olmak üzere, tüm sağlık ve güvenlik risklerini en aza indirmekle yükümlüdür.⁵⁶ Bu, Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca makamların, özellikle tehlikenin öngörülebilir olduğu durumlarda, idari gözetim altındaki kişilerin ve personelin sağlığını ve refahını koruma ve geliştirme yükümlülüğü ile doğrudan bağlantılıdır.⁵⁷

Bu, yetkililerin tespit edilen sağlık ve güvenlik risklerini ele almak ve kişinin hayatı veya sağlığına yönelik tehlike durumlarını önlemek için temel ve gerekli önlemleri almasını gerektirir.⁵⁸ İdari gözetim yerlerine varışta, yasa dışı silahlar gibi kanunen yasaklanmış eşyanın tespit edilmesi ve bunlara el konulması amacıyla bireyin onuruna ve mahremiyetine saygı gösterilen ve saygı gösterilmesinin teşvik edildiği koşullarda aramaları önemlidir.

2.2. Kayıt

Mahkeme, Sözleşmenin 5.1 maddesi uyarınca idari gözetim altında tutmanın hukuka uygun olması ve Sözleşmenin 5.4 maddesi uyarınca kişinin idari gözetim altında tutulmasının hukuka uygunluğunu denetleme hakkına saygı gösterilmesi için özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler hakkında doğru bilgilerin kaydedilmesinin önemini defalarca vurgulamıştır.⁵⁹ Bu nedenle, doğru kayıt, keyfi idari gözetime ve kişinin kimseyle görüştürülmeden idari gözetim altında tutulmasına karşı önemli bir güvencedir.⁶⁰

Kayıtlar, bunlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- Kişinin kimliği (tam adı, cinsiyeti, doğum tarihi ve belgelerden veya kişinin beyanından tespit edilen kişinin uyruğu veya menşe ülkesi veya vatansızlık statüsü) ve diğer ilgili bilgiler (konuşulan dil, inanç, yeme alışkanlıkları vb.);
- Kişinin uluslararası koruma/sığınma başvurusunda bulunup bulunmadığı;
- Kişinin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı tarih, saat ve yer ile sorumlu makamın kimliği;
- İdari gözetim kararını veren makam (idari gözetim kararını veren idari veya adli ulusal makam);
- Nedenler (idari gözetimin gerekçesi ve iç hukuktaki ilgili yasal dayanak);
- İdari gözetim yeri, tesise kabul tarihi ve saati ve idari gözetim yerinden sorumlu makam;
- İlgili kişinin sağlık durumu ve özel ihtiyaçları olup olmadığına ilişkin olası unsurlar;
- Kişinin eşyasının bir envanteri (kişinin idari gözetim yerine girerken sahip olduğu eşya, özellikle değerli eşya, elektronik cihazlar, bagaj eşyası, ilaçlar veya nakit para) ve bu eşyanın ilgili kişinin tasarrufunda mı bırakıldığı yoksa yetkililer tarafından mı muhafaza edildiği);⁶¹
- Gerekli olduğunda, başka bir yere transfer edildiği bilgisi (bu, idari gözetimin başladığı yer ve transferden sorumlu makam ile ilgili bilgileri de içerir);
- İlgili olduğu hallerde, özellikle bir ailenin birden fazla üyesi idari gözetim altına alınmışsa, ilgili kişinin yakınları veya çocukları hakkındaki bilgiler.⁶²

Kaydın tamamlanması için ihtiyaç duyulması halinde, idari gözetim altında tutulan kişinin anlayabileceği bir dilde/lehçede iletişim kurabilen bir tercümanın yardımı sunulmalıdır. Bu hizmet yüz yüze veya telefonla uzaktan sağlanabilir ve tercümana ihtiyaç duyulan diğer durumları, örneğin sağlık hizmetleri veya hukuki danışmanlık senaryolarını da kapsayabilir.

İlgili kişinin kayıtlara erişimi olmalıdır.⁶³ Kişiye kayıtların bir kopyasının verilmesi veya talebi üzerine kayıtlara fiziksel erişiminin sağlanması yoluyla kişinin kayıtlarına erişim sağlanabilir.

İdari gözetim altında tutulan kişilerin yakınları, temsilcileri, avukatları ve uygun olduğunda bu tür kayıtlara erişim yetkisi olan sivil toplum kuruluşları gibi ulusal hukuk tarafından belirlenmiş meşru menfaati olan üçüncü tarafların kayıtlara erişimi, özel hayata saygı hakkının ve ilgili kişilerin kişisel verilerinin korunması güvencesi saklı kalmak kaydıyla sağlanmalıdır.

2.3. Varışta sunulan bilgiler

İdari gözetim yerinin iç kuralları ile ilgili kişinin hakları ve görevlerine dair bilgiler, idari gözetim yerine varıştan sonra gecikmeksizin, yani mümkün olan en kısa süre içinde verilmelidir.

2.4. Tıbbi tarama

Kişiler idari gözetim altına alındıkları andan itibaren, yetkili makamlar onların maruz kalabilecekleri her türlü kötü muameleden sorumludur.⁶⁴ Bu nedenle, idari gözetim altına alınan kişiler, idari gözetim yerine varışlarından sonra mümkün olan en kısa sürede hem fiziksel hem de ruhsal sağlıkları için bireysel bir tıbbi taramaya tabi tutulmalıdır.⁶⁵

Tıbbi taramanın amaçları şunlardır:

- Halk sağlığını (örneğin COVID-19) ve özellikle de idari gözetim altındaki diğer kişilerin, personelin ve bu kişilerle etkileşim halinde olan sivil toplum temsilcilerinin sağlığını korumak için bulaşıcı hastalıkları tespit etmek üzere ilgili kişiyi taramaya tabi tutmak;
- Başta engellilik, hamilelik veya üreme sağlığıyla ilgili diğer sorunlar, madde bağımlılığı, yaş, travma veya kendine zarar verme riski olmak üzere özel tıbbi bakım ve ilgi gerektiren sağlık ihtiyaçlarını ve kırılanlıkları tespit etmek;⁶⁶
- İdari gözetimin tıbbi açıdan uygun olup olmadığını veya uygun olmaya devam edip etmediğini değerlendirmek ve tavsiyelerde bulunmak.⁶⁷

Bu tıbbi tarama, kabulden sonra mümkün olan en kısa sürede bir doktor veya doktora rapor veren tam nitelikli bir hemşire tarafından gerçekleştirilmelidir. Tıbbi tarama, ilgili kişinin temel haklarına orantısız şekilde müdahale etmemelidir.

Tıbbi taramanın sonuçları eksiksiz biçimde kaydedilmelidir. Tıbbi kayıtlar asgari olarak, gözle görülür yaralanmalar veya önceden maruz kalınan kötü muameleyle ilişkin ifadeler, kabulden önce meydana gelen cinsel istismar veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dâhil olmak üzere diğer şiddet türlerine ilişkin kanıtlar, COVID-19, tüberküloz, uyuz, kızamık, hepatit veya HIV gibi bulaşıcı hastalıklar, diyabet veya epilepsi gibi kronik hastalıklar hakkındaki bilgileri veya idari gözetim altındaki kişi tarafından gönüllü olarak sağlanan diğer bilgileri içermelidir.⁶⁸ Yetkililer, kişilerin tıbbi tarama sırasında ilk temasta yaşadıkları travmayı paylaşmak istemeyebileceklerini akılda tutmalıdır. Tarama sırasında tespit edilen sorunlar için sağlık takip hizmetleri erişilebilir olmalıdır.

Kötü muamele, istismar, cinsel şiddet veya diğer şiddetin göstergesi olan yaralanmalar ve bu yaralanmalarla tutarlı iddialar hakkındaki bilgiler, ilgili kişinin isteğine bakılmaksızın, derhal ve sistematik olarak ilgili ulusal makamların dikkatine sunulmalıdır.⁶⁹

Akılda bulundurulması gereken hususlar

İlgili bilgilerin toplanması ve kaydedilmesi ve aşağıdaki gibi gerekli usullerin uygulanması suretiyle, idari gözetim altında tutulan tüm kişilerin refah ve güvenliğine idari gözetim yerine varış anından itibaren saygı gösterilmesi önemlidir:

- Herhangi bir yasa dışı maddeyi tespit etmek için kişinin hukuka uygun şekilde aranması;
- Anladıkları bir dilde haklarının kendilerine açıklanması;
- İdari gözetim yerinin kural ve usullerinin anladıkları bir dilde açıklanması;
- Kimlikleri, sağlık ihtiyaçları, dini ihtiyaçları ve bireysel vaka detayları gibi önemli bilgilerin kaydedilmesi;
- Kültüre duyarlı değerlendirmelerle ve işkence veya travma geçmişi olasılığını dikkate alarak varıştan sonraki 24 saat içinde kapsamlı bir tıbbi tarama uygulanması

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)
- ▶ BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK/UNHCR), [Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler](#), 2012
- ▶ BMMYK (UNHCR), IDC, [Hassasiyet Tarama Aracı, Hassasiyetin Tespiti ve Ele Alınması: İltica ve Göç Sistemlerine Yönelik Bir Araç](#), 2016
- ▶ Dünya Sağlık Örgütü: [İdari gözetime ilişkin sağlık sorunlarının ele alınması ve idari gözetime alternatif uygulamalar: Ülke uygulama kılavuzu](#), 2022

Bölüm 3

BİLGİLENDİRME VE İLETİŞİM

Dış dünya ile iletişim, özgürlükten yoksun bırakma durumlarında geçerli olan insan hakları standartlarının bir parçasıdır ve göçmenlerin tutulma koşullarının değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken unsurlardan biridir.⁷⁰

3.1. İdari gözetim altındaki kişilerin bilgilendirilmesi

İdari gözetim altındaki kişiler, gözetim altındayken sahip oldukları öznel haklar ve görevler de dâhil olmak üzere, hukuki durumlarının ve tutulma koşullarının farkında olmalıdır.⁷¹

i. Özgürlükten yoksun bırakma üzerine bilgilendirme

Bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına karar verildiği ilk andan itibaren, ulusal makamlar ilgili kişiyi anladığı bir dilde tutuklanma nedenleri ve ilgili yasal dayanak hakkında bilgilendirmelidir.

Kişinin hangi gerekçelerle idari gözetim altına alındığına ilişkin bilgiler mümkün olduğunca ayrıntılı olmalıdır.⁷² Dolayısıyla bilgiler, ilgili kişinin somut bireysel durumuna atıfta bulunmalı ve asgari olarak şunları içermelidir:

- Neden yakalandığı veya idari gözetim altına alındığı;
- Hangi gerekçelerle idari gözetim altına alındığı;
- İdari gözetim altına alınmasına kimin karar verdiği;
- İdari gözetimin olası süresi;
- İdari gözetim yeri.

İdari gözetim altına alınan kişi, alınma gerekçelerine ek olarak, özellikle usule ilişkin hakları konusunda da bilgilendirilmelidir:

- Hukuki yardım ve temsil hakkı;
- Sığınma veya diğer uluslararası veya ulusal koruma biçimlerini talep etme ve ülkeden gönderilmeye karşı korunma hakkı;
- Konsolosluk yetkilileri ve/veya kendi seçtiği bir kişi ile irtibat kurma hakkı;
- Bir tercümana erişim hakkı;
- Bağımsız bir makam veya mahkeme önünde dinlenilme ve idari gözetim kararına veya emrine etkili bir şekilde itiraz etme hakkı.

ii. İdari gözetim yerine varışta bilgilendirme

İdari gözetim altındaki kişiler iç kurallar hakkında hem sözlü hem de yazılı olarak bilgilendirilmelidir. İç düzen kuralları öncelikle bilgilendirici nitelikte olmalı ve idari gözetim altındaki günlük yaşamla ilgili çok çeşitli konuları, hakları ve yükümlülükleri ele almalıdır.⁷³

İç kurallar hakkında verilen bilgiler aşağıdakileri kapsamalı ancak bunlarla sınırlı olmamalıdır:

- Dinlenme odaları, kütüphaneler, açık hava alanları, sigara içme alanları, yemekhaneler, mutfaklar veya sıhhi tesisler gibi kamu tesislerinin kullanımı;
- Yemek saatleri;
- Güvenlik nedeniyle idare tarafından alınabilecek ve saklanabilecek kişisel eşyalar;
- Disiplin prosedürleri ve acil durum önlemleri;
- Personelin rolü (sosyal etkinlikler, temizlik, yönetim vb.);
- Dışarıdan gelen ziyaretçiler için uygulanan sistem.

İdari gözetim altında tutulan kişiler, özellikle idari gözetim yeri içindeki hak ve yükümlülüklerinin farkında olmalıdır:

- Bilgi alma ve dış dünyayla, örneğin yakınları, temsilcileri ve avukatlarıyla iletişim kurma hakkı;
- Ziyaret edilme hakkı;
- Psikolojik veya psikiyatrik bakıma erişim de dâhil olmak üzere yeterli sağlık hizmetlerine erişim hakkı;
- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılığın belirli biçimleri de dâhil olmak üzere, kötü muamele veya tutulma koşullarıyla ilgili herhangi bir konuda şikâyetle bulunma hakkı;
- İç kurallara saygı gösterme yükümlülüğü;

- ▶ İdari gözetim altında tutulan diğer kişilere, personele veya üçüncü taraflara karşı her türlü şiddetten kaçınma yükümlülüğü;
- ▶ İdari gözetim altında tutulan diğer kişilerin mahremiyetine saygı gösterme yükümlülüğü.

İdari gözetim altına alınan kişilere uygun muhatapların ve mevcut hizmetlerin iletişim bilgileri verilmelidir.

iii. İdari gözetim sırasında bilgilendirme

İdari gözetim altındaki kişiler, gözetim süresi boyunca özellikle de işlemlerin ilerleyişi hakkında usulüne uygun olarak bilgilendirilmelidir:

- ▶ İdari gözetimin hukukiliği ve/veya tutulma koşullarının gözden geçirilmesi;
- ▶ Sığınma veya uluslararası koruma başvurularının ilerleyişi;
- ▶ Herhangi bir sınır dışı işleminin hukuka uygunluğunun ve ayrıntılarının gözden geçirilmesi;
- ▶ Herhangi bir sınır dışı prosedürünün ilerleyişi;
- ▶ Diğer aile üyeleriyle olası yeniden birleşmeleri.

iv. Serbest bırakıldıktan sonra bilgilendirme

Serbest bırakıldıktan sonra, yetkililerin kişilere ev sahibi ülke hakkında bilgilendirici belgeler (örneğin, acil durum telefon numaraları ve sığınma evlerinin ve ilgili STK'lerin, temsilcilerin, avukatların vb. iletişim bilgileri) sağlamaları teşvik edilmektedir.

3.2. İdari gözetim altındaki kişiler nasıl bilgilendirilir?

İdari gözetim altında tutulan kişiler hem genel hem de bireysel bilgilendirme araçları ile bilgilendirilebilirler. Bu araçların her ikisinin de etkili bir şekilde kullanılmasıyla idari gözetim altındaki kişinin durumunu anlaması sağlanmalıdır.

i. İdari gözetim yerinde genel bilgilendirme

Genel araçlarla bilgi sağlanması, idari gözetim altındaki tüm kişilere idari gözetim yerine vardıkları anda broşür dağıtılması ve idari gözetim yeri içinde bilgilerin her zaman aleni olarak sergilenmesi yoluyla gerçekleştirilebilir.

Genel araçlarla sağlanan bilgiler İngilizce, Fransızca, Arapça, Rusça, Çince, İspanyolca, Urduca veya Farsça gibi yaygın olarak konuşulan dillerde olmalıdır. Bununla birlikte, idari gözetim yerlerinde genel bilgilendirme için diğer dille-

rin kullanımına ilişkin karar, yetkili makamların takdirindedir.

ii. İdari gözetim yeri içinde bireysel bilgilendirme

Yukarıda açıklanan genel bilgilendirme yöntemlerine ek olarak, yetkililer idari gözetim altındaki herkesi bireysel olarak bilgilendirmelidir. Bu yükümlülük, özellikle ilgili kişinin okuma, dil veya anlama güçlüğü çektiği, şiddet veya insan ticareti mağduru olduğu, kırılğan bir durumda veya zihinsel engelli olduğu hallerde daha da önem kazanmaktadır. Çocuklar söz konusu olduğunda, bilgiler yaşlarına ve olgunluklarına uygun bir şekilde, anlayabilecekleri bir dilde, toplumsal cinsiyete ve kültüre duyarlı olarak aktarılmalıdır.⁷⁴ İlgili bilgiler verilirken uygun olduğu şekilde tercümanlık yapılmalıdır.

Geçici olanlar da dâhil olmak üzere, idari gözetim altına alma veya serbest bırakma, tutulma koşulları, sığınma başvurusu ve diğer işlemlerle ilgili olarak alınan tüm kararlar ve bu kararların uygulanmasına ilişkin yöntemler, söz konusu işlemlerin bu kişi tarafından kendi adına veya sorumluluğu altındaki kişiler adına başlatılmış olmasına bakılmaksızın, ilgili kişiye bireysel olarak iletilmelidir.⁷⁵

3.3. Dış dünya ile iletişim ve irtibat

İdari gözetim altına alınan kişilerin dış dünya ile iletişim kurabilmeleri esastır. Yetkili makamlar bu amaca ulaşmak için gerekli tüm önlemleri alarak bu iletişimi kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapmalıdır. Bu tür bir iletişim, idari gözetim altına alınmanın neden olduğu bazı olumsuz etkileri sınırlayacaktır.

İdari gözetim altındaki kişiler kimlerle iletişim kurabilir?

İdari gözetim altında tutulan kişilerin tesis dışındaki herhangi bir kişiyle düzenli olarak iletişim kurmalarına izin verilmelidir.

Ne tür iletişim imkânlarına sahip olmalıdırlar?

Yetkili makamlar idari gözetim altındaki kişilerin dış dünya ile iletişimini güvence altına almanın en etkili yollarını belirleme konusunda daha elverişli konumdadır. Bu yollar, şunları içerebilir:

- Telefon kulübelerine erişim (telefon kartı satın alma imkânı ile birlikte);
- Sabit telefonlara erişim (özel odalarda);
- Cep telefonu kullanımı⁷⁶ (İnternet aramaları dâhil);⁷⁷
- İnternet bağlantısı erişimi (wi-fi) veya bir bilgisayar odasına erişim;
- Mektupların gecikmeden teslim edilmesi ve kâğıt ve kalem sağlanması.

İdari gözetim altındaki kişilerin mahremiyetine saygı gösterilerek (örneğin, ziyaretlerin veya telefon görüşmelerinin kaydedilmemesi, e-postaların veya mektupların okunmasının ve diğer gizliliği ihlal eden tedbirlerin mutlak olarak yasaklanması) dışarıyla iletişimleri hiçbir şekilde izlenmemeli veya değiştirilmemelidir (sansürlenmemelidir). Ancak, yetkili makamlar, güvenlik ve asayişle ilgili zorlayıcı nedenlerin bulunması halinde, idari gözetim altındaki kişilerin iletişim kurma imkânlarını sınırlandırabilir. Bu sınırlamalar, idari gözetim altında tutulan tüm kişilerin iletişim araçlarına eşit erişimini sağlamak amacıyla her bir kişi için internet veya bilgisayar kullanımına ilişkin belirli bir azami süre, yasaklanmış maddelerle (uyuşturucu, silah vb.) ilgili iletişimin kontrol edilmesi veya yasaklanmış internet sitelerine erişimin engellenmesini içerebilir. Her halükarda, sınırlamalar bir disiplin tedbiri olarak veya iletişim hakkının kullanılmasını zayıflatacak veya etkisiz hale getirecek şekilde uygulanmamalıdır.

i. Ziyaretler

İdari gözetim altında tutulan kişilerin kendi seçtikleri herhangi bir kişi tarafından ziyaret edilmelerine izin verilmelidir. İdari gözetim yeri, aile üyelerinin (evlilik içi, evlilik dışı veya fiili ilişkiler)⁷⁸, arkadaşların, toplumsal destek gruplarının ve avukatların düzenli ziyaretlerine izin verecek şekilde makul ölçüde erişilebilir olmalıdır.⁷⁹ Kişilere haftada birkaç kez ziyaret imkânı sunulmalıdır.

Kişiler ziyaretleri reddetmekte özgür oldukları konusunda bilgilendirilmelidir. Başta aile üyeleri olmak üzere ziyaretçilere, idari gözetim altındaki kişinin önceden rızası olmadan otomatik olarak ziyaret izni verilmemelidir. Bu özellikle toplumsal cinsiyete dayalı veya aile içi şiddete maruz kalmış kişiler açısından önemlidir.⁸⁰

Ziyaret koşulları mahremiyete uygun olmalı ve ziyaretler açık koşullarda gerçekleşmelidir (örneğin cam bölmeler ve paravanlar kullanılmamalıdır).⁸¹ Ziyaret düzenlemeleri ve prosedürleri elverişli bir ziyaret ortamını teşvik etmelidir (örneğin mahremiyete saygı için yuvarlak masa kullanılması). Bu tür tedbirler her çocuğun yüksek menfaatini dikkate alarak uygulanmalı ve buna göre ayarlanmalıdır;⁸² örneğin, ziyaret odaları çocuklar için bir oyun alanı içerebilir.

Güvenlik ve düzen gerekçeleriyle sınırlamalar gerekli olabilir. Örneğin, ziyaret veya ziyaretçi sayısı sınırlandırılabilir veya ziyaretlere sadece belirli saatlerde izin verilebilir. Kamu sağlığı (COVID-19 önleme tedbirleri gibi) veya kamu düzeni gereklilikleri nedeniyle de sınırlamalar getirilebilir. Ziyaretler izne tabi olabilir. Belirli bir kişinin ziyaret haklarına getirilecek kısıtlamalar, gerekli görülmesi halinde istisnai olmalı ve bunlara bireysel bir değerlendirme sonucunda karar verilmelidir.⁸³ Bu tür kısıtlamalar disiplin tedbiri olarak veya ziyaret hakkının özünü zedeleyecek şekilde uygulanmamalıdır.

ii. Üçüncü kişilerle irtibat

İdari gözetim altındaki kişiler orantısız kısıtlamalar olmaksızın aşağıdakilerle irtibata geçme hakkına sahiptir:

- Avukatları veya uygun niteliklere sahip başka bir kişi;
- Konsolosluk yardımı için ulusal makamları (talep üzerine);
- Ulusal örgütler ve organlar (ulusal insan hakları kurumları, kamu denetçileri, komisyon üyeleri);
- İzleme organları (Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) veya ulusal önleme mekanizmaları gibi);
- Bir anlaşma uyarınca BMMYK (UNHCR) tarafından görevlendirilen ve BMMYK (UNHCR) adına devletin topraklarında çalışan kuruluşlar da dâhil olmak üzere, Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) gibi uluslararası kuruluşlar veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK / UNHCR) temsilcileri;
- Alanında yetkin ve ev sahibi devlet tarafından akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşları.

Bu erişim, söz konusu kurum ve kuruluşlarla serbestçe iletişim kurma ve bu kuruluşların yapacağı ziyaretlere izin verilmesini de içerir.

Ayrıca, idari gözetim altında tutulan her kişi, geçici tedbirler talep etmek için de dâhil olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkına sahiptir. Bu başvuru hakkı hiçbir şekilde engellenmemelidir. İletişimin engellenmesi veya kişinin şikâyetini geri çekmesi ya da değiştirmesi için herhangi bir şekilde baskı yapılması, başvuru hakkının etkili bir şekilde kullanılması hakkını ihlal eder.⁸⁴

Yetkili makamlar başvuru yollarına erişimin etkin olmasını sağlamalıdır, örneğin:

- Tüm mektuplar açılmadan derhal iletilmelidir;⁸⁵
- İlgili belgelere erişim ve bu belgelerin kopyalarının alınması için yardım sunulmalıdır;⁸⁶
- Gerekli tüm tıbbi muayeneler kolaylaştırılmalıdır.⁸⁷

Göçmenlerin idari gözetim altında tutulması bağlamında, geçici tedbirler için acil talepte bulunmak, kişinin ülke dışına çıkarılmasının hâlihazırda beklemede olduğu (planlanmış veya programlanmış) durumlarda özellikle önemlidir. Bu gibi durumlarda, geçici tedbirlere karar verilmemesi ve bunlara uyulmaması halinde, başvuru sahibi genellikle ciddi ve geri dönüşü olmayan bir zarar riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

İdari gözetim altında tutulan kişilerin yasal durumlarının ve haklarının tam olarak farkında olmalarını sağlamak için, bu kişilere hem idari gözetim yeri-ne vardıklarında hem de daha sonra uygun olduğunda veya talep üzerine aşağıdaki gibi konular hakkında temel bilgilerin sağlanması önemlidir:

- ▶ Avukata erişim;
- ▶ Yasal temsil hakkı;
- ▶ Bir tercümana ücretsiz erişim;
- ▶ İdari gözetim kararı ile göçmenlik kefaleti ya da teminatın reddedilme nedenleri;
- ▶ İdari gözetim veya idari gözetimin devamı kararına karşı itiraz etme hakkı;
- ▶ Yasal kalış hakkıyla ilgili davalarına ilişkin güncellemeler;
- ▶ Konsolosluk yetkilileriyle serbestçe irtibata geçme hakkı;
- ▶ Dış dünya ile iletişim kurma hakkı ve telefon olanakları hakkında bilgi;
- ▶ Sağlık ve güvenlik prosedürleri;
- ▶ İdari gözetim yerinin kuralları;
- ▶ Disiplin ve acil durum önlemleri;
- ▶ Personelin ve bağımsız izleme organlarının rolü;
- ▶ Ziyaret rejimi;
- ▶ Şikâyet mekanizmaları;
- ▶ Yemek saatleri;
- ▶ Açık alanların, kütüphanelerin, sigara içme alanlarının ve mutfakların kullanımı;
- ▶ Mevcut eğitim ve sosyal etkinlikler;
- ▶ Tuvalet ve banyo alanlarının kullanımı.

İdari gözetim altında tutulan kişilerin dışarıyla iletişime etkili bir şekilde erişebilmelerini sağlamak:

- ▶ İdari gözetim yerlerinin en azından ortak alanlarında serbest ve ücretsiz internet bağlantılarına erişimi kolaylaştırmak;
- ▶ İdari gözetim altındaki kişilerin herhangi bir kısıtlama olmaksızın telefon kartı satın alabilmelerini sağlamak;
- ▶ İdari gözetim yerinin açık adresini açık ve görünür bir şekilde belirtmek;

- İdari gözetim altındaki kişilere sosyal, psikolojik ve hukuki destek sağlayan ilgili STK'lar ile barolar dahil olmak üzere yetkin hukuk hizmetlerinin; ayrıca, ilgili kişilerin menşe ülkelerinin konsolosluklarının iletişim bilgilerini (adres, e-posta, telefon numaraları) açık ve görünür bir şekilde belirtmek;
- Mektupların idari gözetim yeri içinde en etkin şekilde dağıtılmasını sağlamak;
- Tercümanların hazır bulunmasını sağlamak;
- Tesis kurallarının vb. çevirilerini dağıtmak ve sergilemek;
- Kâğıt ve kalem sağlamak.

Araç kutusu/ek okumalar

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, [Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Çocuk Dostu Adalete İlişkin Rehber](#), Kasım 2010
- [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)
- Avrupa Konseyi, [Göç hâlindeki çocuklara çocuk dostu bilgi nasıl aktarılır: Ön saflarda yer alan görevliler için el kitabı](#), 2018
- [Mülteci ve Göçmen Çocuklara dair HELP çevrim içi kursu](#)

Bölüm 4

İDARİ GÖZETİM ALTINDAKİ KİŞİLERİN TUTULMA KOŞULLARI VE GÖRDÜKLERİ MUAMELE

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, içtihatlarında, tutulma koşullarının Sözleşmenin 3. maddesini ihlal etmemesi gerektiğini teyit etmiştir.⁸⁸ Bu madde, devletlerin hiçbir koşulda hiçbir bireyi işkenceye, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakmamasını ve idari gözetim altındaki kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlığını korumasını öngörmektedir.⁸⁹ Üye devletlerin Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için, yetkili makamların tutulma koşullarının asgari standartlara uygun olmasını sağlamaları önemlidir.⁹⁰ Daha önce de belirtildiği üzere, tutulma koşulları Sözleşmenin 5.1 maddesi kapsamında idari gözetimi hukuka aykırı hale getirebilir.

Tutulma koşulları sağlık, temizlik ve hijyen, yiyecek ve içme suyu, giyim ve yatak, boş zaman faaliyetleri ve sosyal etkinlikler de dâhil olmak üzere çok çeşitli konuları kapsar.

İdari gözetimin ceza hukuku kapsamındaki hapis cezasıyla aynı amacı taşıması nedeniyle, idari gözetim altındaki kişiler idari gözetim yeri içinde açık bir rejim altında belirli ölçüde özgürlükten yararlanmalıdır. Bu, idari gözetim yerlerinde kişilerin serbestçe ve güvenli bir şekilde hareket edebilmeleri için yeterli alan bulunması ve ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak yapılan adil bir risk değerlendirmesine dayalı düzen ve güvenlik gerekçeleri bulunmadıkça hareket özgürlüğüne yönelik kısıtlamalardan kaçınılması gerektiği anlamına gelir.⁹¹

4.1. Uygun tesisler

i. İdari Gözetim Merkezleri

İdari gözetim yerleri güvenli ve hijyenik olmalı⁹² ve idari gözetim altındaki kişileri onur kırıcı ve insanlık dışı muameleden korumalıdır. Bu standartların desteklenmesi ve gözetilmesi için aşağıdakiler güvence altına alınmalıdır:

- ▶ Güvenli ve uygun bir yapısal tasarım ve ceza infaz kurumu benzeri olmayan bir düzen⁹³ (örneğin, odalar ağır kapıları olan hücre benzeri bir düzene sahip olmamalı, personel fiziksel kısıtlama araçları taşımamalı, yiyecekler kapaklı bir bölmeden dağıtılmamalı, yüksek duvarlardan kaçınılmalıdır vb.);
- ▶ Açık bir rejim⁹⁴ ve iyi düzen ve güvenliği sürdürme ihtiyacı ile gerekçelendirilmedikçe hareket özgürlüğünün kısıtlanmasından kaçınılması;
- ▶ Bir geri gönderme merkezinde aynı anda barındırılacak kişi sayısına bir sınır getirilmesi ve bu sınıra uyulması suretiyle aşırı kalabalıktan kaçınılması;⁹⁵
- ▶ Gece saatlerinde yapay ışığın kapatılabilmesi veya doğal ışığın engellenebilmesi ve makul olmayan gürültü seviyeleri olmadan uyuma imkânı sağlanması;
- ▶ Kadınların erkeklerden ayrı olarak barındırılması ve her iki grubun da mahremiyetinin güvence altına alınması;⁹⁶
- ▶ Giysi, nakit para ve diğer kişisel eşyaların saklanması için kilitlenebilir kişisel alanlar (örneğin dolaplar) gibi güvenli imkânlar sağlanması;⁹⁷
- ▶ Özel belgelerini ve yazışmalarını güvenli bir şekilde teslim alabilmeleri ve saklayabilmeleri⁹⁸ (idari gözetim altında tutulan kişilerin hukuki danışmanlık alıyor veya hukuki süreçlerden geçiyor olabileceklerinin unutulmaması çok önemlidir. Dolayısıyla, bu kişilerin yasal temsilcileriyle yazışma halinde olmaları beklenir. Avukatlara gönderilen ve avukatlardan alınan mektuplar ve belgeler de dâhil olmak üzere bu tür yazışmalar yasal ayrıcalığa tabidir ve aranamaz veya bunlara el konulamaz);⁹⁹
- ▶ Yeterli mobilya¹⁰⁰, aydınlatma (doğal ışık dâhil), ısıtma, soğutma, temiz hava sirkülasyonu ve havalandırma sistemleri;¹⁰¹
- ▶ Dinlenme ve temel ihtiyaçlar için yeterli ve erişilebilir tesis ve olanaklar;¹⁰²
- ▶ İyi durumda olan temiz yaşam alanları;¹⁰³

- Bakım-onarım ihtiyacının hızlı bir şekilde tespit edilmesi ve giderilmesi;¹⁰⁴
- Açık hava da dâhil olmak üzere egzersiz yapmak için yeterli alan¹⁰⁵ ve bu tür egzersiz amaçları için uygun şekilde donatılmış ve uyarlanmış alanlar;¹⁰⁶
- Her iki kişinin de rızası olması halinde çiftlerin birlikte yerleştirilmesi;¹⁰⁷
- Bir aile üyesinin çıkarına olmadığı sürece (örneğin aile içi şiddet iddiaları/emareleri söz konusu olduğunda) aile birliği ilkesine saygı gösterilmelidir.¹⁰⁸

Mahkemenin ilgili içtihadı

Turdikhojaev/Ukrayna başvurusunda¹⁰⁹ başvuru, tutulma koşullarının yetersiz havalandırma ve kişisel alan eksikliği şeklinde olduğunu iddia etmiştir. Mahkeme, başvuru, tutulma koşullarının 2 m²’den daha az kişisel alana sahip bir hücrede tutulması nedeniyle Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Dougoz/Yunanistan başvurusunda¹¹⁰ Mahkeme, bir kişinin aşırı kalabalık koşullarda, uyuma imkânı olmadan ve aşırı uzun süre idari gözetim altında tutulmasının Sözleşmenin 3. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

Diğer idari gözetim yerleri

Kişilerin, yetkililerin kontrolü dışındaki nedenlerle, gözetim için özel olarak tasarlanmamış herhangi bir tesiste idari gözetim altına alındığı durumlarda, gözetim süresinin mutlak asgari düzeyde tutulmasını sağlamak için tüm adımlar atılmalıdır.

İdari gözetim süresi devam ettiği sürece, gözetim altındaki kişilere aşağıdaki-ler sağlanmalıdır:

- Yemek ve içme suyu;
- Yeterli sağlık hizmeti;
- Uyumak için uygun eşyalar;
- Uygun şekilde donatılmış hijyen ve temizlik olanakları;
- Açık havaya erişim;
- Kamu düzeni ve güvenliği sebepleriyle yasaklanmadığı sürece valizlerine ve diğer kişisel eşyalarına erişim.

Ceza infaz kurumları

Ceza infaz kurumları, suç isnadı ile karşı karşıya kalan veya bu suçlardan hüküm giyen kişilerin barındırılması için tasarlandıkları için¹¹¹, göç yönetimi kapsamında idari gözetim altına alınan kişiler için uygun yerler değildir.¹¹² Doğası gereği, ceza infaz kurumları güvenliği ön planda tutan, baskıcı ve cezalandırıcı ortamlardır. İdari gözetim altındaki kişiler, ancak ulusal güvenliğin korunması, güvenliğin sağlanması veya idari gözetim altındaki diğer kişilerin korunması için zorlayıcı nedenler varsa istisnai olarak cezaevinde tutulabilirler.

Bu tür bir gözetime ancak somut olayın tüm yönleri dikkatle değerlendirildikten sonra karar verilmelidir. Bir ceza infaz kurumunda bu tür bir gözetim altında tutulan herkes mümkün olan en kısa süre için ve genel ceza infaz kurumunda bulunanlardan ayrı tutulma ve genel cezaevi rejiminden muaf tutulma ilkesine uygun olarak barındırılmalıdır.¹¹³

Polis merkezleri

Polis merkezleri ile il ve ilçe emniyet müdürlükleri de, gözetim süresinin en başında (bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasından sonra) veya en sonunda (sınır dışı edilmeden hemen önce) ve mümkün olan en kısa süre için kullanılmadığı sürece, göçmenlerin idari gözetim altında tutulması için yetersiz tesislerdir.¹¹⁴

Transit bölgeler

Benzer şekilde, transit bölgeler, havalimanı kabul merkezleri ve giriş noktalarındaki bekletme tesisleri, denetlenmeksizin¹¹⁵ ve yasal bir yetkilendirme olmaksızın kullanıldıklarında göçmenlerin idari gözetim altında tutulması için uygun olmayan tesislerdir.¹¹⁶

Acil durum tesisleri

Bu terim özellikle, kısa bir süre içinde göç akınlarında olağanüstü bir artışın meydana geldiği ve bunun da kabul eden devlet için organizasyonel, lojistik ve yapısal zorluklar yarattığı durumları kapsamaktadır.¹¹⁷ Bu istisnai durumlar, öngörülemeyen unsurlara bağlı olarak ortaya çıkabilir ve bu nedenle yetkililerin kontrolü dışında olabilir. Bununla birlikte, yalnızca mali kaynakların yetersizliği, kişilerin bu tür acil durum tesislerinde gözetim altında tutulması için yeterli bir neden değildir.

İdari gözetim amacıyla özel olarak tasarlanmamış yerler arasında okul binaları veya spor salonları, fuar alanları, askeri kıışlalar, hastaneler, oteller veya gemiler sayılabilir. Bununla birlikte, bu tür yerler kırılğan durumdaki kişiler için asla kullanılmamalıdır.

Nakil

İdari gözetim altındaki kişileri bir yerden başka bir yere naklederken veya taşıırken, fiziksel koşulların güvenli ve emniyetli olmasının sağlanması önemlidir.¹¹⁸ Bu, aşağıdaki tedbirlerin uygulanmasıyla başırlanabilir:¹¹⁹

- ▶ Yolculuğun süresi ne olursa olsun tüm yolculukların her zaman nitelikli personel tarafından sürekli olarak izlenmesini sağlamak;¹²⁰
- ▶ Yolculuğun niteliğine uygun şekilde tasarlanmış¹²¹, emniyet kemerleri¹²² ve acil durum kilitleme mekanizmaları¹²³ gibi gerekli güvenlik donanımına sahip ve yolculuğun uzunluğu dikkate alındığında¹²⁵ yeterli kişisel alana imkân verecek, makul yükseklikte¹²⁴ ve boyutta bölmelere veya kabinlere sahip araçlar kullanmak;¹²⁶
- ▶ Uzun yolculuklarda kişilere ücretsiz tuvalet/banyo imkânlarının sağlanması;¹²⁷
- ▶ Kişilerin temel ihtiyaçlarını mahremiyet, hijyen ve saygınlık içinde karşılamalarına izin vermek;
- ▶ Gerektiğinde ücretsiz taze ve temiz içme suyu ve uzun yolculuklar için uygun aralıklarla yiyecek sağlamak;
- ▶ Bir kişinin sahip olduğı her türlü tıbbi durum ve/veya kırılğanlık nedeniyle mevcut olan ihtiyaçlarını karşılamak;¹²⁸
- ▶ Kişileri cinsiyete dayalı şiddet, hırsızlık, saldırı veya taciz de dâhil olmak üzere her türlü kötü muameleye karşı korumak.¹²⁹

4.2. Yiyecek, içme suyu, giyim ve yatak

i. Yiyecek ve içme suyu

İdari gözetim altındaki kişiler idari gözetim süresi boyunca yetkililerin münhasır kontrolü altında olduklarından, yetkili makamlar bu kişilerin temel beslenme ve geçim ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumludur.¹³⁰ Bu, aşağıda yer verilen ancak bunlarla sınırlı olmayan tedbirlerin uygulanmasıyla sağlanabilir:

- ▶ İdari gözetim yeri genelinde, geceleri de dâhil olmak üzere her zaman taze ve temiz içme suyu bulundurulması;¹³¹

- Her gün yeterli aralıklarla, yeterli porsiyonlarda ve en az bir öğün sıcak olmak üzere en az üç öğün ücretsiz ve iyi kalitede yemek sağlanması;¹³³
- Menüler nitelikli diyetisyenler tarafından gözden geçirilmeli ve onaylanmalıdır. İdari gözetim altında tutulan kişilere sunulan yiyecekler hep aynı olmamalı ve menüler makul aralıklarla değiştirilmelidir;
- Mutfak alanlarını her gün temizleyerek ve sık sık derinlemesine temizlik yaparak, yiyecek hazırlama personeli ulusal standartlar doğrultusunda temel gıda hijyeni önlemleri konusunda eğiterek yemeklerin hijyenik bir şekilde hazırlanması ve servis edilmesini sağlamak;
- İdari gözetim altındaki kişilerin dışarıdaki topluma uygulanan fiyatlardan daha yüksek olmayan adil fiyatlarla ekstra yiyecek ve içecek satın almalarına izin vermek; örneğin, yemekhane hizmeti ve yiyecek ve yiyecek dışı ürünler sunan dükkânlar veya otomatlar sağlamak;
- Örneğin sağlık, yaş,¹³⁴ din¹³⁵ vegan ve vejetaryen diyetler veya diğer diyet ihtiyaçları (örneğin emziren anneler veya şeker hastalarının farklı öğünler yemesi gerekebilir veya çocukların yemek saatleri arasında atıştırma fırsatı olmalıdır) gibi nedenlerle özel diyet gereksinimlerine uygun olarak yemek hazırlamak ve servis etmek için her türlü çabayı göstermek;¹³⁶
- Herkes için düzenli olarak temiz ve bireysel çatal-bıçak takımı temini ile birlikte¹³⁷ yeterli yiyecek-içecek hizmeti tesisleri sağlamak;¹³⁸
- İdari gözetim altındaki kişilerin yemek yemeleri için uygun bir alan sağlamak¹³⁹ ve idari gözetim altındaki kişi sayısı için yeterli masa ve sandalye sağlamak.¹⁴⁰

Mahkemenin ilgili içtihadı

R.R. ve Diğerleri/Macaristan başvurusu, İranlı/Afgan bir aileye karşı işlendiği iddia edilen bir dizi insan hakları ihlaliyle ilgilidir ve bunlardan biri de yiyecek sağlanmasıyla ilgilidir. Başvuru sahiplerinden biri, karnını doyurma işinin kendisine yüklendiğini, yani bir transit bölgede idari gözetim altında tutulduğu süre boyunca hayatta kalabilmek için ailesinden yiyecek almak, başkalarından dilenmek ve çöp kutularında yemek artıkları aramak zorunda kaldığını ileri sürmüştür. Bu iddiaya ilişkin olarak Mahkeme, transit bölgede idari gözetim altında tutulduğu süre boyunca başvuru sahibine yiyecek sağlanmaması ve ihtiyaçlarının değerlendirilmemesi nedeniyle Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

ii. Giyim ve yatak

İdari gözetim altında tutulan kişilerin, onur ve refahlarının korunabilmesi için yeterli kıyafet, ayakkabı ve yatak takımı gibi temel ev eşyalarına erişmeleri gerekir.¹⁴¹ İç çamaşırı ve ayakkabılar da dâhil olmak üzere kendi kıyafetlerini giyme ve seçme imkânı, kişisel özerkliklerini ve kimliklerini korur ve hapsedilme hissini önleyebilir. Bu nedenle, kişilerin idari gözetim altında tutuldukları süre boyunca kendi kıyafetlerini ve ayakkabılarını giymelerine, muhafaza etmelerine ve temizlemelerine izin verilmesi önemlidir; bu durum, yalnızca haklı ve meşru düzen ve güvenlik gerekçeleriyle sınırlandırılabilir. Bu koşullar aşağıdaki hususlar ve tedbirler alınarak teşvik edilebilir:

- ▶ İdari gözetim altında tutulan kişilere, gerektiğinde, gözetim sürelerine göre ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yeterli miktarda uygun giysi ve ayakkabı sağlanması;¹⁴² giysilerin uyku, egzersiz, duruşmalara katılma ve iklim koşullarına uygun günlük kullanım için kullanılabilir nitelikte olması;
- ▶ İdari gözetim altında tutulan kişilerin giysi ve ayakkabılarını saklamaları için yeterli depolama alanı sağlanması;
- ▶ Giysilerin makul aralıklarla yıkanması ve kurutulması için çamaşırhane gibi gerekli kaynakların sıklıkla sağlanması ve gerektiğinde giysilerin yenileriyle değiştirilmesi;¹⁴³
- ▶ Uzun bir yolculuğun ardından mahkemeye çıkarılacak olan idari gözetim altındaki kişilere uygun dinlenme, yiyecek ve yıkanma ve kıyafet değiştirme imkânı sunulması.¹⁴⁴

Yukarıdakilere ek olarak, idari gözetim altında tutulan bazı kişilerin kıyafet veya hava koşullarına ve iklime uygun kıyafet satın alma imkânlarının olmayabileceğinin göz önünde bulundurulması önemlidir. Bu gibi durumlar idari gözetim altında tutulan kişinin kendi beyanı ile tespit edilebilir, ancak personel idari gözetim altında tutulan kişinin böyle bir şikâyeti kendisinin dile getiremeyebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenle personelin idari gözetim altında tutulan kişinin yeterli kıyafete erişimi olmadığından şüphelenmesi halinde buna yönelik makul araştırmaları yapması önemlidir.

Rahatsız edilmeden yeterli süreler boyunca dinlenebilmek ve uyuyabilmek idari gözetim altındaki kişilerin refahı ve özellikle de fiziksel ve psikolojik sağlıkları açısından hayati önem taşır. Her gün dinlenmek ve uyumak için yeterli kaynaklara sahip olmalarını sağlamak amacıyla, idari gözetim altındaki her kişiye aşağıdakilerin ücretsiz olarak sağlanması önemlidir:¹⁴⁵

- Çocuklu veya çocuksuz yalnız kadınlar için ayrı ve güvenli uyku alanları da dâhil olmak üzere uyumak ve dinlenmek için yeterli alan;¹⁴⁶
- İyi durumda ayrı yataklar ve şilteler;
- İdari gözetim süresi 24 saatin altındaysa iyi durumda ayrı bir baza/karyola;
- İdari gözetim süresince sık ve makul aralıklarla (örneğin haftada bir) temiz çarşaf ve nevresimler.

4.3. Düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüğü

İdari gözetim altında tutulan herkes, ister özel ister kamusal alanda olsun dini veya dini olmayan inançlarını¹⁴⁷ yaşama hakkına sahiptir.¹⁴⁸ Buna kişisel ve ahlaki kanaatleri de dâhildir.¹⁴⁹ Bu hakka haksız bir şekilde müdahale edilmesi riski, inançlarının uygulanmasına izin verilerek ve gerekirse kolaylaştırılarak azaltılabilir.¹⁵⁰ Aşağıda, bir kişinin inancını nasıl uygulayabileceğine dair sınırlı olmayan bir liste sunulmaktadır.¹⁵¹

- Bir inancı benimsemek veya değiştirmek;¹⁵²
- İbadet, dua veya meditasyon;¹⁵³
- İnanca dayalı özel beslenme gerekliliğine uymak;¹⁵⁴
- Önemli oruçların, dini bayramların veya kutsal dönemlerin kutlanması ve bunlara riayet edilmesi.

İdari gözetim yerlerinde görev yapanların, kişilerin inançlarını yaşayabilmelerini -yalnızca hukuken gerekçelendirilebilir müdahalelerle sınırlandırılacak şekilde¹⁵⁵ (örneğin, inanca dayalı davranışlar taciz, tehdit veya diğer suç teşkil eden eylemlere varıyorsa¹⁵⁶)- nasıl kolaylaştırabileceklerini göstermek faydalı olacaktır:

- İdari gözetim altında tutulan kişilerin inançlarını kaydettirebilmelerini ve böylece personelin bu kişilerin özel inanç ve ihtiyaçlarından haberdar olmasını sağlamak;
- İdari gözetim altındaki kişilerin kıyafetleri ve beslenmeleriyle ilgili özel inanç gerekliliklerine saygı gösterilmesi ve bunlar için kolaylık sağlanması;¹⁵
- Dini objelerin ve/veya eserlerin tahrip veya ortadan kaldırılmaya karşı korunması;¹⁵⁸
- Söz konusu inanca uygun olarak dini ayinlere, ibadetlere, dualara ve meditasyona izin vermek¹⁵⁹ ve inancın gerektirdiği durumlarda abdest gibi temizlik ritüelleri için kolaylık sağlamak;

- İbadet, dua ve meditasyon için uygun alanlar sağlamak;¹⁶⁰
- Dini ayin veya törenlerin düzenlenmesine veya bunlara katılıma izin vermek;¹⁶¹
- İdari gözetim yerindeki düzenin (avukat veya aile ziyaretleri, etkinlikler veya eğitim hizmetleri gibi) ibadet, dua, meditasyon veya önemli oruçlar ve kutsal dönemlerle çakıştığı durumlarda, bu tür faaliyetlerin dini uygulamalarla birlikte gerçekleştirilebilmesini sağlamak için uygun düzenlemelerin yapılması;¹⁶²
- İdari gözetim altındaki kişileri dini, ırksal, cinsiyete dayalı veya cinsel amaçlı istismar veya şiddet de dâhil olmak üzere saldırı, aşağılama veya tehditlere karşı korunması.¹⁶³

4.4. Boş zaman faaliyetleri ve sosyal etkinlikler

İdari gözetim altında tutulan kişilerin refahını korumak ve teşvik etmek için, bu kişilerin ücretsiz olarak boş zaman faaliyetleri ve sosyal etkinliklere katılma fırsat ve imkânlarına sahip olmalarının sağlanması önemlidir.¹⁶⁴ Bu, idari gözetim altında tutulan kişilerin meşgul olmalarını, beceri ve bilgilerini geliştirmelerini, egzersiz yapmalarını, zindeliklerini geliştirmelerini ve sosyalleşmelerini sağlayacaktır.

Bu faaliyetler, kişinin idari gözetim süresine bakılmaksızın sunulmalı, idari gözetim süresi uzadıkça faaliyetlerin de daha gelişmiş olması gerektiği unutulmamalıdır.¹⁶⁵ Gözetim altındaki kişilere sunulabilecek çok çeşitli faaliyetler ve olanaklar vardır, örneğin:

- Spor etkinlikleri (spor salonu, açık ve kapalı alan egzersizleri, takım sporları vb.);
- Sosyo-kültürel uğraşlar (el sanatları, müzik, okuma, tiyatro vb.);
- Temiz hava, doğal ışık¹⁶⁶ ve kötü hava koşullarından veya güneşten korunmak için yeterli barınak imkânlarına sahip açık alanların kullanımı;¹⁶⁷
- Masa oyunları ve kart oyunları;
- Dil kursları, bilişim/bilgisayar dersleri, bahçecilik, el sanatları, müzik, aşçılık becerileri ve “kültürel mutfaklar” veya okuma yazma dersleri gibi amaca yönelik faaliyetlere erişim;
- Televizyona¹⁶⁸, radyoya¹⁶⁹, bilgisayara ve mümkünse internete¹⁷⁰, gazete ve kitaplara erişim;¹⁷¹
- İyi düzen ve güvenlik gerekçeleri doğrultusunda kişisel cep telefonuna erişim ve idari gözetim altındakilerin istedikleri kişilerle iletişim kura-

bilmeleri için uyumlu şarj cihazlarıyla birlikte idari gözetim altında tutulan kişilerin sayısı ile orantılı yeterli sayıda ortak telefonun sağlanması.

4.5. Temizlik ve hijyen

İdari gözetim altında tutulan tüm kişilere insanca ve onurlu bir şekilde muamele edilmesini ve refahlarının zedelenmemesini sağlamak için, bu kişilerin temel kişisel hijyen ve ağız-diş hijyenine erişimlerinin güvence altına alınması önemlidir.¹⁷² Bunu başarmak için, idari gözetim altında tutulan kişilere düzenli olarak ücretsiz temel temizlik malzemeleri sağlanmalıdır¹⁷³; böylece kişisel hijyen ve temizliklerini sürdürebilecek kaynaklara sahip olurlar.¹⁷⁴

Bir kişi 24 saatten fazla idari gözetim altında tutuluyorsa, bu kişiye ücretsiz olarak ve tükenen malzemelerin yeniden stoklanmasını sağlamak için yeterli aralıklarla temel bir hijyen kiti sağlamak, bu tür kaynaklara erişimlerinin sürekli olarak korunmasını sağlamaya yardımcı olacaktır.¹⁷⁵ İdari gözetim altındaki kişinin cinsiyetine, yaşına veya bireysel ihtiyaçlarına bağlı olarak, bir kit aşağıdakiler gibi yeterli miktarda hijyenik malzeme içermelidir:¹⁷⁶

- Bağlam ve kültürel hususlar dikkate alınarak tuvalet kâğıdı veya suya erişim;
- Sabun;
- Şampuan;
- Diş macunu ve diş fırçası;
- Hijyenik ped;
- Tıraş gereçleri (düzen ve güvenlik gereğesi ile sınırlanabilir);
- Temiz ve kuru havlular.

İdari gözetim altında tutulan kişilerin günlük hijyen ve temizliklerini sürdürebilmeleri için yeterli imkanlara (duş, lavabo ve tuvalet) ücretsiz ve düzenli erişimleri de gerekecektir. Bu, aşağıdakilerin sağlanmasıyla güvence altına alınabilir:

- Duşlara ücretsiz ve düzenli erişim;¹⁷⁷
- Gece de dâhil olmak üzere¹⁷⁸ her zaman¹⁷⁹ ve gereksiz gecikme olmaksızın tuvaletlere ücretsiz erişim;¹⁸⁰
- Sıcak ve soğuk su bulunan yıkama tesisleri;¹⁸¹
- Temizlik tesislerinin iyi durumda olması¹⁸² ve güvenli bir şekilde kullanılabilmesi¹⁸³, örneğin lavabolar, evyeler, musluklar vb;

- Kadın ve erkekler için ayrı duş ve tuvalet alanları¹⁸⁴ ve mahremiyet için kapıları olan tuvaletler;¹⁸⁵
- Bireysel duşlar ve diğer insanların göremeyeceği şekilde özel olarak kıyafetlerin değiştirilebileceği yeterli alan;
- Yeterli su tesisatına sahip tuvaletler;¹⁸⁶
- Tesisi paylaşan idari gözetim altındaki kişilerin sayısı ile orantılı olarak yeterli sayıda tuvalet, duş ve lavabo;¹⁸⁷
- İnsanların özel ihtiyaçları ve kırılabilirliklerinin dikkate alındığı, örneğin tekerlekli sandalyeye uygun temizlik tesisleri.

Yukarıdaki tedbirlere ek olarak, idari gözetim altındaki kişiler yaşam ortamlarını temiz ve hijyenik tutmak için ek kaynaklara ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Asgari olarak aşağıdaki adımlar atılarak bu ihtiyaçlar karşılanabilir:

- Kişilere kıyafetlerini yıkamak ve kurutmak için temel malzeme ve eşyaların sağlanması;¹⁸⁸
- Kişilere kaldıkları yeri temiz tutmaları için gerekli ürün ve ekipmanların sağlanması;
- Çöplerin ve diğer atık maddelerin düzenli ve güvenli bir şekilde uzaklaştırılması;¹⁸⁹
- Gerekli olduğunda ve ulusal düzenlemelere uygun olarak hücrelerin, yatakların ve gıda depolama alanlarının ilaçlanması.

4.6. Özel durumlar

Kural olarak, kırılabilir durumdaki bireyler idari gözetim altına alınmamalıdır. Kırılabilir kişilerin son çare olarak idari gözetim altına alındığı, idari gözetime uygun bir alternatifin bulunmadığı ve kişinin tüm koşulları dikkate alınarak idari gözetim için yasal koşulların olduğu istisnai durumlarda, idari gözetim yerlerinin bu kişilerin özel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uygun hale getirilmesi gerekir, böylece bu kişilerin refahı korunabilir ve desteklenebilir.¹⁹⁰

Koşullar, ilgili kişinin özel ihtiyaçlarını ve koşullarını dikkate alarak ve her bir özel durum için uygun çözümler aranarak sağlanmalıdır. Tutulma koşullarının ilgili kişinin özel ihtiyaçlarını ve koşullarını karşılamadığı durumlarda, Mahkeme genellikle kırılabilir durumdaki kişilerin tutulma koşullarının Sözleşmenin 3. maddesinin eşik düzeyine ulaşmak için gereken asgari ağırlık düzeyini karşıladığını düşünmüştür.¹⁹¹ Aşağıdaki örnekler, bu türdeki tüm kişileri kapsayan tam bir liste olmasa da, belirli durumlara ilişkin temel örnekleri göstermektedir.

i. Çocuklar

İdari gözetim bağlamında, uluslararası standartlar, ister ailesinden ayrı düşmüş ister ailesiyle birlikte seyahat ediyor olsun, çocukların idari gözetim altına alınmasından kural olarak kaçınılması gerektiğini öngörmektedir.

Bunun nedeni, bir çocuğun yalnızca yasal kalış statüsünün olmaması sebebiyle idari gözetim altına alınmasının onun üstün yararını korumaması veya desteklememesidir¹⁹² ve üstün yarar hususu, her türlü karar alma sürecinde temel bir faktör olarak değerlendirilmelidir.¹⁹³

Çocukların yetişkinlere kıyasla özel ihtiyaçları ve hakları vardır. Örneğin, her çocuk, özgürlüğünden yoksun bırakılmış olsa dahi BM Çocuk Hakları Sözleşmesinde öngörülen haklara sahiptir.¹⁹⁴ Bir idari gözetim yerinde bir çocuk tespit edilirse, bu durum özel değerlendirme ve eylemleri zorunlu kılacaktır. Bu nedenle, personelin çocukları mümkün olan en kısa sürede tespit etmesi ve onları korumak ve onlar için uygun bir kuruluşa nakillerini sağlamak için derhal adımlar atması çok önemlidir. Bu, aşağıdaki adımlar atılarak gerçekleştirilebilir:

- Bir kişinin yaşı belirsizse ancak çocuk olabileceğine dair şüphe uyandıran herhangi bir neden varsa, çocuk olduğu varsayılmalı¹⁹⁵ ve bir yaş tespiti süreciyle ile yetişkin olduğu belirlenene kadar çocukların sahip olduğu özel koruma ve haklardan yararlandırılmalıdır;¹⁹⁶
- Bir kişinin yaşı hakkında makul şüpheler olduğunda, kişinin bilgilendirilmesi sonrasında rızası alınarak gecikmeden bir yaş tespiti yapılmalıdır. Bu tür bir yaş tespitinde, kanıta dayalı bilgiler, yöntemler ve uygulamalara dayanan ve çocuk merkezli olan çok disiplinli bir yaklaşım kullanılarak ulusal hukuk kapsamında doğru prosedür izlenmelidir;¹⁹⁷
- Kişiyi mümkün olan en kısa sürede, çocuk dostu bir şekilde, yaş tespiti kararının yasal ve kanıta dayalı gerçek gerekçeleri konusunda bilgilendirmek;¹⁹⁸
- Kişiyi yaş tespitinin sonuçlarına itiraz etme hakkı, uygulanabilecek süre sınırları ve bu çözüm yollarına nasıl erişebileceği konusunda bilgilendirmek.¹⁹⁹

Çocuğun refahının korunmasını ve desteklenmesini sağlamak için, idari gözetim altına alma ve koruma uygulamalarının derhal gözden geçirilmesini beklerken çocuğa aşağıdaki güvencelerin sağlanması önemlidir:

- Çocukların ihtiyaçlarına ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapılmalı, özellikle de örneğin çocuğun cinsel, iş gücü veya suç amaçlı herhangi bir sömürünün mağduru olup olmadığı gibi bir değerlendirmeyle acil ihtiyaçları olup olmadığı anlaşılmalıdır;
- Çocukların ihtiyaçlarına ve yaşlarına göre uyarlanmış, aile dışı yetişkinlerden ayrı, çocukların korunmasını için uygun koşullara sahip çocuk dostu barınma yerleri;
- Çocuğun velileri/vasileri²⁰⁰ ve/veya sosyal hizmet uzmanları ile düzenli temas ve görüşmeleri;²⁰¹
- Ebeveynleriyle birlikte olan çocuk vakalarında, çocuğun üstün yararına olmadığı sürece aile birliğinin bozulmasının önlenmesi;²⁰²
- Gözetim dışı uygun bakım alternatifleri aramak için adımlar atılması.²⁰³

Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş çocukların söz konusu olduğu durumlarda, aşağıdakiler de dâhil olmak üzere, daha özel hususlara ve eylemlere ihtiyaç duyulmaktadır:

- Çocuğun ailesinin izini sürmek ve onları yeniden bir araya getirmek için hızlı ve uygun adımların atılması;²⁰⁴
- Çocuğun yetişkinlerle birlikte idari gözetim altında tutulmaması²⁰⁵ ve cinsiyete dayalı şiddet, insan kaçakçılığı ve modern kölelik biçimleri de dâhil olmak üzere her türlü kötü muamele veya istismardan korunması;²⁰⁶
- Kardeşlerin ayrılmaması;
- Çocuğun anlayacağı bir dilde, nitelikli bir uzman ile ilk görüşme ve iyilik hali değerlendirmesinin yapılması;
- Çocukların üstün yararını gözetebilecek bir yasal temsile²⁰⁷ ve bir vasiye²⁰⁸ hızlı ve ücretsiz erişim sağlanması;
- Çocuklar için etkili ve erişilebilir şikâyet mekanizmalarının sağlanması (örneğin kamu denetçileri aracılığıyla)

Bir çocuğun idari gözetim altında tutulduğu tespit edilirse, idari gözetim ve korumanın derhal gözden geçirilmesini beklerken, idari gözetim süresi boyunca yaşına uygun faaliyetlere serbest ve sınırsız erişiminin sağlanması çocuğun refahı ve gelişimi için çok önemlidir.²⁰⁹ Bunlar arasında yeterli kapalı ve açık alanların ve güvenli bir şekilde kurulmuş oyun ekipmanlarının sağlanması yer alır.²¹⁰

Buna ek olarak, çocuğun eğitim hakkının her zaman güvence altına alınması gerektiğinin unutulmaması önemlidir, böylece çocuğun gelişimine ve iyilik

haline yönelik riskler azaltılabilir.²¹¹ Bu, en etkili şekilde aşağıdaki temel güvencelerin sağlanmasıyla desteklenebilir:

- ▶ Çocuğun yaşına uygun eğitim seviyesine devam edebilmesinin sağlanması;²¹²
- ▶ Gerekli tüm müfredatı kapsayan eğitim hizmetlerini sunmak için nitelikli öğretim personeli sağlanması;²¹³
- ▶ Çocuğun zorunlu eğitime devam edebilmesi için gerekli olan kaynak ve imkânların ücretsiz ve yeterli bir şekilde sağlanması (örneğin, kırtasiye malzemeleri, uygun bir öğrenme ve çalışma alanı, çalışma kılavuzları, kitaplar ve uygun kaynaklara sahip bir çocuk kütüphanesi).

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ HELP çevrim içi kursları [Mülteci ve Göçmen Çocuklar](#)
- ▶ HELP çevrim içi kursları [İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele](#)
- ▶ Avrupa Konseyi, “[Göç alanında çocuk dostu yaklaşımların teşvik edilmesi - Standartlar, rehberlik ve mevcut uygulamalar](#)”, 2020
- ▶ Avrupa Konseyi, “[Göç Halindeki Çocuklara Çocuk Dostu Bilgi nasıl Aktarılır](#)”, sınır görevlileri için el kitabı”, 2018
- ▶ EASO, Uygulama Kılavuzu [Yaş değerlendirmesi hakkında](#), EUAA, 2022
- ▶ [EASO Aile takibi uygulama kılavuzu](#), 2016
- ▶ BMMYK (UNHCR), 2021 [BMMYK \(UNHCR\) Yüksek Yarar Prosedürü Kılavuz İlkeleri: Çocuğun Yüksek Yararının Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi](#), Mayıs 2021
- ▶ BMMYK (UNHCR), IOM, UNICEF, “[Mülteci ve göçmen çocuklar için güvenlik ve onur: Avrupa’da gözetim alternatifleri ve uygun bakım düzenlemelerine ilişkin tavsiyeler](#)”, Temmuz 2022
- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)

i. Hamile kadınlar ve emziren anneler

Kural olarak, hamile kadınların ve emziren annelerin idari gözetim altına alınmasından kaçınılmalıdır.²¹⁴ Hamile bir kadının idari gözetim altına alındığı tespit edildiğinde, idari gözetim uygulaması derhal gözden geçirilirken doğum öncesi ve sonrası ihtiyaçları karşılanmalıdır.²¹⁵ Örneğin, hamile bir kadın genellikle bir tıp uzmanının ve lisanslı bir diyetisyenin özel tavsiyesine tabi olarak aşağıdakilere ihtiyaç duyacaktır.

- Yüksek düzeyde protein, tahıl, taze meyve ve sebze içeren dengeli bir diyet;²¹⁶
- Gerektiğinde gıda dışı ürünler (uygun yatak ve dinlenme tesisleri, sabah bulantısına yönelik destekleyici ürünler, hamile kıyafetleri vb;)
- Sağlık ve hamilelik ihtiyaçlarını izlemek ve ele almak için nitelikli bir tıp doktoruna düzenli ve sürekli erişim.²¹⁷

Hamile bir kadın kürtaj yaptırmak isterse, yerel mevzuata uygun olarak yeterli üreme sağlığı tavsiyesine ve tedavisine derhal erişebilmesi önemlidir.²¹⁸

ii. İnsan ticareti ve modern kölelik mağdurları

Kural olarak, insan ticareti ve modern kölelik mağdurlarının idari gözetim altına alınmasından kaçınılmalı²¹⁹ ve bu hususta üye devletlerin bu tür mağdurların cezalandırılmaması ilkesine saygı gösterme yükümlülüğü dikkate alınmalıdır.²²⁰ Yetkili makamların insan ticareti ve modern kölelik biçimlerinin (cinsel sömürü, suç amaçlı sömürü ve emek sömürsünü içerir) mağdurlarını tespit etmesi ve korumak için makul adımları atması gerekir.²²¹ Bu yükümlülük, yetkili makamların böyle bir mağduru kendi yetki alanlarında olduğunu bildiği veya bilmesi gerektiği anda başlar. Sorumlu kurumun, potansiyel mağduru tespit etmek ve durumunu değerlendirmek ve uygun destek ve korumayı sağlamaktan sorumlu kuruma yönlendirmek için tabi olduğu ilgili politika ve mevzuata uygun şekilde hareket etmesi gerekir. Bir kişinin mağdur edildiğine dair göstergeler çeşitlilik göstermekle birlikte aşağıdakilerden bazılarını içerebilir:²²²

- Seyahat ve/veya kimlik belgelerinin eksikliği;
- Öne sürülen neden ile tutarsız fiziksel yaralanmalar;²²³
- Yoğun telefon çağrıları ve/veya kısa mesajların alınması;
- Yetkililerle iletişime geçme konusunda isteksizlik;
- Geçmişte açıklanamayan kayıp dönemlerinin olması;
- Hırsızlık, dolandırıcılık, uyuşturucu üretimi, bulundurma ve/veya tedarik etme ve saldırın amacıyla kullanılan silahlarla ilgili suç geçmiş;
- Ev hizmetçiliği veya zorla evlendirme, genelev veya zorla fuhuş koşullarında bulunan kişiler ve belgesiz çalıştırılma.

İnsan ticareti ve modern kölelik mağdurları, ancak idari gözetim alternatiflerinin etkin bir şekilde değerlendirilmesinin ardından ve gerekli yasal değerlendirme sonucunda idari gözetimin hukuka uygun olduğunun tespiti halinde idari gözetim altına alınmalıdır. Böyle bir mağduru bir idari gözetim yerinde tespit edilmesi halinde²²⁴ personel, idari gözetim kararının veya emrinin gözden geçirilmesine kadar bu kişinin özel fiziksel, psikolojik ve maddi ihtiyaçlarının

korunmasını sağlamalıdır.²²⁵ Bu amaçla, her vakada aşağıdaki adımların atılması önemlidir:

- ▶ İnsan ticareti mağdurlarının resmî olarak tespit edilmesinden, bir iyileşme ve düşünme dönemi uygulanmasından ve mağdurlara, özel ihtiyaçları dikkate alınarak yardım ve koruma sağlanmasından sorumlu olan devletin ilgili ve yetkili makamına derhal yönlendirme yapılması;²²⁶
- ▶ Fiziksel ve/veya ruhsal sağlık ihtiyaçlarının²²⁷ derhal değerlendirilmesi ve uygun sağlık hizmetlerinin sağlanması;²²⁸
- ▶ Uygun ve güvenli barınma ve maddi destek sağlanması;²²⁹
- ▶ Mevcut destek hizmetleri hakkında bilgilendirme ve idari gözetim altındaki kişinin rızasına bağlı olarak, akredite STK'lere ve destek hizmetlerine derhal yönlendirme yapılması.

iii. İşkence, kötü muamele ve toplumsal cinsiyet veya cinsel yönelime dayalı şiddet mağdurları

İdari gözetim yerlerinin işkence ve diğer kötü muamele mağdurlarını kabul etmesi muhtemeldir ve yetkililerin ve personelin bu kişilere karşı yükümlülüklerinin farkında olması önemlidir.²³⁰ İşkence ve kötü muamele, fiziksel, psikolojik ve cinsel istismarı içerebilen çok çeşitli eylemleri içerir, örneğin:

- ▶ Tecavüz ve cinsel saldırı;²³¹
- ▶ Kadın genital mutilasyonu;²³²
- ▶ Zorla kısırlaştırma veya kürtaj;²³³
- ▶ “Namus” adına uygulanan şiddet.²³⁴

Potansiyel bir işkence veya başka bir kötü muamele mağduru tespit edilirse, idari gözetime uygunluğu derhal gözden geçirilinceye kadar, bu kişilerin fiziksel ve/veya ruhsal sağlık ihtiyaçlarının derhal değerlendirilmesi ve tespit edilen durumlarının gerektirdiği uygun tedavi ve desteğin sağlanması çok önemlidir.

iv. Engelli kişiler

Engelli kişilerin, özel zorluklar (uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel veya duyuşsal farklılıklar) nedeniyle bir idari gözetim yerinde bulunmaları genel olarak zordur. Tutulma koşulları bakımından diğer bireylerle eşit bir şekilde haklardan yararlanmalarını sağlanmalıdır.²³⁵

İdari gözetim altındaki engelli kişilerin özel ihtiyaçları, tekerlekli sandalye ve tekerlekli sandalyedeki kişiler için uyarlanmış yataklar²³⁶, işaret diliyle iletişim kurma imkânı²³⁷ ve görme engelli kişiler için bağımsız hareket etme imkânı ile açık hava ve gündüz odalarının yanı sıra temizlik alanlarına tekerlekli sandalye ile erişilebilirlik olabilir.

Engelli kişilerin diğer kişilerle eşit şartlarda olmalarını, özerkliklerinin desteklenmesini ve iyilik hallerinin ve onurlarının korunmasını sağlamak için idari gözetim yerinde uyarlamalar yapılması ve destek sağlanması gerekir.²³⁸

Örneğin, kişilerin tekerlekli sandalye ile idari gözetim yeri içinde serbestçe hareket edebilmeleri özerkliklerine katkıda bulunur ve özellikle duş/tuvalet alanlarını bağımsız olarak kullanabilmeleri onurlu bir şekilde yaşayabilmelerini sağlar.²³⁹ Engelli kişiler idari gözetim altında tutulan diğer kişilere bel bağlamak zorunda kalmamalı, bunun yerine, özellikle acil durumlarda, personel veya nitelikli görevliler tarafından sağlanan desteği almalıdır.²⁴⁰ Ayrıca, idari gözetim sürecine ilişkin iç kurallar ve prosedürler hakkındaki bilgilerin engelli kişiler için erişilebilir olmasına özellikle dikkat edilmelidir.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

Yetkililerin idari gözetim altında tutulan kırılgan durumdaki kişileri tespit edebilmeleri ve ihtiyaçlarına derhal cevap verebilmeleri gerekir. İdari gözetim altında tutulan kırılgan durumdaki kişilerin bunlarla sınırlı olmayan bir listesi şunları içerir:

- ▶ Refakatsiz çocuklar, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, çocuklu aileler, çocuklu yalnız ebeveynler;
- ▶ Hamile kadınlar veya emziren anneler;
- ▶ İnsan ticareti ve modern kölelik biçimlerinin mağdurları;
- ▶ Cinsiyete dayalı şiddet mağdurları;
- ▶ İşkence veya diğer kötü muamele mağdurları;
- ▶ Yaşlı kişiler;
- ▶ Fiziksel veya zihinsel engelleri veya hastalıkları olan kişiler;
- ▶ LGBTİ'ler.

Kırılgan bir birey tespit edildiğinde, idari gözetim uygulamasının derhal gözden geçirilmesini beklerken, yetkililerin aşağıdaki hususları yerine getirmesi çok önemlidir:

- ▶ Söz konusu durum için ulusal ve uluslararası hukukun gerektirdiği ilgili koruma ve adli soruşturma yönlendirme prosedürlerinin izlenmesi;
- ▶ Bireyin özel fiziksel veya ruhsal sağlık ihtiyaçları için tıbbi muayeneden geçirilmesi ve gerekli tedavi ve/veya desteğin sağlanması.

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ [EASO İltica prosedürü kılavuzu: standartlar ve göstergeler](#), 2019
- ▶ [İnsan kaçakçılığı göstergeleri](#), Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
- ▶ [Küresel göç bağlamında kadın ve kız çocuklarının ticaretine ilişkin 38 sayılı Genel Tavsiye Kararı \(2020\)](#), Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
- ▶ [Emek sömürüsü amaçlı insan ticaretini önleme ve insan ticaretiyle mücadeleyle dair açıklayıcı notlar](#), GRETA, 2020
- ▶ [İnsan ticareti mağdurlarına destek verilmesi](#), GRETA, 2021
- ▶ [Çocuk ticareti](#), GRETA, 2018
- ▶ BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK / UNHCR), [IOM-BMMYK \(UNHCR\), İnsan ticareti mağdurlarının tespitini ve korunmasını kolaylaştırmak için standart operasyon prosedürlerinin geliştirilmesine ilişkin çerçeve belge](#), Haziran 2020

Bölüm 5

SAĞLIK HİZMETLERİ

İdari gözetim altında tutulan herkes, ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standardına sahip olma hakkına sahiptir. İdari gözetim altında tutmak devlete, idari gözetim altındaki kişinin sağlık hakkı kapsamında sağlık ihtiyaçlarının ele alınmasını gerektiren bir özen yükümlülüğü yükler. Bu, yalnızca yeterli sağlık hizmetlerinin sağlanmasını değil, aynı zamanda hastalıkların, enfeksiyonların ve diğer rahatsızlıkların yayılmasını önlemek için asgari hijyen ve temizlik standartlarının karşılanmasını da gerektirir.

İdari gözetim altında tutulan kişiler, tıbbi ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanması için görevli personele bağımlı durumdadır. Sağlık hizmetleri, bir kişinin ruhsal ve/veya fiziksel sağlığının değerlendirilmesi, tedavisi ve bakımıyla ilgili hizmetleri ifade eder.

Bakımda eş değerlik ilkesi uyarınca, idari gözetim altındaki kişiler, dışarıdaki hastaların yararlandığı koşullarla benzer koşullarda ve yasal kalış statüleri nedeniyle ayrımcılık yapılmaksızın tıbbi tedavi görme hakkına sahiptir.²⁴¹

5.1. Yeterli sağlık hizmetine erişim

Yeterli sağlık hizmetine erişim, düzenli ve sistematik bir kontrol altında yürütülen ve her bireyin durumuna özgü tanımlanan hızlı ve doğru teşhis ve bakımı²⁴², kapsamlı bir terapötik stratejiyi ve kişinin durumunu semptomatik temelde ele almak yerine hastalığını iyileştirmeyi veya tedavinin olmadığı durumlarda kötüleşmesini önlemeyi ve durumunu stabilize etmeyi ve desteklemeyi amaçlayan sürekli tedaviyi gerektirir.²⁴³ Kişilerin “yeterli” sağlık hizmetine erişimini güvence altına almak için²⁴⁴ yetkili makamlar, idari gözetim altındaki tüm kişiler için aşağıdaki asgari hizmetleri ücretsiz olarak sağlamaya teşvik edilir.²⁴⁵

- Herhangi bir sağlık veya ruhsal hastalık veya durumun yanı sıra yakalama veya idari gözetim sırasında meydana gelmiş olabilecek

yaralanmaları tespit etmek ve tedavi etmek veya bulaşıcı hastalık risklerini belirlemek için varışta tıp doktorları tarafından yapılan tıbbi tarama;²⁴⁶

- İdari gözetim sırasında ve serbest bırakılma veya geri gönderilme anında gerekli olduğunda tıbbi tarama;
- Tıbbi taramanın ardından, ilgili kişiye gerekli bilgilerin sağlanması da dâhil olmak üzere, uygun ve kaliteli tıbbi bakım mevcut, erişilebilir ve kabul edilebilir olmalıdır;
- Acil sağlık hizmetleri ve fiziksel ve psikolojik hastalıklar için tıp doktorları tarafından gerekli tedavinin sunulması;²⁴⁷
- Cinsel sağlık sorunları, soğuk algınlığı, enfeksiyonlar, uykusuzluk, kaygı vb. gibi hayati tehlike arz etmeyen durumlar ve/veya semptomlar için muayene, değerlendirme ve tedavilere erişim;²⁴⁸
- Nitelikli dış hekimlerine, göz doktorlarına ve jinekologlara erişim;²⁴⁹
- Tekerekli sandalye, koltuk değneği veya baston gibi tıbbi yardımcı ekipmanların bulunması;
- Tıbbi bir şikâyet, muayene, değerlendirme veya tedavi için tarama sırasında gerekli olduğunda, idari gözetim altındaki kişinin anladığı bir dili konuşan nitelikli, ücretsiz ve tarafsız bir tercüman.²⁵⁰

5.2. Sağlık hizmetinin sağlanması

İdari gözetim altındaki kişiler için sağlık hizmeti her zaman devletin genel sağlık idaresi ile uyumlu olmalıdır.²⁵¹ Bu, zamanında gerçekleştirilen cerrahi müdahaleler²⁵², psikiyatrik sağlık hizmetleri²⁵³ ve uzman tedavileri de dâhil olmak üzere gerekli tüm tıbbi hizmetlerin idari gözetim altındaki kişilere²⁵⁴ uygun bir standartta ve gerektiğinde uzman hastanelerde sağlanmasını gerektirir.²⁵⁵

Sağlık personelinin aşağıdakileri dikkate alması önemlidir:

- Tıbbi muayeneler sırasında, uyuşturucu veya alkol yoksunluğu semptomları ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete bağlı yaralanmalar²⁵⁶ ve özgürlükten yoksun bırakılmadan kaynaklanan stres veya sağlık sorunları da dâhil olmak üzere, mevcut tüm fiziksel veya ruhsal hastalıklar ve/veya yaralanmalar teşhis edilmelidir;
- Teşhislerin mümkün olduğunca hızlı ve doğru olması gerekir;²⁵⁷
- Teşhisin ardından, sağlık personeli hastalığı ve/veya yaralanmayı tedavi etmek²⁵⁸, iyileşmeye yardımcı olmak ve/veya önlenebilir kötüleşmeyi engellemek için gerekli tüm adımları atmalıdır;²⁵⁹

- Tedavi ve iyileşme, uygun bir tedavi planının tutarlı ve yetkin bir şekilde uygulanmasını ve ardından uygun bir tıbbi takip planının uygulanmasını gerektirir;²⁶⁰
- Mevcut tıbbi tedavilerin gerektiği gibi yeterli bir standartta devam etmesi gerekir;
- İdari gözetim altında tutulan bir kişinin tıbbi dosyası, nakil durumunda tıp doktorlarının erişimine açık olmalıdır;
- Sağlık hizmetleri, idari gözetim altında tutulan kişilerin mahremiyetine, onuruna ve hasta gizliliğine saygı gösterilen ve bunların korunduğu koşullarda sağlanmalıdır.

İdari gözetim altında tutulan kişilere muayene bulgularının ve/veya sonuçlarının, anladıkları bir şekilde ve dilde sunulması gerekir. İdari gözetim altındaki kişinin rıza göstermesi koşuluyla, avukatların da bu bilgilere erişebilmesi hayati önem taşımaktadır.²⁶¹ Sağlık hizmeti uygulayıcılarının bir kişinin dil bariyeri nedeniyle tam olarak iletişim kuramadığından endişe duyması halinde, gecikme olmaksızın nitelikli bir tercüman veya çevirmen sağlanmalıdır.

Tıbbi tedavi hakkında tam bilgilendirme, teşhis ve önerilen tedavinin amacı ve niteliğinin yanı sıra potansiyel sonuçları ve bu tedaviyi üstlenmenin veya reddetmenin olası riskleri ve yan etkileri hakkında tam ve kapsamlı bilgilerin verilmesini gerektirir. Bu bilgiler, ilgili kişinin önerilen tedavinin gerekliliğini tam olarak değerlendirebilmesi ve buna özgürce rıza gösterebilmesi için yeterince açık ve anlaşılır olmalıdır.²⁶² İlgili kişi aynı şekilde, herhangi bir baskı olmaksızın, önerilen tedaviyi özgürce reddedebilmelidir.

Rıza, açık (sözlü veya yazılı) veya zımni gibi çeşitli şekillerde olabilir.

İstisnai olarak, acil durumlarda, ilk yardım için uygun rıza alınamıyorsa, kişinin iradesine bakılmaksızın sağlığının yararı için gerekli tıbbi tedavi uygulanmalıdır.²⁶³ Bu tür durumlarda tıbbi tedavi, geciktirilemeyecek ve tıbbi açıdan zorunlu müdahalelerle sınırlıdır ve üreme sağlığıyla ilgili olanlar gibi acil olmayan durumları kapsamaz.²⁶⁴

Sağlık hizmetlerinin, uygulamaların ve hizmetlerin etkin olarak izlenmesine ve gözden geçirilmesine olanak tanıyacak şeffaf bir şekilde sunulmasını sağlamak için, tıp doktorlarının her muayene, görüşme ve tedavi sürecinden sonra eş zamanlı ve doğru bir şekilde kayıt tutmaları çok önemlidir.²⁶⁵ Bu, aşağıdaki faktörlerin kayıtlarda ele alınmasını sağlayarak gerçekleştirilebilir:

- Yetkin ve kapsamlı bir muayenenin ardından objektif tıbbi bulguların eksiksiz bir şekilde kaydedilmesi;²⁶⁶

- Hastanın şikâyetlerinin doğru bir şekilde kaydedilmesi;
- Muayenenin ardından önerilen tedavi planı;
- Rıza formlarının sağlanması.

5.3. Sağlık hizmetini sağlayanlar

Bir idari gözetim yerinde etkili bir sağlık hizmeti ancak tesiste yeterli sayıda nitelikli sağlık personelinin bulunması halinde sağlanabilir. Doktorların tesiste bulunma süresi ve sıklığı, idari gözetim altında tutulan kişilerin sayısı ve ihtiyaçları ile yeni gelenlerin sıklığına göre değişebilir. Gerekli tedaviyi sağlayabiliyorlarsa, sağlık teknikerlerinin veya hemşirelerin varlığı yeterli olabilir. Sağlık hizmetinin sağlık teknisyenleri veya hemşireler tarafından sağlanması halinde, tıp doktorlarının düzenli denetimi güvence altına alınmalıdır. Acil durumlar için sağlık personeli günün ve gecenin her saatinde hazır bulunmalıdır; acil olmayan vakalarda, düzenli tıbbi muayeneler belirli saatlerle sınırlandırılabilir.

Sağlık hizmeti, özel şirketler veya sivil toplum kuruluşları ya da uluslararası kuruluşlarca sağlanabileceği gibi kamu kurumları tarafından da sağlanabilir. Önemli olan nokta, sağlık personelinin mesleki ve etik olarak bağımsız olması (idari gözetim yerlerinin çalışanı olsunlar ya da olmasınlar) ve kararlarını yalnızca idari gözetim altındaki kişilerin sağlık ihtiyaçlarına göre vermesidir.²⁶⁷ Sağlık personelinin bağımsızlığına saygı gösterilmeli ve tavsiyelerine idari gözetim yerindeki diğer personel tarafından uyulmalıdır. Çıkar çatışması yaratabileceğinden, sağlık personelinin, gerekli sağlık hizmetlerinin mali ve pratik sonuçlarını değerlendirmekten sorumlu tutulmamalarının sağlanması önemlidir.²⁶⁸

Bu nedenle, aşağıdaki gerekli önlemlerin dikkate alınması önemlidir:

- İdari gözetim yerinde çalışmak üzere en az bir nitelikli pratisyen hekim ve yeterli sayıda eğitimli sağlık personeli istihdam etmek;
- Mümkün olan hallerde, kişilerin kendi tercih ettikleri bir doktordan yardım almalarına izin verilmesi (ancak bu durumda masrafların kişilerin kendileri tarafından karşılanması gerekebileceği göz önünde bulundurulmalıdır);²⁶⁹
- Acil tıbbi durumlar için nitelikli bir tıp doktoruna gecikme olmaksızın her zaman erişimin sağlanması;²⁷⁰
- İdari gözetim yerindeki herhangi bir hastane veya sağlık biriminin, tüm hastalara psikolojik destek de dâhil olmak üzere yeterli ve uygun

bakım ve tedavi sağlamak için her zaman yeterli personele ve kaynağa sahip olmasının sağlanması.

Bir kişinin uzman tıbbi değerlendirmeye, teşhise²⁷¹ ve/veya tedaviye ihtiyacı varsa ve bu idari gözetim yerinde sağlanamıyorsa, bir uzman kuruma veya sivil hastaneye sevk edilmesi ve/veya nakledilmesi gerekir.²⁷² Bu amaçla, idari gözetim yerlerinin, hastanelere gerekli nakillerin gecikmeden yapılabilmesini sağlamak için yeterli personele sahip olması gerekir.²⁷³

5.4. Özel durum ve ihtiyaçların ele alınması

İdari gözetim yerlerinde bazı kişilerin özel sağlık ihtiyaçları veya belirli hassasiyetleri olabilir. Bu tür kişilerin tespit edilmesi halinde, idari gözetim durumları derhal gözden geçirilinceye kadar, bu kişilerin ihtiyaçları öncelikli olarak ele alınmalıdır ve aşağıdakileri gerektirecektir:²⁷⁴

- İdari gözetim altında özel sağlık ihtiyaçları olan bir kişi için yeterli tıbbi bakım sağlanıp sağlanamayacağının değerlendirilmesi;²⁷⁵
- Sağlık hizmetlerinin cinsiyete özgü ihtiyaçlara uygun olması. Örneğin, mümkünse idari gözetim altındaki kişinin talebi üzerine aynı cinsiyetten sağlık personeli hazır bulundurulmalıdır;²⁷⁶
- Düzenli izleme;
- Kırılgan durumdaki kişinin ihtiyaçlarına göre yeterli sağlık hizmetinin sağlanacağının güvencesinin verilmesi.²⁷⁷

i. Engelli kişiler

Engelli bir kişinin idari gözetim altında olduğu tespit edilirse, öncelik bu kişinin sağlık ihtiyaçları ışığında idari gözetim altında tutulmaya uygunluğunun derhal gözden geçirilmesi olmalıdır.²⁷⁸ Bu arada, idari gözetim yerinde sağlık hizmetleri bağlamında uluslararası asgari standartlara uyulmasını sağlamak için aşağıdaki tedbirler alınmalıdır:

- Uygun bakım ve tıbbi tedavinin sağlanması;²⁷⁹
- Kişilerin idari gözetim yerlerine vardıklarında derhal tıbbi tarama ve değerlendirmeden geçmelerinin sağlanması²⁸⁰ ve sonrasında da düzenli kontrollerin yapılması;
- Uygulanan özel tedbirlerin ve günlük destek hizmetinin, idari gözetim altında tutulan diğer kişiler veya gerekli niteliğe sahip olmayan personel tarafından değil, yalnızca nitelikli sağlık personeli tarafından verilmesinin sağlanması.²⁸¹

Ruh sağılığı ihtiyaçları veya engelleri olan²⁸² ve kendine zarar verme ve/veya intihar eğılimi olan kişilerin, idari gözetim durumları gözden geçirilinceye kadar hızlı ve tutarlı bir şekilde uzman tıbbi destek almaları²⁸³ ve yeterli psikososyal danışmanlık hizmetlerine erişimlerinin güvence altına alınması²⁸⁴ gerekir. Ruh sağılığı ihtiyaçları ve kendine zarar verme/intihar eğılimleri olan kişilerin sağılık hizmetleri²⁸⁵ aşağıdaki sorular dikkate alınarak iyileştirilebilir.

- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ilgili konular da dâhil olmak üzere ruh sağılığı konusunda eğıtimli yeterli sayıda personel var mı?
- Bu zel ihtiyaçlara sahip kişilerin değerlendirilmesi, tespit edilmesi ve izlenmesine yönelik sistem ve prosedürler yeterli mi?²⁸⁶
- Ruh sağılığı ihtiyaçları olan idari gözetim altındaki kişilerin semptomlarını ve duygularını tutarlı bir şekilde açıklayamadığı durumlarda, personel bu tür durumları tespit etmek ve uygun şekilde müdahale etmek üzere eğıtilmiş midir?²⁸⁷
- Kişinin daha önce dışarıda tedavi gördüğü hallerde, bu tedavinin srekliiliği sağlanıyor mu?
- Kişiler yeterli destek, ilgi ve tıbbi yardım alıyor mu?
- İntiharı nleme ve kendine zarar verme davranışlarının yönetilmesine ilişkin bir strateji var mı?
- Kişilere danışmanlık hizmetleri ile yüz yüze ve/veya telefonla destek hatlarına ücretsiz erişim sağlanıyor mu?
- İdari gözetim yeri genelinde acil müdahale kitleri mevcut mu ve yeterli miktarda var mı? Personel bu ekipmanı kullanma konusunda eğıtimli mi?
- İdari gözetim altındaki kişiler için çok disiplinli bir yaklaşım uygulanıyor mu? (Farklı ekipler arasında koordinasyon: Sosyal, psikolojik, tıbbi, güvenlik, yönetim vb.).
- İdari gözetim altındaki kişiler, gerektiğinde uzman kurumlarda veya sivil hastanelerde psikiyatrik tedavi gibi uzman tedavisine erişebiliyor mu?

ii. Yaşlı kişiler

Yaşlı kişilerin özel sağılık ihtiyaçları olması muhtemeldir ve bu ihtiyaçlar onları bir idari gözetim yerinde daha da kırılgan hale getirmektedir. İleri yaştaki kişiler, yaşları ve buna bağlı tıbbi ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, kırılganlıklarına dayalı olarak haklarındaki idari gözetim kararı derhal gözden geçirilene kadar uygun ve toplumsal cinsiyete duyarlı sağılık hizmetlerine ihtiyaç duyarlar.²⁸⁸

iii. Çocuklar

Çocuklar, özel ihtiyaçlarının, yaşlarının ve cinsiyetlerinin dikkate alındığı özel sağlık hizmetlerine erişebilmelidir. Çocuklara özgü sağlık hizmetlerinin sağlanması, çocuk doktorlarına, sağlık uzmanlarına ve sosyal hizmet ve çocuk gelişimi uzmanlarına erişimi gerektirir. Çocuklar her türlü teşhis ve önerilen tedavi hakkında çocuk dostu ve yaşlarına uygun bir şekilde bilgilendirilmelidir. Herhangi bir tedaviden önce aydınlatılmış onamları alınmalıdır. Aydınlatılmış onam verme ehliyetine sahip değilse, onamın ebeveynleri ya da ailesinden ayrı düşmüş veya refakatsiz çocuklar söz konusu olduğunda yasal vasileri tarafından verilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.²⁸⁹

iv. Hamile ve emziren kadınlar

Hamile ve emziren kadınların, nitelikli sağlık personeli (ebeler, pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanları, çocuk doktorları, ultrason teknisyenleri, yeni doğan hemşireleri vb.) tarafından sunulan ve takip edilen uygun ve yeterli doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetleri gibi yeterli ve uzman sağlık hizmetlerine erişmeleri gerekir.²⁹⁰ Bu hizmetlerin kapsamlı olması ve beslenme ihtiyaçları da dâhil olmak üzere kadınların genel sağlığını konusunda yeterli tıbbi danışmanlığı da içermesi gerekir.²⁹¹

v. Cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, işkence veya diğer kötü muamele mağdurları

Cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, işkence veya diğer kötü muamele mağdurlarının (bunların hepsi hem erkek hem de kadın mağdurları içerebilir) haklarındaki idari gözetim kararı derhal gözden geçirilinceye kadar uygun uzman sağlık hizmetlerine erişebilmeleri gerekir. Bu hizmetler şunları içerebilir:

- ▶ Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve/veya hastalıklar ve cinsel sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, her türlü psikolojik ve/veya fiziksel yaralanmanın tedavisi;²⁹²
- ▶ Cinsel şiddet iddiası olan vakalarda, haklarındaki idari gözetim kararının derhal gözden geçirilmesini beklerken, derhal adli tıp değerlendirmesi ve kanıtların toplanması;
- ▶ Travma tedavisi ve ruh sağlığı danışmanlığı;²⁹³
- ▶ İntihar ve kendine zarar verme davranışlarının önlenmesine yönelik destek hizmetleri.

vi. İnsan ticareti ve modern kölelik mağdurları

İnsan ticareti ve modern kölelik mağdurları, haklarındaki idari gözetim kararı derhal gözden geçirilinceye kadar ek sağlık hizmetlerini gerektiren özel sağlık ihtiyaçlarına sahip olabilirler. Bu ihtiyaçlar şunları içerebilir:

- Fiziksel ve/veya ruhsal sağlık ihtiyaçlarının derhal değerlendirilmesi;²⁹⁴
- Ruh sağlığı, travma tedavisi, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, acil tıbbi müdahale ve tecavüz ve cinsel saldırı vakalarında adli tıp kanıtlarının toplanması, danışmanlık ve bilgilendirme de dâhil olmak üzere uygun sağlık hizmetlerinin²⁹⁵ sağlanması.²⁹⁶

vii. İdari gözetim altında uzun süre tutulan kişiler

İdari gözetim altında uzun süre tutulan kişiler²⁹⁷ fiziksel ve/veya ruhsal sağlık sorunları yaşamaya veya önceden var olan hastalıklarının şiddetlenmesine karşı özellikle risk altındadır.²⁹⁸ Sunulan sağlık hizmetlerinde idari gözetim altında tutulan kişilerin özel durumu dikkate alınmalı ve hizmetler bu kişilerin ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

viii. Tıbbi tecrit ve karantinadaki kişiler

Bulaşıcı veya salgın hastalıkların (COVID-19 gibi) idari gözetim altındaki diğer kişilere bulaşmasını önlemek amacıyla, yetkili makamlar aşağıdaki kişilerin fiziksel olarak ayrı tutulmasını değerlendirebilir:

- Bulaşıcı veya salgın hastalığı olduğu kesin olarak tespit edilmiş olanlar (tıbbi tecrit);
- Bulaşıcı ya da salgın hastalıklara sahip kişilerle teması ya da genel sağlık durumu nedeniyle bu hastalıklara sahip olduğundan şüphelenilen ya da bu hastalıklara sahip olma riski bulunan kişiler (karantina).

İdari gözetim altında tutulan bir kişi, sahip olduğu veya olabileceği bulaşıcı veya salgın hastalık bir sağlık personeli tarafından doğrulandığında tıbbi tecrite yerleştirilebilir. Bir kişi, bir idari gözetim yerine vardığında (belirli bir bölgede genel sağlık durumu nedeniyle) ya da idari gözetimi devam ederken (bulaşıcı ya da yayılabilir hastalığı olan ya da olduğundan şüphelenilen kişilerle yakın temas halinde olması durumunda) karantinaya alınabilir.

Her iki durumda da yetkili makamlar, disiplin tedbiri olarak uygulanan tecritin aksine, tıbbi tecrit ve karantinanın cezalandırıcı nitelikte olmadığını ve yalnızca

kişinin sağlığını koruma amacına hizmet etmesi gerektiğini akılda tutmalıdır. Tıbbi tecrit ve karantina uygulandığında, bu uygulamadan etkilenen kişiler, anladıkları bir dilde, uygulamanın amaçları ve süreleri hakkında kapsamlı bilgi almalıdır. Tecrit veya karantinada tutulan kişilerle ilgili olarak yalnızca, kullanılması hastalığın niteliğiyle bağdaşmayan haklar sınırlandırılabilir (örneğin aile ziyaretleri).

Hayati olmayan faaliyetlerin askıya alınması meşru ve makul olmakla birlikte, tecritte veya karantinada tutulan kişilerin temel haklarına tam olarak saygı gösterilmelidir. Ayrıca, ziyaretler de dâhil olmak üzere dış dünya ile temasa getirilen her türlü kısıtlama, alternatif iletişim araçlarına (telefon veya internet erişimi gibi) erişimin artırılmasıyla telafi edilmelidir.²⁹⁹

Tıbbi tecrit ve karantina süresinin ilgili hastalıklara özgü zaman dilimlerini aşmaması büyük önem taşımaktadır. Şunlar akılda tutulmalıdır:

- Tıbbi tecritte tutulan bir kişi, tam olarak iyileştiği nitelikli bir sağlık personeli tarafından onaylandıktan sonra derhal serbest bırakılmalıdır;
- Karantinada tutulan bir kişi, şüpheli hastalığa özgü belirlenen süre içinde herhangi bir belirti göstermezse serbest bırakılmalıdır.

Tıbbi tecrit veya karantinada tutulan kişiler sağlık durumlarının belirlenmesi amacıyla düzenli tıbbi ve psikolojik kontrollere tabi tutulmalıdır. Karantinadaki bir kişide bulaşıcı veya salgın hastalık belirtileri görülmesi halinde, bu kişi gecikmeksizin tecrite alınmalıdır.

Hastalığın niteliğine bağlı olarak, tecrit edilen kişiler tek başlarına tutulabilirken, karantina söz konusu olduğunda bu durum her zaman geçerli olmayabilir. Karantinadaki kişiler bir arada tutulduğunda, yetkililer aşağıdakileri sağlamalıdır:

- Barınma alanlarının iyi havalandırılması ve karantina dışı alanlardan yeterince ayrılmış olması;
- Karantina alanına girişin yetkili personelle sınırlı olması ve ilgili güvenlik önlemleri (maske, eldiven veya özel giysiler giyilmesi gibi) eşliğinde yapılması;
- Barınma alanlarının aşırı kalabalık olmaması ve sosyal mesafeye saygı gösterilmesi.

Tecrit veya karantinadaki kişiler, teyit edilen veya şüphelenilen hastalığın niteliğine bağlı olarak serbest bırakılmadan önce zorunlu testlere tabi tutulabilirler.

ix. Açlık grevindeki kişiler

Açlık grevi, insanların özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı durumlarda sıkça rastlanan bir olgudur. Açlık grevleri, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler tarafından, serbest bırakılmak veya yetkili makamların eylemlerini veya kararlarını protesto etmek gibi çeşitli amaçlara ulaşmak için kullanılabilir.

Yetkili makamların gözetimi altındaki kişilerle ilgili olarak özen yükümlülükleri vardır. Bu özen yükümlülüğü, intiharın veya ilgili kişinin ölümüne veya geri dönüşü olmayan fiziksel hasara neden olabilecek diğer eylemlerinin önlenmesi de dâhil olmak üzere, idari gözetim altındaki kişinin hayatının korunmasını içerir. Açlık grevine başlayan idari gözetim altındaki bir kişi, hakları ve açlık grevinin sağlığı üzerindeki olası sonuçları konusunda bilgilendirilmeli ve sağlık durumunun belirlenmesi amacıyla düzenli tıbbi ve psikolojik kontrollere tabi tutulmalıdır.

Açlık grevi yapan idari gözetim altındaki bir kişinin iradesi dışında beslenmesine karar verilmesi, ilke olarak, kişinin geri dönüşü olmayan fiziksel hasara uğramasını veya ölmesini önlemek için haklı görülebilir.³⁰⁰ Açlık grevi durumunda, özellikle zorla besleme şeklinde yapılan müdahale, grevciyi eylemine devam etmekten vazgeçirmeyi amaçlamamalıdır. Açlık (veya susuzluk) grevi yapan idari gözetim altındaki kişilerin yönetimi ve zorla besleme konusu, özellikle hukuki, tıbbi, deontolojik ve etik nitelikte birçok temel soruyu gündeme getiren çok hassas konulardır.³⁰¹

Bu nedenle, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerle ilgilenen personel açlık grevleriyle başa çıkabilecek bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.

Yasal olarak gerekçelendirildiğinde zorla besleme, insan onuruna tamamen saygılı bir şekilde ve bir doktor veya başka bir sağlık uzmanının nezaretinde uygulanmalıdır. Zorla beslemeyi uygulamak için kullanılan yöntemler gereksiz yere acı verici olmamalı, beceriyle ve asgari güçle uygulanmalıdır. Genel olarak, zorla besleme açlık grevcisinin fiziksel bütünlüğünü mümkün olduğunca az ihlal etmelidir. Fiziksel kısıtlama yalnızca, zorla beslemenin uygulanmasını sağlamak için gerekli olan düzeyde ve bununla sınırlı olmalıdır. Bu tür kısıtlamalar tıbbi bir mesele olarak ele alınmalıdır.³⁰² Grevciyi kelepçelemek ya da yemek vermek için şiddetli acı çektirmek gibi yöntemlerden kesinlikle kaçınılmalıdır.

Açlık (veya susuzluk) grevindeki bir kişinin tecrit veya izolasyon hücrelerine yerleştirilmesi sistematik nitelikte olmamalı ve asla cezalandırıcı bir tedbir olarak kararlaştırılmamalıdır. Bu tür bir yerleştirme yalnızca ilgili kişiyi daha iyi izlemek amacıyla öngörülmesi³⁰³ ve cezalandırıcı nitelikteki tedbirlerle (kişiyi

herhangi bir eşyadan veya ekipmandan ya da ısıtma sisteminden yoksun bir hücreye yerleştirmek veya yırtılmaz giysiler giymeye zorlamak gibi) birlikte uygulanmamalıdır. Kişinin günlük düzeni mümkün olduğunca normal tutulmalıdır (duş olanaklarına erişim, açık havada egzersiz ve boş zaman faaliyetleri dâhil).³⁰⁴

5.5. Sağlık kayıtları ve gizliliği

Tıbbi gizlilik, yetkin sağlık hizmetlerinin sunulmasında hayati bir rol oynar. Tüm hastalar tıbbi muayenelerini, değerlendirmelerini ve tedavilerini özel olarak ve tam bir gizlilik içinde alma hakkına sahiptir. Bu standart idari gözetim yerlerinde de geçerlidir ve idari gözetim altında tutulan tüm kişilerin tıbbi gizliliklerine toplumdaki hastalarla aynı şekilde saygı gösterilmesini³⁰⁵ gerektirir.³⁰⁶ Tüm hastaların tıbbi gizliliklerine riayet edilmesini sağlamak için adımlar atılmalıdır. Bu adımlar aşağıdakileri içerir.

- Tıbbi danışma ve/veya muayene sırasında sağlık personeli olmayan kişiler orada olmamalı veya duyma ya da görme mesafesinde olmamalıdır.
- İstisnai nedenlerle, örneğin güvenlik için bir personelin bulunması gerekiyorsa, bu personel aynı cinsiyetten olmalı ve süreçte her zaman hastanın tıbbi gizliliği, mahremiyeti ve saygınlığı sağlanmalıdır (bir güvenlik personelinin görüş alanı içinde, ancak duyma mesafesi dışında gerçekleşebilir).
- Danışma veya muayene sırasında tercüman ve çevirmenler sadece sağlık personelinin veya hastanın talebi üzerine hazır bulunabilir.
- Hastaların dijital ve/veya fiziksel tıbbi dosyaları güvenli ve emniyetli bir yerde saklanmalı ve bunlara sağlık personeli olmayan kişiler tarafından erişilememelidir.³⁰⁷
- Hastalar talep etmeleri halinde tıbbi dosyalarına erişebilmelidir.
- Hastaların tıbbi dosyaları ancak bilgilendirildikten sonra alınan tam rızaları ile üçüncü bir tarafa gönderilebilir.³⁰⁸
- Tıbbi bir acil durum (ve yakın bir zarar tehdidi) söz konusu olduğunda, gizliliğe saygı gösterilerek sağlık personeli olmayan kişilerin tıbbi dosyalara (örneğin epilepsi veya hemofili ile ilgili durumlarda) erişmesine izin verilebilir.
- Bir kişinin başka bir idari gözetim yerine nakledildiği durumlarda tıbbi gizlilik korunmalıdır.
- Kişi serbest bırakıldığında veya sınır dışı etme kararı uygulandığında ilgili kişiye tıbbi dosyasının bir kopyası verilmelidir.

- Herhangi bir özel salgın/pandemiye ilişkin uluslararası ve ulusal halk sağlığı tavsiyelerine uyulmalıdır.

5.6. Kötü muameleye ilişkin iddiaların, şüphelerin ve tıbbi bulguların belgelendirilmesi ve raporlanması

İdari gözetim yerlerindeki sağlık personellerinin bir tür kötü muameleye maruz kalmış kişilerle karşılaşma olasılığı çok yüksektir. Bunlar arasında insan ticareti ve modern kölelik biçimleri, toplumsal cinsiyete dayalı veya cinsel şiddet ya da idari gözetim öncesinde veya sırasında kötü muamele ve/veya işkence yer alabilir.³⁰⁹ Bu gibi durumlarda sağlık personellerinin, ister kişinin idari gözetimi öncesinde ister idari gözetim sırasında gerçekleşmiş olsun, kötü muamele göstergelerini tespit etmeleri çok önemlidir ve kişinin menfaatine uygun olacaktır.

Personel, bazen bir kişinin kötü muamele mağduru olduğunu bile bilmeye-bileceğini veya mağdur olduğunu inkâr edebileceğini unutmamalıdır. Bunun nedeni, kişinin kendisini mağdur olarak görme algısını etkileyebilecek toplumsal cinsiyet, kültürel ve/veya dini veya sosyal etkenler olabileceği gibi, içinde bulunduğu durumu bildirmesi veya şikâyet etmesi halinde maruz kalabileceği olası zarara ilişkin korkusu da olabilir.

Sağlık personelleri, işkence ve/veya diğer kötü muamele göstergelerinin mevcut olup olmadığını ciddi bir şekilde değerlendirerek, mağdurları tespit etme olasılıklarını artırabilirler. Bu kırılگانlıkların göstergeleri şunları içerebilir:

- Kişinin kendi beyanı;
- Eski ve iyileşmiş yara ve izler de dâhil olmak üzere fiziksel yaralanma;
- Kişinin açıklamasıyla uyuşmayan fiziksel yaralanma;
- Sıkıntı, kaygı, çekince veya korku belirtileri;
- Ruh sağlığıyla ilgili belirtiler;
- Kendine zarar verme ve/veya intihar girişimleri;
- Kendine zarar verme ve/veya intihara meyil;
- Sağlık personelleriyle iletişim kurma veya durumunu açıklama konusunda isteksizlik; işkence ve/veya kötü muamelenin inkârı da bazı durumlarda olumlu bir gösterge olabilir;
- Geçmişte açıklanamayan kayıp dönemlerin olması;
- Hırsızlık, kimlik belgeleri, uyuşturucu veya saldırı amaçlı silah taşıma ile ilgili suç geçmişi.

Bir sağlık çalışanın hastasının herhangi bir kötü muamele mağduru olabileceğine dair endişeleri varsa, bunun derhal, eksiksiz ve doğru bir şekilde belgelendirilmesini ve ilgili makamlara bildirilmesini sağlamalıdır, böylece idari gözetim altındaki kişinin korunması için gecikmeden tüm uygun adımlar atılır.³¹⁰

5.7. Halk sağlığı

Bir salgın veya pandemi sırasında, idari gözetim altındakilere yönelik sağlık hizmetlerinin, bulaşıcı hastalıkların ve/veya rahatsızlıkların yayılmasının durdurulmasını, kontrol altına alınmasını ve etkilerinin azaltılmasını ve daha fazla yayılma riskinin önlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekir.³¹¹ Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için alınan her türlü tedbirin hukuken gereklendirilmesi ve ayrımcı olmayan bir şekilde uygulanması büyük önem taşır.³¹² Söz konusu halk sağlığı durumunun özel gerekliklerine tabi olarak, ücretsiz olarak sağlanan uygun tedbirler ve kaynaklar şunları içerebilir:

- Bilgiye eşit eşişim;³¹³
- Kişisel koruyucu ekipman;³¹⁴
- Sabun, deterjan ve çamaşır tozu gibi temizlik rnleri;³¹⁵
- İdari gözetim altında tutulan kişilerin rızasıyla veya ulusal mevzuata uygun olarak ve tıbbi gizliliklerine saygı gösterilerek tarama süreçleri ve düzenli testler;³¹⁶
- Bulaşıcı ve/veya salgın hastalık taşıdığından şüphelenilen kişilerin, uluslararası hukuk standartlarına uygun kořullarda³¹⁷ enfeksiyon süresi boyunca tecrit edilmesi;
- Bu kişilerin nitelikli sağlık personeli tarafından derhal, yeterli ve ücretsiz olarak tedavi edilmesi;
- Sağlık personeli tarafından en fazla risk altında olduğu tespit edilen kişilere öncelik verilerek, aşı olmak isteyen herkese onaylanmış aşıların sağlanması;³¹⁸
- Herhangi bir sosyal mesafe kuralına uymak için yeterli alan.³¹⁹

Bu tür durumlarda, örneğin yaşları veya önceden var olan bir hastalık veya rahatsızlıkları nedeniyle tıbbi bir rahatsızlığa karşı özellikle savunmasız olan idari gözetim altındaki kişiler, bu rahatsızlığa yakalanmaktan yeterince korunmalıdır.³²⁰ Bu kişilerin, rahatsızlığa yakalanmaları durumunda hızlı ve yeterli sağlık hizmetlerine eşişmeleri gerekecektir.³²¹

Yetkili makamların salgın veya pandemi gibi bir halk sağlığı durumu karşısında hukuken haklı gerekçelerle kişileri tecrit etmeye başvurduğu durum-

larda³²², asgari uluslararası gözetim standartlarına uyulması ve bu kişilerin idari gözetiminin fiilen hücre hapsine dönüşmemesi veya herhangi bir kötü muamele teşkil etmemesi önemlidir.³²³ Bu bağlamda, bir kişinin yalnızca HIV taşıdığı için tecrit edilmemesi gerektiğinin özellikle vurgulanması gerekir.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

Yetkili makamlar, tıbbi muayeneleri, önceden belirlenmiş açık bir prosedüre uygun olarak gerçekleştirmeli ve tüm sağlık personeli bu konuda gerekli eğitimi almalıdır. Bu tür muayenelerle ilgili kritik noktalardan bazıları şunlardır:

- ▶ Tıbbi muayeneler sağlık personeli tarafından uygulanmalıdır;
- ▶ Mümkün olan yerlerde kadınlar için kadın doktor/hemşire bulundurulmalıdır;
- ▶ İlgili kişiler muayene prosedürü, kullanılan yöntemler ve muayenenin nedenleri hakkında gerektiği şekilde bilgilendirilmelidir;
- ▶ İlgili kişi tıbbi muayene ile ilgili her konuda görüş ve düşüncelerini ifade etme hakkına sahip olmalıdır;
- ▶ Tıbbi muayenede gerekli tıbbi bilgilerin elde edilmesi için en az müdahaleci yöntemler benimsenmelidir;
- ▶ Tıbbi muayene yöntemleri, muayeneye tabi tutulan kişinin toplumsal cinsiyetine ve cinsiyete bağlı özellikleri ve yaşı, etnik kökeni, kültürel, dini veya diğer niteliklerine saygılı olmalıdır;
- ▶ Tıbbi muayenenin sonucu mümkün olan en kısa sürede ilgili kişiye bildirilmelidir; sonuç, ancak meşru bir gerekçe varsa veya idari gözetim altındaki kişinin rızasıyla yetkili makama da bildirilebilir;
- ▶ Tıbbi muayene yoluyla elde edilen veriler muhafaza edilmeli, gizli bilgi olarak kabul edilmeli ve usulüne uygun olarak korunmalıdır;
- ▶ İlgili kişiler, tıbbi muayeneyle ilgili olarak yöneltebilecekleri her türlü hak talebi için etkili başvuru yollarına sahip olmalı ve bu hak konusunda usulüne uygun olarak bilgilendirilmelidir;
- ▶ Tıbbi muayeneler ücretsiz olmalıdır, ancak ilgili kişi harici bir sağlık personelinden ek muayeneler talep ederse, bu muayenelerin masrafları kendisine ait olabilir.

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (BMİHYK/OHCHR), [Gözetim Rehberi: Göçmenlerin İdari Gözetimi](#), 2006BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), [Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler](#), 2012
- ▶ BMMYK, [IDC: Hassasiyet Tarama Aracı – iltica ve göç sistemlerine yönelik bir araç](#), 2016
- ▶ Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (BMİHYK/OHCHR), [COVID-19 Rehberi: BMİHYK \(OHCHR\) ve COVID-19](#)
- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)
- ▶ Dünya Sağlık Örgütü: [Göçmen gözetimine ilişkin sağlık sorunlarının ele alınması ve gözetime alternatif uygulamalar: Ülke uygulama kılavuzu](#), 2022

Bölüm 6

PERSONEL

Adil, şeffaf ve tutarlı işe alım süreçleri, eğitim programları ve disiplin ve şikâyet sistemlerinin işletilmesi yoluyla personelin etkinliği ve profesyonelliği geliştirilmeli ve güvence altına alınmalıdır.

Personelin iş güvencesini riske atmadan iş baskısı ile ilgili endişelerini veya ihtiyaçlarını işverenlerine iletmelerine izin verilmelidir. Bu, personel refahı konularını ele alan uygun bir izleme ve değerlendirme politikası uygulayarak, göstergeler belirleyerek ve düzenli personel değerlendirmeleri, istihdam sırasında süresi boyunca geri bildirim fırsatları, istihdam sonunda çıkış mülakatları gibi uygun prosedürler sağlayarak ve gerektiğinde, örneğin bir iş sağlığı incelemesini takiben, destek ve/veya yönlendirme hizmetleri sunarak gerçekleştirebilir.

6.1. Personel ve eğitim

i. İşe alım ve seçim usulleri

İdari gözetim yerlerinde çalışan tüm personel dikkatle ve yeterli sayıda olacak şekilde seçilmelidir; böylece bireysel ve toplu olarak idari gözetim yerini tutulma koşulları ve idari gözetim altındaki kişilere muameleye ilişkin uluslararası asgari standartlara uygun olarak işletebilirler.³²⁴

İdari gözetim yerlerinde çalışan personel, ceza infaz kurumu niteliği taşımayan ve cezalandırıcı olmayan bir ortamın özel bağlamı göz önünde bulundurularak dikkatle seçilmelidir. Seçim süreçlerinde adaylar için belirli kriterlerin bulunması, her zaman tutarlı ve uygun bir değerlendirme standardının uygulanmasını ve böylece en uygun adayların işe alınmasını sağlamaya yardımcı olacaktır.³²⁵

Bu kriterler aşağıdakileri içerebilir, ancak bunlarla sınırlı değildir:

- Adli sicil kaydında suç geçmişinin bulunmaması ve dürüstlüğünün göstermesi;
- Dil becerileri (diğer personel üyeleriyle etkili iletişim kurabilme);³²⁶
- İletişim becerileri ve uygun kişilik özellikleri;³²⁷
- Kültürel açıdan duyarlı iletişim becerileri;³²⁸
- Farklı kültürel veya dini geçmişlerden gelen insanlarla çalışma deneyimi;
- Baskı altındaki ortamlarda etkin bir şekilde çalışabilme becerisi;
- Kadın ve erkek adayların temsilinde denge;³²⁹
- Aynı cinsiyetten personelin bulunabilirliği ve personelin cinsiyet dağılımının idari gözetim altındaki kişilere oranının uygun olması.

İdari gözetim altında tutulan kişilerin haklarını gerektiği gibi sağlamak için her zaman (geceleri de dâhil olmak üzere) yeterli sayıda personel çalışıyor olmalıdır. İdari gözetim altındaki kişilerin kadın ve erkek olmasına bağlı olarak, idari gözetim altında tutulan tüm kişilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere, mümkünse, her zaman (geceleri de dâhil olmak üzere) yeterli sayıda kadın ve erkek personel bulunmalıdır.³³⁰

ii. Eğitim

Tüm personelin bir idari gözetim yerinde çalışırken görevlerinin tanımını tam olarak bilmelerini ve yerine getirebilmelerini sağlamak için, aşağıdaki konularda bilgi sahibi olmak üzere istihdamları boyunca sürekli olarak eğitim almaları önemlidir:

- Görevleri, tutulma koşulları ve idari gözetim altındaki kişilere yönelik muamele ile ilgili ulusal ve uluslararası belgelere genel bir bakış;³³¹
- Davranış kuralları;
- İdari gözetim bağlamında insan haklarına saygı da dâhil olmak üzere tüm personelin görevleri;
- Gizlilik kuralları dâhil olmak üzere veri ve bilgi koruma mevzuatı;^{332,333}
- İlk yardım;
- İş sağlığı ve güvenliği prosedürleri;
- Acil durum prosedürleri de dâhil olmak üzere kriz yönetimi stratejileri;
- İhbar, şikâyet ve personel şikâyet prosedürleri;
- Olası stres, fiziksel ve/veya ruhsal sağlık belirtileri ile kendine zarar verme ve intihar risklerinin tespit edilmesi ve uzmanlara ve diğer

destek birimlerine yönlendirme gibi gerekli takip faaliyetlerinin yapılması;³³⁴

- Kırılgan grupların özel ihtiyaçları;
- Kültürel farkındalık, dini hoşgörü ve duyarlılık;
- Kişilerarası³³⁵ ve kültürlerarası iletişim;³³⁶
- Düzen, güvenlik, disiplin ve kısıtlama araçlarının korunmasına ilişkin politika ve kurallar ve bu tür kural veya politikalara uyulmamasının sonuçları;³³⁷
- Sosyal, kültürel, dilsel ve dini çeşitlilik, kadına yönelik şiddetle ilgili konular, insan ticareti, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kültürlerarası konular³³⁸ ve kırılgan durumdaki kişilerin özel ihtiyaçları dâhil olmak üzere çeşitlilik konularının anlaşılması.

Personelin bilgi ve becerilerinin güncel kalmasını ve yenilenmesini sağlamak için, onlara mümkün olduğunca düzenli olarak ücretsiz ve zorunlu olmayan eğitimlerin verilmesi önemlidir. İlgili personel, özellikle de idari gözetim altındaki kişilerle doğrudan temas halinde olan birinci basamak personel, sağlık personeli ve kırılgan durumdaki kişilerle ilgili özel görev ve sorumlulukları olan personel, kırılgan durumdaki kişilerin ve ihtiyaçlarının nasıl taranacağı ve tespit edileceği ve bu kişilerin uygun yardım hizmetlerine nasıl yönlendirileceği konusunda eğitim almalıdır. İdari gözetim altındaki kişilerle doğrudan temas halinde olmayan kişiler gibi diğer personelin, kırılgan grupların belirlenmesi konusunda özel bir eğitim almasına gerek yoktur ve bu tür eğitimlere gönüllülük esasına göre katılabilirler.

iii. Mesleki yükümlülükler

İdari gözetim yerlerindeki personelin görevleri, davranış kuralları ve işlevleri, özel görevlerine ve taşıyabilecekleri mesleki ve/veya düzenleyici yükümlülüklerle göre değişiklik gösterir. Personel üyelerinin hâlihazırda tabi oldukları diğer geçerli mesleki, düzenleyici ve/veya sözleşmeye dayalı yükümlülüklerle ek olarak, tüm personelin aşağıdaki ortak asgari standartları karşıladıklarından emin olmaları gerekir:³³⁹

- İdari gözetim altında tutulan tüm kişilere karşı özen yükümlülüğünün yerine getirilmesi;
- İdari gözetim altında tutulan tüm kişilerin insan haklarının tam olarak korunması, geliştirilmesi ve bu haklara saygı gösterilmesi ve bu kapsamda tutulma koşullarının ve kişilere yönelik muamelenin uluslararası asgari standartlara uygun olması;³⁴⁰

- İdari gözetim altında tutulan tüm kişilere saygılı davranılması;³⁴¹
- İdari gözetim altında tutulan herhangi bir kişiye karşı, ister başka bir personel ister idari gözetim altındaki başka bir kişi olsun, herhangi bir kişi tarafından, hiçbir koşulda, doğrudan veya dolaylı olarak, işkence veya kötü muamele veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimine destek olunmaması, uygulanmaması veya hoş görülmemesi³⁴² ve bu tür davranışlara karşı çıkılması ve bunların yetkililere bildirilmesi;³⁴³
- Farklılıklara ve çeşitliliğe saygı gösterilmesi, idari gözetim altındaki herhangi bir kişiye sahip olabileceği herhangi bir korunan özelliğe dayalı olarak ayrımcılık yapılmaması³⁴⁴ ve bu tür davranışlara karşı çıkılması ve bunların yetkililere bildirilmesi;³⁴⁵
- Her türlü hoşgörüsüzlüğe (ırkçılık, cinsiyetçilik, dini hoşgörüsüzlük, yabancı düşmanlığı, homofobi ve transfobi) karşı çıkma ve bunlarla mücadele etmenin yanı sıra toplumsal cinsiyet duyarlılığını teşvik etme ve cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleme ihtiyacını tam olarak dikkate almak; ulusal mevzuatta yer alan veya uluslararası standartlardan kaynaklanan gizlilik kurallarına uygun olarak, resmî sıfatları nedeniyle edindikleri bilgilerin gizliliğini korumak;
- İdari gözetim altındaki kişilerle cinsel ilişki, her türlü sömürü veya manipülatif ya da taciz edici davranışlar gibi uygunsuz ilişkiler veya dinamiklerden kaçınmak.

Bir personelin idari gözetim altında tutulan bir kişinin işkence veya diğer kötü muamele biçimlerinin ya da diğer şiddet biçimlerinin mağduru olduğuna veya mağduru olmak üzere olduğuna inanmak için bir nedeni varsa, konu derhal yetkili makamlara bildirilmelidir. Yetkili makamların iddiaları soruşturabilmesi için, personelin şüpheli durumları derhal bildirmesi teşvik edilmelidir. Personelin ilgili olayları bildirmesi için yasal ve idari bir çerçeve oluşturulmalıdır. Personel olayları bildirebilmeli ve kimliklerinin gizliliği korunmalıdır.

Yetkili makamlar davranış kurallarının yayımlanmasını ve tüm personelin erişimine açık şekilde sunulmasını ve herhangi bir göreve başlamadan önce bunların okunup anlaşılmasını sağlamalıdır. Yetkili makamlar tüm personel sözleşmelerinin ve/veya görevlendirme yazılarının yukarıdaki tüm görevlere ve davranış kurallarına uyulmasını gerektiren hükümler içermesini şart koşmalıdır.³⁴⁶

6.2. Acil durum yönetimi

Sözleşmenin 2. maddesi ve diğer ilgili uluslararası belgeler uyarınca, yetkili makamlar, idari gözetim altındaki kişilerde olduğu gibi, münhasır kontrolleri

altındaki kişilerin hayatlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirmek için, devletler acil bir durumda idari gözetim altındaki kişilerin güvenliğini sağlamalıdır. Bu amaçla, acil durumların ele alınması için uygun prosedürler bulunmalıdır. İdari gözetim yerleri ve bunların günlük yönetim ve işleyişinden sorumlu personel, herhangi bir zamanda her türlü acil durumla başa çıkabilecek kapasite ve kaynaklara sahip olmalıdır.

Öngörülmesi ve planlama yapılması gereken farklı acil durum türleri vardır. Farklı seviyelerde ortaya çıkabilecek olan acil durum türleri şunlar olabilir:

- ▶ Şiddetli hava koşulları;
- ▶ Yangın ve patlamalar;
- ▶ Tehlikeli maddeler;
- ▶ Pandemi/salgın/bulaşıcı hastalık tespiti;
- ▶ Kargaşa/isyan;
- ▶ Rehin alma;
- ▶ Personel veya idari gözetim altındaki kişilerin yaşadığı kazalar;
- ▶ İntihar girişimleri;
- ▶ Yaralanma olayları;
- ▶ Ölümler.

Acil durum prosedürlerinin ulusal ve uluslararası hukukla uyumlu olarak uygulanması, örneğin aşağıdaki yollarla tüm kişilerin korunmasına ve güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olacaktır:

- ▶ İlgili uzmanlara danışarak acil durumun türüne ve seviyesine uygun operasyonel ve yedek acil durum planlarının hazırlanması ve gözden geçirilmesi;
- ▶ Tüm kişilere idari gözetim süresi boyunca herhangi bir zamanda acil bir durumu bildirme imkânı sağlanması;³⁴⁷
- ▶ Tüm kişilerin olayları nasıl bildirebilecekleri konusunda bilgilendirilmelerinin ve bunu yapabilecek kaynaklara sahip olmalarının sağlanması;³⁴⁸
- ▶ Risk değerlendirmelerinin ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak yapılması;
- ▶ İlk yardım eğitimi almış personelin bu vasfını açıkça belli edecek şekilde tanımlanabilmesinin sağlanması (ilk yardım rozetleri takarak veya idari gözetim yeri genelinde ilk yardım eğitimi almış personelin fotoğraflarını ve isimlerini sergileyerek);

- ▶ Tüm yoğun kullanılan alanlarda yeterli sayıda ilk yardım kiti bulundurulmasının sağlanması;
- ▶ Yangın güvenliği ekipmanlarının güvenli bir şekilde kurulmasının, çalışır durumda olmasının ve düzenli olarak kontrol edilmesinin ve gerektiğinde derhal bakımının yapılmasının sağlanması (duman/ısı dedektörlerinin ve alarmların, yangın söndürücülerin ve su püskürtücülerin kontrolü);
- ▶ Acil çıkış yollarının ve tahliye alanlarının net ve yeterli şekilde gösterilmesinin sağlanması;
- ▶ Güvenlik önlemleri kayıtlarının tutulması ve güncellenmesinin sağlanması.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

Örneğin aşağıdaki yollarla idari gözetim altındaki kişilerin bulunduğu ortamlarda çalışan kişilerin kendi görev ve sorumlulukları, sağlık ve güvenlik ve koruma prosedürleri konusunda tam olarak eğitilmelerinin sağlanması önemlidir:

- ▶ İlgili beceri, deneyim ve bilgiye sahip en uygun adayların belirli bir görev için seçilmesini sağlamak için adil ve uygun istihdam ve sözleşmeli personel seçim süreçleri;
- ▶ İlgili tüm zorunlu eğitimlerin tamamlanması ve kişinin rolü ve sorumluluklarına ilişkin sürekli mesleki gelişim;
- ▶ Mümkün olan durumlarda zorunlu olmayan eğitimlerin sürekli olarak teşvik edilmesi.

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ [Kabul bağlamında acil durum planlamasına ilişkin EASO Kılavuzu](#)
- ▶ [Sığınma ve kabul personelinin refahına dair uygulama rehberi](#)
- ▶ [Göçmen Gözaltına Alınmasının İzlenmesi – Uygulama Kılavuzu](#)
- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)

Bölüm 7

DÜZENİN KORUNMASI

Bu bölümde, başlıca uluslararası standartlar ve Avrupa standartlarından yararlanılarak, idari gözetim yerlerinde düzenin korunmasına ilişkin belirli hususlar hakkında temel ilkeler, ölçütler, pratik hususlar ve genel rehberlik sunulmaktadır. Bu bölüm idari gözetim altında tutulan kişilerle yakından çalışan tüm personele yöneliktir.

7.1. Güvenlik, disiplin, tecrit ve kısıtlama araçları

İdari gözetim yerlerinin, idari gözetim altındaki tüm kişilerin güvenliğini koruyacak ve destekleyecek şekilde işletilmesi gerekir.³⁴⁹ Bu, insan haklarına ve onuruna saygılı asgari standartlarda tutulma koşullarının güvence altına alınması³⁵⁰, düzenli ve etkili risk değerlendirmeleri, güvenlik raporlama usullerinin idari gözetim altındaki kişilerin ve personelin her zaman serbestçe erişebileceği şekilde yürürlükte olması³⁵¹ ve gerektiğinde risk değerlendirmelerine dayalı olarak orantılı güvenlik ve disiplin tedbirleri yoluyla düzenin korunmasını gerektirir.³⁵²

i. Güvenlik ve disiplin

Disiplin kurallarının tek amacı idari gözetim yeri içinde düzenin sağlanması ve idari gözetim altındaki kişilerin yanı sıra personelin ve üçüncü kişilerin güvenliğinin korunması olmalıdır.³⁵³ Bu kurallara uyulmaması, ilk aşamada uygun olduğu şekilde uzlaşma veya arabuluculuk yoluyla çözümlenmelidir. Bu rehber kapsamında, disiplin kuralları idari gözetim altındaki kişilerin davranışlarını düzenleyen ve bu tür disiplin kurallarının ihlaline karşılık olarak belirli tedbirleri öngören kurallar olarak anlaşılmalıdır. Disiplin kuralları açık olmalı ve yazılı olarak düzenlenmeli, tüm disiplin suçlarını ve olası sonuçlarını ve disiplin tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usulü tam olarak tanımlamalıdır.

Uluslararası asgari standartlar, uygulanan güvenlik ve/veya disiplin tedbirlerinin yalnızca son çare olarak ve bir idari gözetim yerinde güvenliğin sağlanması için gereken asgari süre boyunca kullanılmasını gerektirmektedir.³⁵⁴

İdari gözetim altındaki kişiler güvenlik ve/veya disiplin kuralları hakkında sözlü olarak bilgilendirilmeli ve kuralların ilgili kişinin anlayacağı bir dilde ve şekilde yazılı bir kopyası verilmelidir.³⁵⁵ İdari gözetim altındaki kişiler için hangi davranışların güvenlik ve/veya disiplin tedbirlerine yol açabileceği ve ilgili kişinin disiplin tedbirleri uygulanmasına yönelik bir prosedürde hangi haklara sahip olduğu açık ve öngörülebilir olmalıdır.

Disiplin sürecine tabi tutulan idari gözetim altındaki herkes uluslararası hukukta öngörüldüğü üzere usule ilişkin güvencelere sahip olmalıdır. Bu güvencelerin zedelenmemesini sağlamak için aşağıdaki güvencelere ihtiyaç vardır.

- Disiplin tedbirleri ve bunların uygulanmasına ilişkin usuller açıkça belirlenmelidir.³⁵⁶ Tüm disiplin usulleri kanunla öngörülmüş olmalıdır;³⁵⁷ buna disiplin tedbirlerinin türleri ve süreleri, yetkili karar mercii ve ilgili inceleme ve/veya itiraz süreçleri de dâhildir.³⁵⁸
- Bir disiplin suçuyla itham edilen tüm idari gözetim altındaki kişiler, anladıkları bir dil ve şekilde ve ayrıntılı olarak ilgili suçlama ve gerekçeleri hakkında bilgilendirilmeli ve istedikleri takdirde savunmalarını hazırlamaları ve sunmaları için uygun ve gerekli güvenceler sağlanmalıdır.³⁵⁹
- Uygulanan herhangi bir disiplin tedbiri, idari gözetim altındaki kişinin kişisel koşulları da dâhil olmak üzere vakanın tüm koşulları göz önünde bulundurularak disiplin suçuyla orantılı olmalıdır. Bir disiplin tedbirinin orantılı olması, uygulanan tedbirin disiplin kurallarının ihlalinin doğrudan bir sonucu olması ve söz konusu ihlalle orantılı olması anlamına gelir.³⁶⁰
- Disiplin tedbirleri hiçbir zaman keyfi veya hem süre hem de kapsam bakımından aşırı olmamalıdır.³⁶¹
- Disiplin tedbirleri hiçbir zaman işkence veya kötü muamele teşkil etmemelidir.
- İdari gözetim altındaki kişilere, disiplin tedbirlerine karşı yetkili ve bağımsız bir makama şikâyetle bulunma ve itiraz etme hakkı tanınmalıdır.³⁶² Bu makam kişisel ve kurumsal olarak bağımsız olmalı ve tedbiri kaldırabilecek konumda olmalıdır.

ii. Tecrit

Genel olarak, tecrit ve tek kişilik hücre uygulamasından kaçınılmalıdır; bu yöntem yalnızca son çare olarak ve kesin zorunluluk hâlinde kullanılmalıdır.^{363 364} Tecrit veya hücre hapsinin süresi belirli olmalı³⁶⁵ ve meşru bir güvenlik amacı

doğrultusunda gerekli görülen en kısa süreyle sınırlı tutulmalı,³⁶⁶ bununla birlikte, uygulanan koşulların hiçbir zaman tam anlamıyla bir duysal ve sosyal tecrit durumuna dönüşmemesi sağlanmalıdır.³⁶⁷

İdari gözetim altındaki kişiler, uluslararası hukuk standartlarına uygun olarak gerçekleştirilen bir risk değerlendirmesinin ardından düzen ve güvenlik gerekçeleriyle hukuka uygun kılınmadıkça bu baskıcı ve cezalandırıcı tedbire asla maruz bırakılmamalıdır. Bu tür bir tedbirin uygulandığı durumlarda, idari gözetim altındaki kişinin iyilik halini sağlamak için asgari güvenceler sağlanmalıdır.³⁶⁸ Bu güvenceler şunları içerir:³⁶⁹

- Yasal dayanak, koşullar, süre ve ilgili personel de dâhil olmak üzere tecrit ve/veya hücre hapsinin hızlı, eksiksiz ve doğru bir kaydının tutulması;³⁷⁰
- Fiziksel ve ruhsal durumu izleyebilecek ve gecikmeksizin yeterli tıbbi değerlendirme ve tedavi sağlayabilecek bir doktorun ve diğer sağlık personelinin bulunması;³⁷¹
- Tecrit dönemi öncesinde, sırasında ve sonrasında tıbbi muayeneler;³⁷²
- Günde en az bir saat açık havada egzersiz imkanı;³⁷³
- İç ve dış şikâyet mekanizmalarına ücretsiz ve gizli erişim.³⁷⁴

iii. Kısıtlama araçları

Meşru müdafaa veya hukuka uygun bir düzen sağlama amaçları için gerekli olan durumlar³⁷⁵ dışında idari gözetim altındaki kişilere karşı zor kullanılmamalıdır.³⁷⁶ Aşağıdaki ilke ve ölçütler bu standarttan sapma risklerinin azaltılmasına yardımcı olur:

- Her türlü zor kullanımı ve/veya kısıtlama uygulamasının idari gözetim altındaki kişinin insan haklarına ve onuruna saygı gösterecek şekilde gerçekleştirilmesi gerekir;³⁷⁷
- Sadece asgari düzeyde ve orantılı güç veya kısıtlama araçları kullanılmalıdır;
- Zor kullanımı ve/veya kısıtlama araçlarının kullanımı yalnızca hukuka uygun bir amaca ulaşmak için gerekli olan en kısa süre için olmalıdır;³⁷⁸
- Zor kullanımı veya kısıtlama asla bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmamalıdır;
- Zaptedilen kişilere karşı asla zincir veya demir kelepçe gibi araçlar kullanılmamalıdır.

Bu tür yöntemlerin kullanımını düzenleyen ayrıntılı kurallar bulunmalı ve personel bu tür bir yöntemi uygulamadan önce bu konuda tam olarak eğitilmelidir. Kurallar asgari olarak aşağıdakileri kapsamalıdır:

- ▶ İzin verilen zor kullanma ve/veya kısıtlama araçları ve ekipmanları;
- ▶ İzin verilen tüm yöntemleri uygulayabilecek yetkililer ve yetkililerin rütbeleri;
- ▶ İzin verilen tüm yöntemlere ilişkin süreçler ve teknikler;
- ▶ Herhangi bir zor kullanımı ve/veya kısıtlama uygulamasının ardından raporlama ve bildirim prosedürleri;
- ▶ Bu kuralların ihlal edilmesinin sonuçları.

7.2. Arama işlemleri

İdari gözetim altında tutulan kişilerin onurlu ve insani bir şekilde muamele görmesinin sağlanması ve teşvik edilmesi, meşru bir amaç için gerekli ve orantılı olmadıkça bu kişilerin üzerlerinde veya eşyasında arama yapılmamasını gerektirir.³⁷⁹

Aramalar, ilgili kişi için ulusal ve uluslararası hukuk kapsamında asgari güvenceler içermeli³⁸⁰ ve aşağıdakilere uygun olmalıdır.

- ▶ Tüm aramalar, bu tür aramaları düzenleyen hukuki prosedürlere uygun olmalıdır.
- ▶ Üst aramaları yalnızca aynı cinsiyetten personel tarafından yapılmalıdır.
- ▶ Aramalar gerekli olan en kısa sürede tamamlanmalıdır.
- ▶ Aramalarda, idari gözetim altındaki kişinin özel hayata saygı hakkı³⁸² ve mülkiyet hakkı da dâhil olmak üzere insan haklarına³⁸¹ gereken özen ve tam saygı gösterilmelidir.
- ▶ Yalnızca hukuken arama yetkisine sahip personel arama işlemini gerçekleştirmelidir.
- ▶ İstisnai bir durumda çıplak arama yapılması gerekiyorsa, bu işlem yalnızca aynı cinsiyetten ve hukuken arama yetkisine sahip bir personel tarafından³⁸³ ve idari gözetim altındaki kişinin onuruna³⁸⁴ ve mahremiyetine tam olarak saygı gösterilecek şekilde yapılabilir.³⁸⁵
- ▶ Aramanın hızlı, eksiksiz ve doğru bir kaydı tutulmalı ve saklanmalıdır.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

Yetkililer idari gözetim altında tutulan tüm kişilerin sağlık ve güvenliğinden sorumludur. Kişilerin insan haklarına tam saygı gösterecek şekilde düzenin korunması aşağıdaki hususların sağlanmasıyla gerçekleştirilebilir:

- ▶ Kullanılan her türlü güvenlik ve/veya disiplin tedbirinin kanunla öngörülmüş olması, suçla orantılı olması ve yalnızca emniyet ve güvenliğin sağlanması için gereken asgari süre boyunca son çare olarak kullanılması;
- ▶ Bu tür tedbirlere tabi tutulan kişiler kendilerine yöneltilen suçlama ve buna ilişkin kanıtlar hakkında bilgilendirilir, suçlamalara yanıt verebilir ve herhangi bir disiplin işleminde hukuki temsile erişimleri olacak şekilde kanunla kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir makama aleyhlerinde alınmış bir kararla ilgili olarak itirazda bulunabilirler;
- ▶ İdari gözetim altında tutulan kişiler, adil, etkili ve şeffaf bir şekilde işleyen ve şikâyetle bulunan kişinin güvenliğini etkilemeyen iç şikâyet mekanizmalarını kullanarak idari gözetim yeri ve/veya personeli hakkında şikâyetle bulunabilirler;
- ▶ Disiplin işlemleri sırasında ve/veya yaptırımların uygulanmasında idari gözetim altındaki kişilerin Sözleşmenin 2. ve 3. maddeleri kapsamındaki haklarına tam olarak saygı gösterilir.

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ [CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)

Bölüm 8

ŞİKÂyet MEKANİZMALARI VE BAĞIMSIZ İZLEME

Herkesin idari gözetim altında maruz kaldığı herhangi bir kötü muamele hakkında şikâyetle bulunma ve bu şikâyetlerin makul olmayan bir gecikme olmaksızın etkili bir şekilde soruşturulmasını talep etme hakkı vardır.³⁸⁶ Şikâyet mekanizmalarının ve izleme süreçlerinin erişilebilir ve etkili olabilmesi için, prosedürlerin özgürce kullanılabilmesinin ve şikâyetle bulunan kişiye karşı misilleme yapılmaksızın bağımsız ve şeffaf bir şekilde işleyebilmesinin sağlanması önemlidir. İdari gözetim yerlerinde bağımsız izleme organlarının varlığı ve çalışması, idari gözetim altındakilerin güvenliği ve iyiliği için önemli bir ek koruma katmanı sağlar. Bu bölümde bu konulardaki mevcut standartlar ve rehberlik sunulmaktadır.

8.1. Şikâyet mekanizmaları

Yetkili makamlar, idari gözetim altında tutulan kişilerin tutulma koşulları veya gördükleri muamele hakkında şikâyetle bulunabilmelerini³⁸⁷, adil, bağımsız ve şeffaf bir şikâyet ve soruşturma prosedürü aracılığıyla telafi ve/veya çözüm arayabilmelerini sağlamalıdır.³⁸⁸

Alınan şikâyetler, işkence ve/veya kötü muamele konularının gündeme geldiği durumlarda, polis gibi diğer kolluk birimlerine sevk ihtiyacını da doğurabilir.³⁸⁹

Şikâyet mekanizmaları, adil ve etkili bir şekilde işlemelerini sağlamak için bazı asgari güvenceler sağlamalıdır.³⁹⁰ Bu güvenceler aşağıdakileri içerir.

- ▶ Şikâyet sistemi idari gözetim altında tutulan tüm kişiler tarafından serbestçe erişilebilir olmalıdır.
- ▶ İdari gözetim altında tutulan tüm kişiler şikâyet etme hakları ve bu tür şikâyetlerde bulunma prosedürü hakkında bilgilendirilmelidir.

- Gerektiğinde, idari gözetim altındaki kişinin şikâyet sürecine anlamlı bir şekilde ve tam olarak katılabilmesi için tercüman temin edilmelidir.
- Şikâyet prosedürü gizlilik içinde işletilmeli ve herhangi bir türde şikâyetle bulunan idari gözetim altındaki kişi misillemeden korunmalıdır.
- Tüm şikâyetler eksiksiz ve doğru bir şekilde kaydedilmeli ve şikâyetin bir kopyası şikâyet sahibine ve/veya onun adına yetki verdiği kişilere (örneğin avukatı, doktoru veya konsolosluk yetkilileri) verilmelidir.
- İdari gözetim altında tutulan kişi şikâyetinin gidişatından haberdar edilmeli ve talep etmesi halinde kararın bir nüshasıyla birlikte sözlü bir açıklama verilmelidir.
- İdari gözetim altında tutulan kişinin şikâyeti üzerine alınan herhangi bir karara itiraz edebilmesi için adil, bağımsız ve şeffaf bir inceleme sistemi bulunmalı ve inceleme talebinde bulunmak için geçerli herhangi bir süre sınırı ilgili kişiye zamanında yazılı olarak bildirilmelidir.

Mahkemenin ilgili içtihadı

Gjini / Serbia (2019). Mahkûm, mahkûmlar arası şiddet hakkında resmî bir şikâyetle bulunmamış olsa da, kötü muameleyi fark etmesi gereken yetkililer, ilgili makamları bilgilendirmeyerek Sözleşmenin 3. maddesini ihlal etmiştir.³⁹¹

8.2. Bağımsız izleme

Tutulma koşullarının uluslararası asgari standartlara uygunluğunu teşvik etmek ve güvence altına almak için, tüm idari gözetim yerleri bağımsız izleme organları ve eğitimli personel tarafından yürütülen düzenli bağımsız izlemeye³⁹² tabi olmalıdır.³⁹³ “Bağımsız organlar”, ulusal mevzuata göre veya devletin uluslararası yükümlülüklerine dayanarak idari gözetim yerlerini izleme yetkisine sahip organlar anlamına gelir. Bağımsızlık dereceleri bu organların görev tanımlarına uygun olmalıdır ve yetkili makamlar izleme organlarının tüm mekânlara ve tesislere olduğu kadar idari gözetim altındaki kişilere ve tesislerdeki personele de tam ve engelsiz erişime sahip olmasını sağlamalıdır.

İdari gözetim yerlerinin bakımından ve işletilmesinden sorumlu olanlar tesise habersiz ve denetimsiz ziyaretlerin her an yapılabileceğini bildiklerinden, bağımsız izleme idari gözetimle ilgili asgari standartlardan sapmaları caydırabilir ve önleyebilir.

Bu organlar ayrıca her durumda asgari gözetim standartlarına uyulmasını sağlamak için sistem ve süreçlerin nasıl iyileştirilebileceğine dair tavsiyelerde bulunarak yetkililer arasında diyalogu teşvik edebilir.

İster kurum içi ister kurum dışı olsun, izleme organları otoriteden bağımsızlık, dürüstlük, objektiflik, görünürlük ve şeffaflık ilkeleri üzerine kurulmalıdır.³⁹⁴ Çalışmaları cesurca, vicdani bir dürüstlikle ve tarafsız bir şekilde yürütülmeli ve devlet düzenlemesine veya devletin müdahalesine tabi olmayan yazılı kural ve usullere uygun olmalıdır.³⁹⁵ Tüm izleme organları, ziyaretleri sırasında aşağıdaki hizmet ve koşulların uluslararası ve ulusal asgari standartlara uygun olup olmadığına özellikle dikkat etmelidir:

- ▶ İdari gözetim altında tutulan tüm kişilere gösterilen muamele;
- ▶ Şikâyet mekanizmaları ve prosedürleri;
- ▶ Zor kullanımı ve kısıtlama tedbirleri;
- ▶ Disiplin işlemleri ve tedbirleri;
- ▶ İdari gözetim altındaki kırılğan durumda bulunan kişilere özel muamele;
- ▶ Yiyecek ve içme suyu temini;
- ▶ Giysi, yatak takımı ve diğer gıda dışı malzemeler;
- ▶ Eğitim ve boş zaman faaliyetleri;
- ▶ Aile üyeleriyle iletişim;
- ▶ Hukuki yardım, yasal temsil ve yargı yollarına erişim;
- ▶ Sağlık hizmetleri;
- ▶ Hijyen ve temizlik;
- ▶ Aydınlatma, havalandırma, ısıtma, sıhhi tesisat, tuvaletler ve duşları içermek üzere idari gözetim yerleri;
- ▶ Acil durum müdahaleleri.

İç izleme organlarının idari gözetim yerlerinde önceden haber verilmeden ve yetkililerden bağımsız biçimde ziyaretler ve/veya teftişler yapmasına izin verilmeli, buradaki herhangi bir yeri veya belgeyi inceleme ve idari gözetim altındaki herhangi bir kişiyle gizlilik içinde konuşma özgürlüğü tanınmalıdır.³⁹⁶ Bu organların işlevi, personelin tutulma koşullarını ve idari gözetim altındaki tüm kişilere yönelik muameleyi düzenleyen iç ve ulusal yasalara, yönetmeliklere ve politikalara uygunluğunu izlemek olmalıdır. Kişisel veya diğer çıkar çatışmalarından uzak olan iç gözlemciler, tespit ettikleri sorunları yetkililere bildirmeli ve tavsiye edilen veya gereken düzeltici eylemlerin ilerleyişini izlemek için takip prosedürleri uygulamalıdır.

Bağımsız dış gözlemciler ve/veya müfettişler, kendi görevleri doğrultusunda, idari gözetim yerlerine düzenli olarak yetkililerden bağımsız biçimde ve habersiz ziyaretler gerçekleştirmelidir.

İzleme kurullarının üyeleri uygun niteliklere ve deneyime sahip olmalı ve idari gözetim yerinin bakımından ve işletilmesinden sorumlu olanlardan bağımsız yetkili bir kamu makamı tarafından atanmalıdır.³⁹⁷ Bağımsız dış izleme organları ulusal ve/veya uluslararası organlardan oluşabilir ve her ikisinin karışımı iyi bir uygulamadır. Bu tür organlar arasında şunlar sayılabilir:

- ▶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlemesi Komitesi (CPT)
- ▶ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği;
- ▶ Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği;
- ▶ İşkenceye Karşı Komite;
- ▶ Uluslararası Kızılhaç Komitesi;
- ▶ Ulusal önleme mekanizmaları;
- ▶ Ulusal kamu denetçiliği kurumları;
- ▶ Ulusal müfettişlikler veya izleme kurulları;
- ▶ Milletvekilleri;
- ▶ Ev sahibi devlet tarafından akredite edilmiş, ulusal insan hakları sivil toplum kuruluşları.

Görevlerinin etkili ve anlamlı bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak için aşağıdakiler güvence altına alınmalıdır:

- ▶ Takip ziyaretleri de dâhil olmak üzere ziyaretler önceden haber verilmeden ve yetkililerden bağımsız biçimde olmalıdır;³⁹⁸
- ▶ Tıbbi veya mesleki gizlilik kapsamına girmediği veya gizli olmadığı sürece, gözlemcilerin her alana ve her belgeye erişimi sağlanmalıdır;
- ▶ Erişim gecikme olmadan sağlanmalıdır;
- ▶ İdari gözetim altındaki kişilerin herhangi bir misilleme korkusu olmadan ve gerekirse bir tercüman aracılığıyla gözlemcilerle özgürce ve tam bir gizlilik içinde iletişim kurmalarına izin verilmelidir;
- ▶ Yetkililer, gözlemciler ve görüşülen kişiler arasındaki iletişim için, özel görüşmelerin yapılacağı bir oda ayırmak veya idari gözetim altındaki kişilerin ve personelin görüşmeler için hazır olmalarını sağlamak (izleme organlarından gelen görüşme talepleri hakkında onları bilgilendirmek veya izleme organına uygun iletişim bilgilerini sağlamak) gibi kurumsal destek sağlamalıdır;

- Gözlemcilerin disiplin işlemlerini gözlemlemelerine izin verilmelidir;
- Gözlemciler ziyaretlerinin ve tespit ettikleri sorunların eksiksiz ve doğru bir kaydını tutmalı ve bunları gecikmeksizin yetkililere bildirmelidir; tespit edilen sorunların giderilmesini izlemek için takip ziyaretlerinin ve kontrollerin derhal planlanmasını sağlamalıdır;
- Gözlemciler tutulma koşulları hakkında sık sık rapor vermelidir;
- Gözlemciler her zaman “zarar vermeme” ve gizlilik ilkelerine dikkat etmeli, idari gözetim altındaki kişilerin gizliliklerini ihlal ederek veya onları riske atarak durumlarını daha da kötüleştirmemelidir.

Hiçbir yetkili ya da görevli, CPT’ye ya da başka bir önleme ya da izleme organına bilgi iletmek isteyen ya da iletmış olan herhangi bir kişi ya da kuruluşa karşı gözdağı verme ya da misilleme niteliğinde bir eylemde bulunmamalı, buna izin vermemeli ya da bunu hoş görmemeli ve bu kişi ya da kuruluşa herhangi bir şekilde ön yargılı davranılmamalıdır. Bu organların tabi olduğu kurallar kapsamında tutulan kişilerle gerçekleştirilen her türlü iletişimin gizliliğine tam olarak saygı gösterilmelidir.

Akılda bulundurulması gereken hususlar

İdari gözetim altındaki kişilerin, kendilerine yönelik muameleyle ilgili her türlü sorunun tespit edilmesi, kaydedilmesi ve ele alınması için etkili şikâyet mekanizmalarına ve bağımsız gözlemcilere erişimlerinin olması hayati önem taşır. Bu, aşağıdaki hususlar sağlanarak gerçekleştirilebilir:

- Şikâyet mekanizmalarının kullanımının serbest, bağımsız, tarafsız ve şeffaf olması;
- Kişilerin nasıl şikâyetle bulunabilecekleri konusunda bilgilendirilmesi;
- Kişilerin bir şikâyet nedeniyle herhangi bir korku veya misilleme tehdidinden korunması;
- Kişilere makul aralıklarla şikâyetlerinin sonucuna ilişkin bilgilerin verilmesi;
- Şikâyetlerin gereksiz gecikme olmaksızın çözülmesi ve bireylerin karar ve kararın gerekçeleri hakkında bilgilendirilmesi;
- Yetkili bağımsız gözlemcilerin herhangi bir zamanda denetimsiz ve habersiz ziyaretler gerçekleştirebilmesi;
- Yetkili bağımsız gözlemcilerin idari gözetim yerindeki herhangi bir yeri veya belgeyi inceleyebilmesi ve bulgularını kaydedebilmesi ve herhangi bir kişiyle özel olarak konuşabilmesi.

Araç kutusu/ek okumalar

- ▶ [APT, IDC ve BMMYK: Göçmen Gözetiminin İzlenmesi Uygulama kılavuzu](#)
- ▶ [FRA: AB dış sınırlarında insan haklarına uygunluğu izlemek için ulusal bağımsız mekanizmaların kurulması](#)
- ▶ [IOM: Uluslararası göç hukuku bilgi notu](#)
- ▶ [Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar HakkındaBMMYK Kılavuz İlkeleri, 2012.CPT ziyaret raporları, genel beyanları ve standartları](#)

Ek 1

AVUKATLAR İÇİN KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesinin, avukatlık mesleğini düzenleyen mesleki davranış kurallarının ve ulusal ve uluslararası yasaların yerini alması, bunların yerine geçmesi veya bunlara ekleme yapması amaçlanmamaktadır.

Daha da önemlisi, bu kontrol listesinde ister özel hukuk ister kamu hukuku kapsamında olsun, idari gözetim altına alınmanın hukukiliği veya diğer hak talepleriyle ilgili konular ele alınmamaktadır.

Bunun yerine, bu kontrol listesiyle, idari gözetim altındaki kişilerle çalışan tüm avukatlara, müvekkillerinin sahip olabileceği kırılganlıkları tespit etmelerine yardımcı olmak için rehberlik sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu kontrol listesi, her vakada bir avukat tarafından yapılması gereken bazı temel değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bunların dikkate alınma derecesi, müvekkilin özel ihtiyaçlarına ve vaka kapsamındaki konulara bağlı olarak vakadan vakaya değişiklik gösterir. Bu nedenle, bu kontrol listesi yol gösterici niteliktedir ve bir avukatın idari gözetim altındaki kişilerle çalışırken dikkate alması gereken tüm hususların eksiksiz bir listesini sunmaz, çünkü ihtiyaç duyulan hususların tam listesi her zaman vakaya özgü olacaktır.

1. Müvekkilden bilgi almak

- ▶ Müvekkilinizden bilgi almak ve ona gizli tavsiyelerde bulunmak için uygun bir ortamda özel olarak konuşabiliyor musunuz?
- ▶ İhtiyaç duyulması halinde, hukuki hizmetlerin ve temsilin sağlanması amacıyla ihtiyaç duyulan dilde nitelikli bir tercüman serbestçe kullanılabilir mi?
- ▶ Müvekkilinizden kişisel durumları, yasal kalış statüsü, aile ve adli sicil geçmişi gibi diğer ilgili durumlar hakkında mümkün olduğunca fazla bilgi aldınız mı?

- M vekkiliniz ilk bakışta kırılganlık belirtileri gösteriyor mu? Örneğin:  ocuk olması, hamile olması, insan ticareti ve modern kölelik biçimlerinin mağduru olması veya işkence veya kötü muamele, ruh sağlığı sorunları veya fiziksel sağlık sorunları belirtileri göstermek gibi.

2. Kırılganlıklar

i. Yaş

- M vekkiliniz kaç yaşında olduğunu söylüyor?
- Kaç yaşında olduğunu bilmiyorsa, doğum tarihini içeren bir kimlik belgesi var mı?
- Yaşı doğrulanmamışsa ve reşit olmadığı varsayılıyorsa, bu doğrultuda mı muamele görüyor?
- Eğer  ocuk ise, idari gözetim yerine alternatif bir çözümün sağlanması için gerekli adımlar derhal atılıyor mu?
- Refakat isiyle birlikte olan bir  ocuksa, üstün yararı gerektirmediği sürece ailesinden ayrılmamasını sağlamak için derhal gerekli adımlar atılıyor mu?
- Refakatsiz bir  ocuksa, bir vasiye ve/veya sosyal çalışmacıya ve avukatına serbestçe erişebiliyor mu? Çocuğun  st n yararına olduğu durumlarda aile birleşimi için tüm adımlar atılıyor mu?
- Bir  ocuk olarak özel sağlık, eğitim, boş zaman ve temel geçim ihtiyaçları karşılanıyor mu?

ii. Hamilelik

- M vekkiliniz hamile olabileceğini beyan ediyor mu? Ediyorsa, bu durumu netleştirmek için bir hamilelik testine ücretsiz erişimi var mı? Unutmayın, dini, kültürel ve/veya toplumsal faktörler bazı kadınların olası bir hamileliği açıklamakta isteksiz davranmasına neden olabilir.
- Hamile ise, idari gözetime alternatif bir çözüm aramak için derhal adımlar atılıyor mu?
- Hamile ise, hamile bir kadın olarak özel sağlık, temizlik ve temel ihtiyaçları karşılanıyor mu?

iii. İnsan ticareti ve modern kölelik biçimlerinin mağdurları

- ▶ İnsan ticareti ve/veya modern kölelik biçimleri konusunda verilen bir beyan var mı? Unutmayın, bazı insanlar mağdur olduklarını ya da insan ticareti veya modern kölelik biçimlerinin ne olduğunu bile bilmiyor olabilirler.
- ▶ Bazıları açıklama yapmak için herhangi bir otorite figürüne güvenmeyebilir ve bazı insanlar kendilerinin veya ailelerinin kişisel güvenliği ve emniyetinden endişelendikleri için mağdur olduklarını inkâr edebilirler (kadınların insan ticareti deneyimlerini açıklayabilmeleri için kadın personelin varlığına ve aile üyelerinin/ çocukların yokluğunda ayrı görüşmelere ihtiyaçları olabilir).
- ▶ Geliş öyküleri herhangi bir göstergeye işaret ediyor mu?
 - Bulundukları yere nasıl seyahat etmişler? Kendilerini kaçırmaları için birine para ödemişler mi?
 - Kimlik belgeleri var mı? Neredeler? Bu belgeleri tutan bir kaçakçı ya da bir “işveren” gibi biri var mı?
 - Yetkililer tarafından yakalanarak getirildilerse nerede yakalandılar?
- ▶ Varsa adli sicil kayıtları herhangi bir göstergeye işaret ediyor mu? Bazı durumlarda, insan ticareti ve/veya modern kölelik biçimlerinin mağdurlarının, her zaman olmasa da bazen borç esareti yoluyla istismar edilmiş olabileceğini göz önünde bulundurun. Bazı soruları gündeme getirebilecek aşağıdaki gibi çeşitli suçlar vardır:
 - Yasadışı uyuşturucu bulundurmak, üretmek veya satmak;
 - Saldırı amaçlı silah bulundurmak;
 - Sahte kimlik belgelerinin üretimi, satışı veya kullanımı;
 - Hırsızlık.
- ▶ Varsa “iş” geçmişleri herhangi bir göstergeye işaret ediyor mu?
 - Çalışma koşulları nasılmış?
 - Herhangi bir ücret almışlar mı?
 - Bir iş sözleşmeleri var mıymış?
 - Çalışma izinleri var mıymış?
 - Yaptıkları iş için ne kadar ücret alıyorlarmış?
 - İş sözleşmelerinin şartları nelermiş?
 - “İşverenleri” onlara nasıl davranıyormuş?

- Mola verebiliyorlar mıymış? Verebiliyorlarsa, ne kadar süreyle?
- İşten izin alabiliyorlar mıymış? Alabiliyorlarsa, ne sıklıkta?
- Başka göstergeler var mı?
- İnanırdıcı bir açıklama ile tutarlı yaralanmalar veya yara izleri?
- Açıklanamayan yaralanmalar veya yara izleri?
- Çekingen, sıkıntılı veya endişeli ruh hali?
- Tartışmaya girme konusunda isteksizlik?
- Aşırı telefon görüşmeleri?
- Açıklanamayan kayıp dönemler?
- Tecavüz ve/veya cinsel saldırı mağduru mu?
- Yetişkinlerse, bu göstergeleri yetkililere açıklamanıza izin veriyorlar mı?

iv. Toplumsal cinsiyete dayalı/cinsel şiddet de dâhil olmak üzere işkence/diğer kötü muamele

- İşkence ve/veya kötü muamele ile toplumsal cinsiyete dayalı ve cinsel şiddetin ne anlama geldiğini anlıyorlar mı?
- Bu yollardan biriyle zarar gördüklerini beyan ettiler mi? Dini, kültürel ve toplumsal nedenlerle ya da kendilerinin veya ailelerinin emniyet ve güvenliğinden endişelendikleri için bazılarının herhangi bir kötü muameleden şikâyetçi olmak istemeyebileceğini göz önünde bulundurun. Ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet deneyimlerini açıklamak için kadın personelin varlığına ve aile üyelerinin yokluğunda ayrı görüşmelere ihtiyaç duyabileceklerini göz önünde bulundurun; aynı cinsiyetten bir kişinin olması gerekliliği tüm cinsel şiddet mağdurları için geçerlidir.
- Tıbbi kayıtlar, idari gözetim öncesinde veya sırasında herhangi bir yaralanma olduğunu gösteriyor mu?
- Görünür yaralanmaları ve/veya eski veya yeni yara izleri veya işaretleri var mı?
- Tecavüz, cinsel saldırı, kadın genital mutilasyonu, zorla kısırlaştırma veya zorla kürtaj gibi toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şüphesi var mı?
- Zorla veya çocuk yaşta evlilik şüphesi var mı?

v. Ruhsal ve fiziksel sağlık

- Herhangi bir fiziksel ve/veya ruhsal sağlık ihtiyaçları olduğunu beyan ettiler mi? Dini, kültürel ve toplumsal nedenlerle bazılarının herhangi bir sağlık sorununu açıklamak istemeyebileceğini göz önünde bulundurun.
- Mvekkiliniz tıbbi kayıtlarını almanıza izin veriyor mu? Göç idaresi nezdindeki dosyası, idari gözetim ve/veya tıbbi kayıtları herhangi bir sağlık sorunu gösteriyor mu?
- Mvekkillerin sahip olabilecekleri sağlık sorunları ve idari gözetim altında nasıl muamele gördükleri hakkında konuşmalarına yardımcı olmak için sormayı düşünebileceğiniz sorular:
 - Daha önce herhangi bir ciddi fiziksel veya psikolojik hastalık teşhisi koyuldu mu?
 - Herhangi bir fiziksel ağrı yaşıyorlar mı? Yaşıyorlarsa, nerede ve ne düzeyde ağrı çekiyorlar?
 - Durgun ruh hali, uykusuzluk, travmatik anıların yeniden yaşanması, kendine zarar verme ve/veya intihar etme düşünceleri veya girişimleri yaşıyorlar mı? İdari gözetim altına alınmadan önce bile bu belirtileri gösteriyorlar mıymış?
 - İdari gözetim yerindeki personeli bilgilendirdiler mi? Bilgilendirdilerse ne zaman? Kiminle konuştular? Varsa, ne tür bir takip değerlendirmesi ve/veya tedavisi planlanıyor?
 - Herhangi bir sağlık muayenesi sırasında mahremiyetleri sağlanıyor mu? Sağlık personeli ile ne kadar zaman geçiriyorlar? Sağlık personeli, randevu sırasında not alıyor mu? Sağlık personeli, şikyetlerini dinliyor, sorular soruyor veya araştırıyor mu? Herhangi bir tedavi planı açıklanıyor ve düzenleniyor mu?
 - Varsa ne tür ilaçlar reçete ediliyor ve bu, durumlarını nasıl etkiliyor? İlaçları sağlık personeli tarafından ne sıklıkla gözden geçiriliyor?
 - Tutulma koşulları kendilerini nasıl hissettiklerini nasıl etkiliyor?
 - İdari gözetim sürelerinin uzunluğu kendilerini nasıl hissettiklerini nasıl etkiliyor?

3. Genel tutulma koşulları

Aşağıdaki koşullar hakkında ayrıntılı bilgi edinin.

i. Uyku

- Uyku koşulları nasıl?
- Uyku alanlarında kendilerini güvende hissediyorlar mı?
- Ayrı bir yatakları veya kısa süreli kalıyorlarsa karyolaları var mı?
- Şilteler ve çarşaflar temiz mi ve makul aralıklarla ücretsiz olarak yıkıyor mu?
- Gece boyunca gürültü seviyesi düşük mü?
- Işıklar gece boyunca kapalı mı?
- Havalandırma ve/veya ısıtma yeterli mi?
- Bir odada idari gözetim altında tutulan kişi sayısı sınırı nedir ve gerçekte kaç kişi aynı odada uyuyor?

ii. Tuvalet ve duş

- İhtiyaç duyulduğunda tuvalete kolay erişim var mı?
- Duşa ve sıcak akan suya yeterli erişim var mı?
- Bu tesisler idari gözetim altındaki kişiler için yeterli sayıda mı?
- Yeterli su tesisatı var mı ve tuvalet ve duşlar çalışır durumda mı?
- Tüm temel hijyen malzemeleri ücretsiz olarak sağlanıyor mu ve bittiğinde yenileniyor mu?
- Erkekler, kadınlar ve aileler için ayrı tuvalet ve duş olanakları var mı?
- Tuvalet ve duş alanlarında kendilerini güvende hissediyorlar mı?

iii. Hijyen ve temizlik

- Hijyenik setler ve temizlik ürünleri ücretsiz olarak sağlanıyor mu ve gerektiğinde yenileniyor mu?
- Yaşam alanının, banyoların, tuvaletlerin ve yatakların makul aralıklarla derinlemesine temizliği, dezenfeksiyonu ve ilaçlaması yapılıyor mu?

iv. Yiyecek ve içme suyu

- Günde üç öğün yeterli yemek ve ihtiyaç duyulduğunda taze içme suyuna ücretsiz erişim var mı?
- Yemek için yeterli alan var mı?

- Çatal bıçak takımları temiz mi?
- Yemeklerin hazırlanışı ve servisi sağlık ve güvenlik kurallarına uygun mu?
- Sunulan menü herhangi bir dini veya dini olmayan inancı veya sağlık ihtiyacını karşılıyor mu?

v. Giysiler ve diğer eşyalar

- Müvekkiliniz kendi kıyafetlerini giyebiliyor mu?
- Yıkama ve kurutma ürünleri ve tesisleri ücretsiz olarak ve makul aralıklarla sağlanıyor mu?
- İhtiyaç duyulduğunda uygun giysiler ücretsiz olarak sağlanıyor mu?

vi. Eğitim ve boş zaman etkinlikleri

- Tüm eğitimlere ücretsiz ve eşit erişim sunuluyor mu?
- Eğitimler ulusal müfredata uygun olarak sunuluyor mu?
- İyi kaynaklara sahip ve erişilebilir bir kütüphane ve kırtasiye malzemeleri de dâhil olmak üzere ders çalışma ve tekrar materyalleri ücretsiz olarak sağlanıyor mu?
- İdari gözetim altında tutulan kişilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak uygun boş zaman etkinlikleri sağlanıyor mu?

vii. Personel

- Müvekkilinize veya idari gözetim altında tutulan diğer kişilere idari gözetim personeli nasıl davranıyor?
- Herhangi bir şikâyet mekanizması mevcut mu?
- Bağımsız izleme mekanizmaları mevcut mu?
- Tıbbi personel mevcut mu?

viii. İdari gözetim altındaki kişilere uygulanan disiplin tedbirleri

- Herhangi bir şikâyet sonrasında uygulanacak prosedürler mevcut mu?
- Yaptırımlar uygulanıyor mu?

- ▶ Herhangi bir itiraz süreci var mı?
- ▶ Tedbirlerin süresi ve niteliği ile bu tedbirlerin uygulanma koşulları nedir?
- ▶ Herhangi bir tecrit vakası için özel düzenlemeler var mı?

ix. Mobil cihazlar veya telefona erişim

- ▶ Müvekkilinizin mobil cihazlarına serbestçe veya günün belirli saatlerinde erişimi var mı veya hiç erişimi yok mu?
- ▶ İdari gözetim yerinde ücretsiz bir telefona erişimi var mı?

Ek 2

SAĞLIK PERSONELİ İÇİN KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesiyle, idari gözetim altındaki kişilerle çalışan sağlık personeline, hastalarının sahip olabileceği kırılabilirlikleri tespit etmelerine yardımcı olmak için rehberlik sağlanması amaçlanmaktadır.³⁹⁹ Bu kontrol listesi varışta, idari gözetim yerinde bulundukları süre boyunca ve ayrılıştaki dikkate alınması gereken bazı temel hususları kapsamaktadır. Bunların dikkate alınma derecesi, ilgili kişinin özel ihtiyaçlarına ve vaka kapsamındaki konulara bağlı olarak vakadan vakaya değişiklik gösterir.

Bu nedenle, bu kontrol listesi yol gösterici niteliktedir ve bir sağlık çalışanının idari gözetim altındaki kişilerle çalışırken dikkate alması gereken tüm hususların eksiksiz bir listesini sunmaz, çünkü ihtiyaç duyulan hususların tam listesi her zaman vakaya özgü olacaktır.

1. Kişi idari gözetim yerine vardığında

- ▶ Başlangıçta idari gözetim altındaki kişiye sağlığıyla ilgili özel bir şikâyeti olup olmadığını sorun.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişiye gözetim altına alınmadan önce herhangi bir hastalık geçirip geçirmediğini sorun.
- ▶ İdari gözetim altına alınan kişiye gözetim öncesinde hastanede yatarak veya uzun süreli tedavi görüp görmediğini ve gördüyse hangi nedenlerle gördüğünü sorun.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişiye düzenli olarak ilaç kullanıp kullanmadığını, kullanıyorsa hangi nedenlerle ve ne sıklıkta kullandığını sorun. İdari gözetim altına alınan kişinin düzenli olarak herhangi bir ilaç kullandığı ortaya çıkarsa, gerekli ilacı sağlamak için makul ve gerekli adımları atın.

- ▶ İdari gözetim altındaki kişiye daha önce psikolojik ve/veya psikiyatrik tedavi görüp görmediğini, gördüyse ne zaman ve hangi nedenlerle gördüğünü sorun.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişinin kötü muamele mağduru veya hasta olmadığından emin olmak için varışta tıbbi kontrolden geçirin.
- ▶ Görüşülen kişinin aile içi şiddet veya kadın genital mutilasyonu gibi kadına yönelik şiddet mağduru olup olmadığını veya ilgili kişinin menşe ülkesindeki kısırlaştırma gibi ayrımcı sağlık uygulamalarının mağduru olup olmadığını kontrol edin.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişinin varış anındaki sağlık durumunu, en azından tam adını, doğum tarihini, cinsiyetini ve görüşme ve sağlık kontrolü sırasında elde edilen tıbbi bilgileri kaydedin.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişiyle yapılan tıbbi görüşmenin ve her tıbbi muayenenin tarih ve saatini not edin.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişileri ihtiyaç durumunda sağlık hizmetlerine nasıl ulaşabilecekleri konusunda bilgilendirin.
- ▶ Salgın veya bulaşıcı hastalık durumlarında, yetkililer ve gözetim altında tutulan kişiler tarafından alınacak önlemler de dâhil olmak üzere idari gözetim yerinde uygulanacak bilgi notları hazırlayın ve güncelleyin.

2. Kişinin idari gözetim yerinden ayrılışı sırasında

- ▶ Kişiye idari gözetim sırasında herhangi bir yaralanması olup olmadığını sorun.
- ▶ Herhangi bir yaralanma belirtisinin tespit edildiği durumlarda, idari gözetim altındaki kişiye bunların hangi koşullarda meydana geldiğini sorun.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişinin kötü muamele mağduru veya hasta olmadığından emin olmak için ayrılış anında tıbbi kontrolden geçirin.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişinin idari gözetim yerinden ayrıldığı andaki sağlık durumunu, görüşme ve sağlık muayenesinden elde edilen bilgilere dayanarak kaydedin.

3. Tüm idari gözetim süreci boyunca

Varış/ayrılış anında listelenen tüm sorular/sorunlar, tüm idari gözetim/kabul süresi boyunca sağlık personeli tarafından da sorulmalı/ele alınmalıdır. Buna ek olarak, idari gözetim süresi boyunca aşağıdaki yol gösterici nitelikteki ted-

birler sağlık çalışanlarının görevlerini daha iyi yerine getirmelerine ve idari gözetim altında tutulan kişilerin insan haklarını etkin bir şekilde korumalarına yardımcı olabilir.

- ▶ İdari gözetim altında tutulan herkes tarafından uyulması gereken hijyen ve sağlık önlemlerine ilişkin bilgileri hazırlayın ve dağıtın.
- ▶ İdari gözetim yerlerinin profesyonel personel tarafından düzenli olarak temizlenmesini ve sterilize edilmesini sağlayın.
- ▶ Tüm sağlık personeli, sağlık biriminde görev yaptıklarını açıkça gösteren semboller taşımalıdır. Bu semboller dini ve kültürel açıdan ayrımcı olmayan nitelikte olmalıdır.
- ▶ Her bir idari gözetim yerindeki tıbbi ekipmanları güncelleyin.
- ▶ Mümkün olduğuunca ocuk hastalıkları ve kadın hastalıkları/doğum alanında deneyimli sağlık personeli sağlayın.
- ▶ İlgili kişilerin genel özelliklerini ve her bir devletin yetkili makamları tarafından elde edilen tıbbi verilerini içerecek şekilde, idari gözetim altındaki kişilerin Avrupa çapında bir tıbbi kaydının oluşturulması ve sürdürülmesi olasılığını değerlendirin.
- ▶ İdari gözetim altındaki sığınmacıların tıbbi verilerinin, yetkili makamlar ve sağlık personeli tarafından ye devlet vatandaşlarının tıbbi verileriyle aynı şekilde korunduğuundan emin olun.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişi üzerinde tıbbi muayene yapan doktorun adını not edin.
- ▶ İdari gözetim altındaki kişilerin sağlık durumlarına ilişkin kayıtları düzenli bir şekilde tutun ve gerektiğuinde kayıtları sağlık durumlarına ilişkin yeni bilgilerle güncelleyin.
- ▶ Tıbbi muayeneler sırasında ve kişisel ve tıbbi verileri içeren tüm dosyaların gizliliğini güvence altına almak için tüm uygun önlemleri alın.

Bu liste tüketicici nitelikte değildir ve kişisel veya ailevi koşullara ve/veya ilgili idari gözetim yerindeki özel duruma bağlı olarak idari gözetim altında tutulan kişilere ek sorular sorulabilir.

SON NOTLAR

“Mahkeme” burada “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi” anlamına gelmektedir.

Numaralar, Mahkemeye yapılan başvuruların numaralarını ifade etmektedir.

1. Mahkeme, *A.A. ve Diğerleri / Kuzey Makedonya*, No. 55798/16 ve diğer dört başvuru § 115, 5 Temmuz 2022; *M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [GC], No. 30696/09, § 223, 21 Ocak 2011; *Hirsi Jamaa ve Diğerleri / İtalya* [GC], No. 27765/09, § 122, 23 Şubat 2012.
2. Mahkemenin de vurguladığı üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 3, 5, 8 ve 13. maddeleri ile 4 No.lu Protokolün 4. maddesi kapsamındaki haklar söz konusu olduğunda böyle bir yükümlülük devreye girebilir. Bkz. örneğin, *Mahkeme, Hirsi Jamaa ve Diğerleri / İtalya* [GC], No. 27765/09, §§ 139-140, 23 Şubat 2012.
3. Bkz. [Avrupa Konseyinin Avrupa’da Göç ve Sığınma Bağlamında Hassas Kişilerin Korunmasına İlişkin Eylem Planı \(2021-2025\)](#).
4. [Avrupa İdari gözetim Kurallarına ilişkin Fizibilite Çalışması \(2013\)](#) (sadece İngilizce).
5. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin düzensiz göçmenlerin insan haklarına ilişkin 1509 (2006) sayılı Kararı.
6. Bkz. örneğin *Mahkeme, N.D. ve N.T. / İspanya* [BD], No. 8675/15 ve 8697/15, § 167, 13 Şubat 2020; *Chahal / Birleşik Krallık*, 15 Kasım 1996, § 73, Hüküm ve Karar Raporları 1996-V ve *Vilvarajah ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, 30 Ekim 1991, § 102, Seri A No. 215.
7. *Mahkeme, M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [GC], No. 30696/09, § 221, 21 Ocak 2011.
8. Bu rehber bağlayıcı değildir; göç alanında çalışan profesyoneller için uygulamalı bir araç niteliğindedir.
9. Bkz. örneğin, *Mahkeme, Khlaifia ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, § 71, 15 Aralık 2016; *Ilias ve Ahmed / Macaristan* [BD], No. 47287/15, § 217, 21 Kasım 2019; *Z.A. ve Diğerleri / Rusya* [BD], No. 61411/15 ve diğer üç karar, § 138, 21 Kasım 2019; *R.R. ve Diğerleri / Macaristan*, No. 36037/17, § 74, 2 Mart 2021.
10. *Mahkeme, De Tommaso / İtalya* [BD], No. 43395/09, § 80, 23 Şubat 2017; *Guzzardi / İtalya*, 6 Kasım 1980, § 92, Seri A No. 39; *Medvedyev ve Diğerleri / Fransa* [BD], No. 3394/03, § 73, 29 Mart 2010; *Creangă / Romanya* [GC], No. 29226/03, § 91, 23 Şubat 2012.
11. Bkz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 53 ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı Madde 53. Ayrıca bkz. uluslararası koruma başvurusu sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 4. Maddesi (yeniden düzenleme) ve üye devletlerde yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkındaki 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi.

12. Bu rehberde kullanılan tanımlarda özellikle, üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin uluslararası korumadan yararlanan kişiler olarak nitelendirilmesi, mülteciler veya ikincil korumadan yararlanmaya uygun kişiler için tek tip statü ve sağlanan korumanın içeriği için standartlar hakkında 13 Aralık 2011 tarihli ve 2011/95/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 2. Maddesinde ve sığınmacıların kabulü için asgari standartları belirleyen 27 Ocak 2003 tarihli ve 2003/9/EC sayılı Konsey Direktifinin 2. Maddesinde verilen tanımlar dikkate alınmaktadır.
13. BMMYK (UNHCR), idari gözetimi "hapisaneler veya amaca yönelik olarak inşa edilmiş gözetim, kapalı kabul veya bekletme merkezleri veya tesisleri de dâhil olmak üzere, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, bir sığınmacının istediği zaman ayrılmasına izin verilmeyen kapalı bir yerde özgürlüğünden mahrum bırakılması veya hapsedilmesi" olarak tanımlamıştır. BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeleri, 2012, § 5. Avrupa Birliği düzeyinde, "bir başvuru sahibinin bir Üye Devlet tarafından belirli bir yerde hapsedilmesi ve başvuru sahibinin hareket özgürlüğünden mahrum bırakılması" olarak tanımlanmaktadır; Uluslararası koruma başvurusu sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 2.h.
14. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi.
15. Avrupa Konseyi Avrupa'da Göç ve Sığınma Bağlamında Hassas Kişilerin Korunmasına İlişkin Eylem Planı (2021-2025).
16. Bunlar arasında, bunlarla sınırlı olmamak üzere, iki BM sözleşmesi (Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (ICCPR) ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (ICESCR)), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (CRC), İşkenceye Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CAT) ve İhtiyari Protokolü, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve Birleşmiş Milletler Tüm Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (ICED) ve Birleşmiş Milletler Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (CRSR) gibi evrensel temel sözleşmelerin yanı sıra özellikle Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Sözleşmesi, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ve Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Sözleşme gibi Avrupa Konseyi sözleşmeleri yer almaktadır.
17. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB (UDHR)), 1948, Madde 14; Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, Madde 18; Mültecilerin Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1951, Madde 31.
18. Mültecilerin Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1951, Madde 31.1; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine ilişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012. Ayrıca bkz. aşağıdaki 22. paragraf.
19. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş); yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin üye devletlerdeki ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi; üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız bir kişi tarafından üye devletlerden birine yapılan uluslararası koruma başvurusunu incelemekten sorumlu üye devletin belirlenmesine yönelik kriterleri ve mekanizmaları düzenleyen 604/2013 (EU) sayılı ve 26 Haziran 2013 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (yeniden düzenleme).

20. Mahkeme, *Amuur /Fransa*, 25 Haziran 1996, Hüküm ve Karar Raporları 1996-III.
21. Mahkeme, *Saadi / Birleşik Krallık* [GC], No. 13229/03, § 74, 29 Ocak 2008.
22. Bkz. aşağıda Bölüm 4.
23. Mahkeme, *M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [GC], No. 30696/09, §§ 205-234, 21 Ocak 2011.
24. Mahkeme, *Amuur /Fransa*, 25 Haziran 1996, § 53, Hüküm ve Karar Raporları 1996-III; *Nolan and K. / Rusya*, No. 2512/04, 12 Şubat 2009.
25. Mahkeme, *Mathloom /Yunanistan*, No. 48883/07, §§ 60-71, 24 Nisan 2012.
26. Mahkeme, *Suso Musa /Malta*, No. 42337/12, 23 Temmuz 2013.
27. Mahkeme, *Nabil ve Diğerleri /Macaristan*, No. 62116/12, §§ 39-44, 22 Eylül 2015.
28. Gelişmiş bir analiz için bkz. CDDH tarafından 91. toplantısında (18-21 Haziran 2019) kabul edilen "[İdari gözetime alternatifler: Etkili sonuçların teşvik edilmesi](#)", Uygulama Rehberi.
29. CDDH, [Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için aile temelli bakım kılavuzu](#), 2021.
30. Elektronik izlemenin esas olarak ceza hukuku bağlamında kullanıldığı ve kimilerince, çeşitli alternatif tedbirler arasında en müdahaleci olanı olduğu için, göç bağlamında kullanımının özellikle uygunsuz olduğu yönünde değerlendirme yapıldığı belirtilmelidir. Bazıları bunun fiili bir gözetim biçimi olduğunu ve gözetim için geçerli bir alternatif olmadığını düşünmektedir.
31. Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız bir kişi tarafından üye devletlerden birinde yapılan uluslararası koruma başvurusunu incelemekten sorumlu üye devletin belirlenmesine yönelik kriter ve mekanizmaları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 604/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (AB) Madde 28.3 (yeniden düzenleme), yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin üye devletlerdeki ortak standartlar ve usuller hakkındaki 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 15.1 Maddesi ve uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 9.1. Maddesi (yeniden düzenlenmiş); BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında BMMYK (UNHCR) Kılavuz İlkeleri, 2012, Kılavuz İlke 6, s. 26.
32. Mahkeme, *A. ve Diğerleri / Birleşik Krallık* [BD], No. 3455/05, § 164, 19 Şubat 2009; *Auad / Bulgaristan*, No. 46390/10, § 128, 11 Ekim 2011 ve Avrupa Birliği Adalet Divanı, *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)*, C-357/09 PPU § 60, 30 Kasım 2009.
33. Refakatsiz çocukların idari gözetim altında tutulması hakkında bkz. Mahkeme, *Rahimi / Yunanistan*, No. 8687/08, 5 Nisan 2011; çocukların uygun olmayan tesislerde idari gözetim altında tutulması hakkında bkz. *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika*, No. 41442/07, 19 Ocak 2010; çocuklu ailelerin idari gözetim altında tutulması hakkında bkz. *Tarakhel / İsviçre* [BD], No. 29217/12, 4 Kasım 2014 (alıntılar); vatansız bireyler için bkz. *Auad / Bulgaristan*, No. 46390/10, § 128, 11 Ekim 2011.
34. Mahkeme, *M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [BD], No. 30696/09, 21 Ocak 2011; *R.R. ve Diğerleri /Macaristan*, No. 36037/17, 2 Mart 2021.
35. Mahkeme, *Rantsev / Kıbrıs ve Rusya*, No. 25965/04, 7 Ocak 2010 (alıntılar).
36. Mahkeme, *Louled Massoud /Malta*, No. 24340/08, 27 Temmuz 2010. Ayrıca bkz. *Al Husin /Bosna Hersek (no. 2)*, No. 10112/16, 25 Haziran 2019.

37. Mahkeme, *N.D. ve N.T. / İspanya* [BD], No. 8675/15 ve 8697/15, § 167, 13 Şubat 2020; *Chahal / Birleşik Krallık*, 15 Kasım 1996, § 73, Hüküm ve Karar Raporları 1996-V ve *Vilvarajah ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, 30 Ekim 1991, § 102, Seri A no. 215.
38. Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında BMMYK (UNHCR) Kılavuz İlkeleri, 2012, Kılavuz İlke 4 ve 9.
39. Mahkeme, *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar / Malta*, No. 25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016; *Abdi Mahamud / Malta*, No. 56796/13, 3 Mayıs 2016.
40. Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 21. Maddesi (yeniden düzenleme).
41. Mahkeme, *A.B. ve Diğerleri / Fransa*, No. 11593/12, § 115, 12 Temmuz 2016; *Popov / Fransa*, No. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012; *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar / Malta*, No. 25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016; *Rahimi / Yunanistan*, No. 8687/08, 5 Nisan 2011; *Moustahi / Fransa*, No. 9347/14, 25 Haziran 2020.
42. Mahkeme, *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika*, No. 13178/03, ECHR 2006-XI.
43. Mahkeme, *Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan*, No. 14902/10, § 70, 31 Temmuz 2012.
44. Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 21. Maddesi (yeniden düzenleme).
45. Mahkeme, *Asalya / Türkiye*, No. 43875/09, § 50, 15 Nisan 2014.
46. Mahkeme, *O.M. / Macaristan*, No. 9912/15, § 53, 5 Temmuz 2016.
47. Mahkeme, *Breukhoven / Çek Cumhuriyeti*, No. 44438/06, § 56, 21 Temmuz 2011. Ayrıca bkz. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (16.V.2005, CETS No. 197), Madde 13'te bir kişinin insan ticareti mağduru olduğuna inanmak için makul gerekçeler olduğunda, sözleşmeye taraf olan her ülkenin kendi iç hukukunda mağdurların kaçması için en az 30 günlük bir toparlanma ve düşünme süresi sağlamasını gerektirmektedir. Bu süre zarfında insan ticareti mağduru hakkında sınır dışı etme kararı verilmez.
48. Mahkeme, *Gisayev / Rusya*, No. 14811/04, § 116, 20 Ocak 2011; *Opuz / Türkiye*, No. 33401/02, § 160, 2009.
49. Mahkeme, *Darboe ve Camara / İtalya*, No. 5797/17, 21 Temmuz 2022.
50. Mahkeme, *Rahimi / Yunanistan*, No. 8687/08, § 120, 5 Nisan 2011.
51. Mahkeme, *Khlaifia ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, § 132, 15 Aralık 2016.
52. Mahkeme, *G.B. ve Diğerleri / Türkiye*, No. 4633/15, §§ 125-138, 17 Ekim 2019.
53. Mahkeme, *Sergey Babushkin / Rusya*, No. 5993/08, § 40, 28 Kasım 2013.
54. CPT, 2015 İsveç ziyaretine ilişkin rapor, CPT/Inf (2016)1, § 37.
55. Mahkeme, *Ananyev ve Diğerleri / Rusya*, No. 42525/07 ve 60800/08, § 123, 10 Ocak 2012; *Al Nashiri / Polonya*, No. 28761/11, § 396, 24 Temmuz 2014.
56. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 2.
57. Mahkeme, *Daraibou / Hırvatistan*, No. 84523/17, 17 Ocak 2023, §§ 88-89.
58. Aynı kaynak.
59. Mahkeme, *Çakıcı / Türkiye* [BD], No. 23657/94, § 105, ECHR 1999-IV; *Kurt / Türkiye*, 25 Mayıs 1998 § 125, Hüküm ve Karar Raporları 1998-III; *El-Masri / "Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti"* [BD], No. 39630/09, § 236, 2012.

60. Birleşmiş Milletler Herkesin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Madde 17; Mahkeme, *El-Masri / "Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti"* [BD], No. 39630/09, § 233, 2012; Kurt / Türkiye, 25 Mayıs 1998, § 124, Hüküm ve Karar Raporları 1998-III.
61. Birleşmiş Milletler Herkesin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Madde 17.3; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, § 9.2.4; Mahkeme, *Çakıcı / Türkiye* [BD], No. 23657/94, § 105, AİHM 1999-IV.
62. Birleşmiş Milletler Herkesin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Madde 17.3; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 8 § 48(iv); Mahkeme, *Çakıcı/Türkiye* [BD], No. 23657/94, § 105, AİHM 1999-IV.
63. Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Bütün Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 12.
64. Başvuru sahibine idari gözetim altında gösterilen muameleye ilişkin devletin sorumluluğu için bkz. *M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [BD], No. 30696/09, §§ 223-234, 21 Ocak 2011 ve *Khlaifia ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, §§ 158-69 (169), 15 Aralık 2016. Başvuru sahibinin yaşam koşullarına ilişkin olarak, bkz. *M.S.S. / Belçika ve Yunanistan* [BD], No. 30696/09, §§ 249-264, 21 Ocak 2011 ve ayrıca *R.R. ve Diğerleri / Macaristan*, No. 36037/17, §§ 37-39, 2 Mart 2021. AB üye devletlerinin sığınmacılar için kabul koşulları sağlama yükümlülüğü ile ilgili olarak ayrıca bkz. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme).
65. CPT, [23. Genel Rapor](#), § 73; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 8 § 48(vi) ve CPT'nin 2017 Polonya ziyaretine ilişkin raporu, [CPT/Inf \(2018\)39](#), § 44; Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme).
66. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere sığınmacıların idari gözetim altına alınmasına ilişkin Rec(2003)5 sayılı Tavsiye Kararı, § 12; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, § 9.2.4; Mahkeme, *Wenner // Almanya*, No. 62303/13, 1 Eylül 2016.
67. Mahkeme, *Stawomir Musiał / Polonya*, No. 28300/06, § 88, 20 Ocak 2009.
68. CPT, 2016 İtalya ziyareti raporu, [CPT/Inf \(2018\)13](#), §§ 25 ff. ve 51 ff.
69. CPT, 2014 Avusturya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)](#) 34, § 46.
70. Mahkeme, *Riad ve Idiab / Belçika*, No. 29787/03 ve 29810/03, 24 Ocak 2008.
71. Sığınma başvurusunda bulunanlar hakkında bilgi için bkz. Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 14. Mülteciler ve ikincil koruma statüsü sahipleri hakkında bilgi için bkz. Üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin uluslararası korumadan yararlanarak nitelendirilmesine ilişkin standartlar, mülteciler veya ikincil korumaya hak kazanan kişiler için tek tip bir statü ve sağlanan korumanın içeriği hakkında 13 Aralık 2011 tarihli ve 2011/95/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden

- düzenleme), Madde 26 ve 27. Ayrıca bkz. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 14. İlkesi, Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Bütün Kişilerin Korunmasına İlişkin İlkeler Bütünü, 9 Aralık 1988, A/RES/43/173.
72. Bkz. İlke 1, Müzakere No. 5, Keyfi Gözaltılar Çalışma Grubu Yıllık Raporu Ek II, 28 Aralık 1999, U.N. Doc. E/CN.4/2000/4.
73. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 88.
74. Referanslar ve iyi örnekler “[Göç eden çocuklara çocuk dostu bilgiler nasıl aktarılır? Ön saflardaki profesyoneller için bir el kitabı](#)”, Avrupa Konseyi (2018). Ayrıca bkz. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 17 Kasım 2010 tarihinde kabul edilen Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin [Çocuk Dostu Adalete İlişkin Kılavuz İlkeleri](#) Bölüm IV A.2.
75. Bkz. örneğin, ABAD (CJEU), CIMADE, Groupe d’information et de soutien des immigrés (GISTI) / Ministre de l’Intérieur, de l’Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l’Immigration, C-179/11, 27 Eylül 2012, paragraf 12 ve 16.
76. CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 42.
77. CPT, 2017 Polonya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2018\)39](#), § 54; CPT, 2014 Danimarka ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2014\)25](#), § 82; CPT, 2014 “Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti” ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 133.
78. Mahkeme, *Kruskovic / Hırvatistan*, No. 46185/08, § 18, 21 Haziran 2011.
79. Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Bütün Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, 9 Aralık 1988, A/RES/43/173, BPP, İlke 20.
80. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Madde 18.
81. CPT, 2015 Macaristan ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2016\)27](#), § 71.
82. CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 41.
83. CPT, 2009 Macaristan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2010\)16](#), § 44.
84. Mahkeme, *Petra / Romanya*, 23 Eylül 1998, § 43, Hüküm ve Karar Raporları 1998-VII.
85. Mahkeme, *Peñaranda Soto / Malta*, No. 16680/14, §§ 97-99, 19 Aralık 2017.
86. Mahkeme, *Naydyon / Ukrayna*, No. 16474/03, §§ 63, 68, 14 Ekim 2010.
87. Mahkeme, *Boicenco / Moldova*, No. 41088/05, § 158, 11 Temmuz 2006.
88. Mahkeme, *JA ve Diğerleri / İtalya*, No. 21329/18, 30 Mart 2023.
89. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 17.
90. Üye Devletlerde yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkındaki 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 16-17. Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesinin 30 No’lu Genel Açıklaması. İnsan Hakları Komitesinin 15 No’lu Genel Açıklaması; Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş), Madde 18; Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.1; CPT, 2011 Yunanistan ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2012\)1](#), § 32; CPT, 1993 Belçika ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(94\)15](#) (sadece Fransızca), § 253.

91. CPT, [7. Genel Rapor](#), § 29.
92. Bkz. Üye Devletlerde yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkındaki 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 16.1, Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 10(1).
93. CPT, İdari gözetim: Bilgi Notu, Mart 2017, Bölüm 3; Göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 101; Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.2 (ikinci cümle); Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, 9.2.2.
94. CPT, İdari gözetim: Bilgi Notu, Mart 2017, Bölüm 3.
95. Mahkeme, *Muršić / Hırvatistan* [GC], No. 7334/13, 20 Ekim 2016; *Turdikhojaev v. Ukrayna*, No. 72510/12, 18 Mart 2021; Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.2 (ilk cümle).
96. CPT, İdari gözetim: Bilgi Notu, Mart 2017, Bölüm 3.
97. CPT, 2007 Hırvatistan ziyareti raporu, [CPT/Inf \(2008\)29](#), § 35.
98. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8; Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 18(7), 24(4) ve 25(2).
99. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8.
100. Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.2; Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 19.1 ve 19.2; CPT, "Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2016\)8](#), § 113.
101. Mahkeme, *Peers / Yunanistan*, No. 28524/95, 19 Nisan 2001.
102. Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu, Düzensiz Durumdaki Göçmenlerin İdari gözetim altına Alınması, A/HRC/20/24, § 72; Mandala Kuralları, Kural 13 ve 14.
103. Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz, Kılavuz 10.2 (ilk cümle); 2; CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2016\)8](#), § 113.
104. CPT, 2002 Ukrayna ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2004\)34](#), § 62; CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), Tavsiyeler.
105. Mahkeme, *Muršić / Hırvatistan* [BD], No. 7334/13, 20 Ekim 2016; *Monir Lotfy / Kıbrıs*, No. 37139/13, § 165, 29 Haziran 2021; *S.D. / Yunanistan*, No. 53541/07, § 49-54, 11 Haziran 2009; *Riad ve Idiab / Belçika*, No. 29787/03 ve 29810/03, 24 Ocak 2008; *A.A. / Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010; *Khlaifa ve Diğerleri v. İtalya* [BD], No. 16483/12, § 142, 15 Aralık 2016; *Monir Lotfy / Kıbrıs*, No. 37139/13, § 165, 29 Haziran 2021.
106. CPT, 2015 Macaristan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)27](#), § 42; CPT, 2010 Fransa ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2012\)13](#) (yalnızca Fransızca), § 43; CPT, 2009 Ukrayna ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2011\)29](#), § 62.

107. CPT, [Özgürlüğünden mahrum edilen kadınlar](#), CPT/Inf (2000) 13 kısım, Bölüm 24; Uluslararası koruma için başvuruların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/AB sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş), Madde 11.5.
108. Bkz. İdari Komite Sonuç No. 93, 2002 ve ayrıca yakın tarihli Mahkeme içtihadı “ebeveyn ve çocuğun birbirlerinin yanında olma hakkından karşılıklı olarak yararlanması, 8. Madde kapsamında aile yaşamının temel bir unsurunu teşkil eder ... ve bu tür bir yararlanmayı engelleyen ulusal tedbirler 8. Madde ile korunan hakka müdahale anlamına gelir” (Mahkeme, *Nikoghosyan ve Diğerleri / Polonya*, No. 14743/17, § 84, 3 Mart 2022).
109. Mahkeme, *Turdkhojaev / Ukrayna*, No. 72510/12, 18 Mart 2021.
110. Mahkeme, *Dougoz / Yunanistan*, No. 40907/98, AİHM 2001-II.
111. CPT, [İdari gözetim: Bilgi Notu](#), Mart 2017, Bölüm 3. Ayrıca bkz. CPT, 2014 İrlanda ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2015\)38](#), § 19.
112. CPT, 2014 İrlanda ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)38](#), § 19; CPT, 2010 Almanya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2012\)6](#), § 33.
113. Mahkeme, *Azimov / Rusya*, No. 67474/11, § 150, 18 Nisan 2013; Avrupa Birliği Adalet Divanı; *Thi Ly Pham / Stadt Schweinfurt*, ECJ C-474/13, EU:C:2014:2096, §§ 19 ve 21.
114. Mahkeme, *Abdolkhani ve Karimnia / Türkiye* (no. 2), No. 50213/08, 27 Temmuz 2010; *Charahili / Türkiye*, No. 46605/07, 13 Nisan 2010; *R.U. / Yunanistan*, No. 2237/08, 7 Haziran 2011.
115. Mahkeme, *Amuur / Fransa*, 25 Haziran 1996, Hüküm ve Karar Raporları 1996-III; *Riad ve Idiab / Belçika*, No. 29787/03 ve 29810/03, 24 Ocak 2008; CPT, [İdari gözetim: Bilgi Notu](#), Mart 2017, Bölüm 3.
116. Mahkeme, *Shamsa / Polonya*, No. 45355/99 ve 45357/99, 27 Kasım 2003.
117. Mahkeme, *J.R ve Diğerleri / Yunanistan*, No. 22696/16, § 138; *Khlaifia ve Diğerleri / İtalya*, No. 16483/12, § 179, 15 Aralık 2016.
118. Mahkeme, *Khlaifia ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, 15 Aralık 2016; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin mahkûmların nakilleri sırasında insan haklarının korunmasına ilişkin 2266 (2019) sayılı kararı.
119. Mahkeme, *Tomov ve Diğerleri / Rusya*, No. 18255/10 ve diğer beş karar, §§ 123-128, 9 Nisan 2019.
120. CPT, 2015 Sırbistan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)2](#), § 53; CPT, 2012 Birleşik Krallık (İskoçya) ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2014\)11](#), § 88; CPT, 2001 Slovenya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2002\)36](#), § 95.
121. CPT, Litvanya’ya 2000 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2001\)22](#), §§ 117 ve 118.
122. CPT, 2016 Hollanda ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2017\)1](#), § 29; CPT, 2012 Birleşik Krallık (İskoçya) ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2014\)11](#), § 88; CPT, 2011 Andorra ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2012\)28](#) (yalnızca Fransızca), § 25; CPT, 2009 Polonya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2011\)20](#), § 80; CPT, 2001 Slovenya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2002\)36](#), § 95; Mahkeme, *Engel / Macaristan*, No. 46857/06, § 28, 20 Mayıs 2010.
123. CPT, [Gözetim Altındakilerin Nakli: Bilgi Notu](#), Haziran 2018.
124. Aynı kaynak; Mahkeme, *Idalov / Rusya* [BD], No. 5826/03, § 103, 22 Mayıs 2012.

125. CPT, [Gözetim Altındakilerin Nakli: Bilgi Notu](#), Haziran 2018. Mahkeme, *Vlasov / Rusya*, No. 78146/01, §§ 92-99, 12 Haziran 2008; *Retunscaia / Romanya*, No. 25251/04, § 78, 8 Ocak 2013; *Radzhab Magomedov / Rusya*, No. 20933/08, § 61, 20 Aralık 2016.
126. CPT, [Gözetim Altındakilerin Nakli: Bilgi Notu](#), Haziran 2018.
127. CPT, 2013 Yunanistan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2014\)26](#), § 150; CPT, 2009 Yunanistan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2010\)33](#), § 153; CPT, 2005 Birleşik Krallık ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2006\)28](#), § 23; CPT, 2000 Litvanya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2001\)22](#), § 118.
128. CPT, 1991 İspanya ziyareti raporu, [CPT/Inf \(96\)9](#), § 150; Mahkeme, *Tarariyeva / Rusya*, No. 4353/03, § 112-117, ECHR 2006-XV (alıntılar).
129. CPT, [Gözetim Altındakilerin Nakli: Bilgi Notu](#), Haziran 2018. Mahkeme, *Balajevs / Letonya*, No. 8347/07, 28 Nisan 2016; *Ostrovenecs / Letonya*, No. 36043/13, 5 Ekim 2017; *Ilgiz Khalikov / Rusya*, No. 48724/15, 15 Ocak 2019.
130. Mahkeme, *Kadiķis / Letonya* (no. 2), No. 62393/00, § 55, 4 Mayıs 2006; *Stepuleac / Moldova*, No. 8207/06, § 55, 6 Kasım 2007; *R.R. ve Diğerleri / Macaristan*, No. 36037/17, 2 Mart 2021.
131. Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 22.5; Birleşmiş Milletler Mahkûm ve Tutuklulara Gösterilen Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 22.2. [Kabul koşullarına ilişkin EASO kılavuzu: Operasyonel standartlar ve göstergeler](#), 2016, Gösterge 22.1; WHO ve WEDC, Küre Projesi, "Acil durumlarda ne kadar su gereklidir?", 2013.
132. Mahkeme, *Monir Lotfy / Kıbrıs*, No. 37139/13, § 165, 29 Haziran 2021; *Sili / Ukrayna*, No. 42903/14, 8 Temmuz 2021; *Dudchenko / Rusya*, No. 37717/05, § 130, 7 Kasım 2017; *Muršić / Hırvatistan* [BD], No. 7334/13, § 166, 20 Ekim 2016.
133. Mahkeme, *Muršić / Hırvatistan* [BD], No. 7334/13, § 166, 20 Ekim 2016.
134. Mahkeme, *Ebedin Abi / Türkiye*, No. 10839/09, §§ 31-54, 13 Mart 2018.
135. Mahkeme, *Erllich ve Kastro / Romanya*, No. 23735/16 ve 23740/16, 9 Haziran 2020.
136. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 120; Mahkeme, *Jakóbski / Polonya*, No. 18429/06, §§ 45-55, 7 Aralık 2010; *Vartic / Romanya* (no. 2), No. 14150/08, §§ 33-36, 17 Aralık 2013; *Ebedin Abi / Türkiye*, No. 10839/09, §§ 31-54, 13 Mart 2018; *Erllich ve Kastro v. Romanya*, No. 23735/16 ve 23740/16, 9 Haziran 2020.
137. Mahkeme, *Riad ve Idiab / Belçika*, No. 29787/03 ve 29810/03, 24 Ocak 2008; *A.A. / Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010.
138. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), Tavsiyeler.
139. Mahkeme, *Ananyev ve Diğerleri / Rusya*, No. 42525/07 ve 60800/08, 10 Ocak 2012.
140. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), Tavsiyeler; Mahkeme, *Khlaifa ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, §§ 142 ve 146, 15 Aralık 2016.
141. [Kabul koşullarına ilişkin EASO kılavuzu: Operasyonel standartlar ve göstergeler](#), 2016, Bölüm 3.
142. Aynı kaynak, Göstergeler 23,2-23,3.
143. CPT, 2007 Hırvatistan ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2008\) 29](#), § 37; Birleşmiş Milletler Mahkûm ve Tutuklulara Gösterilecek Muameleye İlişkin Asgari Standart Kurallar, Kural 19.

144. CPT, Litvanya'ya 2000 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2001\)22](#), §§ 117-118.
145. Mahkeme, *Dougoz / Yunanistan*, No. 40907/98, ECHR 2001-II; *S.D. / Yunanistan*, No. 53541/07, §§ 49-54, 11 Haziran 2009.
146. Aynı kaynak; Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere yönelik göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocuklarını haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 50.
147. Mahkeme, *Abdullah Yalçın / Türkiye* (no. 2), No. 34417/10, 14 Haziran 2022; *Hasan ve Chaush / Bulgaristan* [BD], No. 30985/96, § 78, AİHM 2000-XI; Bessarabia Metropol Kilisesi ve Diğerleri / Moldova, No. 45701/99, § 117, AİHM 2001-XII ve *Serif / Yunanistan*, No. 38178/97, § 52, AİHM 1999-IX.
148. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 9; Mahkeme, *Pichon ve Sajous/Fransa* (dec.), No. 49853/99, AİHM 2001-X.
149. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 9.
150. Mahkeme, *Svyato-Mykhaylivska Parafiya / Ukrayna*, No. 77703/01, § 116, 14 Haziran 2007; *Eweida ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, No. 48420/10 ve diğer üç karar, § 80, 2013 (alıntılar); *Nasirov ve Diğerleri / Azerbaycan*, No. 58717/10, § 60, 20 Şubat 2020.
151. Mahkeme, *Hasan ve Chaush / Bulgaristan* [BD], No. 30985/96, § 60, AİHM 2000-XI; *Nasirov ve Diğerleri / Azerbaycan*, No. 58717/10, § 60, 20 Şubat 2020.
152. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 9; Mahkeme, *Pichon ve Sajous/Fransa* (dec.), No. 49853/99, AİHM 2001-X.
153. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 120.
154. Aynı kaynak; Mahkeme, *Jakóbski /Polonya*, No. 18429/06, §§ 45-55, 7 Aralık 2010; *Vartic /Romanya* (no. 2), No. 14150/08, §§ 33-36, 17 Aralık 2013; *Erllich ve Kastro / Romanya*, No. 23735/16 ve 23740/16, 9 Haziran 2020.
155. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 9.
156. Mahkeme, *Nasirov ve Diğerleri //Azerbaycan*, No. 58717/10, § 56, 20 Şubat 2020.
157. CPT, "Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 120; ICCPR, Madde 18; Mültecilerin Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Madde 4; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 8, § 48(ix).
158. Mahkeme, *Tsartsidze ve Diğerleri / Gürcistan*, No. 18766/04, § 8, 17 Ocak 2017.
159. Aynı kaynak, § 23.
160. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 120.
161. Mahkeme, *Tsartsidze ve Diğerleri / Gürcistan*, No. 18766/04, § 82, 17 Ocak 2017; *Güler ve Uğur / Türkiye*, No. 31706/10 ve 33088/10, § 55, 2 Aralık 2014.
162. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 9.
163. Mahkeme, *Tsartsidze ve Diğerleri / Gürcistan*, No. 18766/04, § 27, 17 Ocak 2017.
164. Mahkeme, *A.A. / Yunanistan*, No. 12186/08, §§ 57-65, 22 Temmuz 2010.
165. CPT, "Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ne" 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 113.

166. BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, Kılavuz İlke 8.48; Mahkeme, *Moiseyev / Rusya*, No. 62936/00, § 125, 9 Ekim 2008.
167. Mahkeme, *Mandić ve Jović / Slovenya*, No. 5774/10 ve 5985/10, § 78, 20 Ocak 2011.
168. Mahkeme, *Riad ve Idrab / Belçika*, No. 29787/03 ve 29810/03, 24 Ocak 2008; A.A./ *Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010.
169. Aynı kaynak.
170. CPT, 2014 Danimarka ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2014\)25](#), § 82; CPT, 2014 “Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti” ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), § 133.
171. Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörü François Crépeau’nun Raporu, Düzensiz Durumdaki Göçmenlerin İdari Gözetim Altına Alınması, A/HRC/20/24, §§ 29 ve 72.
172. Mahkeme, *V.D. / Romanya*, No. 7078/02, §§ 94-100, 16 Şubat 2010.
173. Mahkeme, *S.D. / Yunanistan*, No. 53541/07, §§ 49-54, 11 Haziran 2009; *Sili / Ukrayna*, No. 42903/14, 8 Temmuz 2021.
174. Aynı kaynak; CPT, 2011 Yunanistan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2012\)1](#), § 38.
175. CPT, “Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti’ne” 2014 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2016\)8](#), Tavsiyeler.
176. Aynı kaynak.
177. Mahkeme, *Ananyev ve Diğerleri / Rusya*, No. 42525/07 ve 60800/08, § 158, 10 Ocak 2012.
178. Mahkeme, *S.D. / Yunanistan*, No. 53541/07, §§ 49-54, 11 Haziran 2009.
179. CPT, 2011 Yunanistan ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2012\)1](#), § 38.
180. Mahkeme, *Khlaifa ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, § 146, 15 Aralık 2016.
181. CPT, 2013 Yunanistan ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2014\)26](#), § 51; Mahkeme, *S.D. / Yunanistan*, No. 53541/07, 11 Haziran 2009; A.A. / *Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010.
182. Mahkeme, A.A. / *Yunanistan*, No. 12186/08, §§ 57-65, 22 Temmuz 2010.
183. Mahkeme, *Sili / Ukrayna*, No. 42903/14, 8 Temmuz 2021; *Khlaifa ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, § 171, 15 Aralık 2016.
184. Mahkeme, *Ananyev ve Diğerleri / Rusya*, No. 42525/07 ve 60800/08, § 158, 10 Ocak 2012; *Aleksandr Makarov / Rusya*, No. 15217/07, § 97, 12 Mart 2009; *Longin / Hırvatistan*, No. 49268/10, § 60, 6 Kasım 2012.
185. Mahkeme, *Khlaifa ve Diğerleri / İtalya* [BD], No. 16483/12, § 171, 15 Aralık 2016; *Szafrański / Polonya*, No. 17249/12, §§ 37-41, 15 Aralık 2015.
186. Mahkeme, *Sili / Ukrayna*, No. 42903/14, 8 Temmuz 2021.
187. Mahkeme, *Moiseyev / Rusya*, No. 62936/00, § 124, 9 Ekim 2008.
188. CPT, Hırvatistan’a 2007 yılında yapılan ziyarete ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2008\)29](#), § 37.
189. Mahkeme, A.A. / *Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010.
190. CPT, [İdari gözetim: Bilgi Notu](#), Mart 2017, Bölüm 1.
191. Mahkeme, *Florea / Romanya*, No. 37186/03, § 50, 14 Eylül 2010; *Canali / Fransa*, No. 40119/09, 25 Nisan 2013.
192. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin çocuk dostu adalete ilişkin Kılavuz İlkeleri, 2010, Paragraf 22; Mahkeme, *M.D. / Fransa*, No. 50376/13, 10 Ekim 2019.

193. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 3; Mahkeme, *Darboe ve Camara / İtalya*, No. 5797/17, §§ 156-157, 21 Temmuz 2022.
194. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 2.
195. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Bölüm 3, Madde 10.3. Ayrıca bkz. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik insan hakları ilkeleri ve göç bağlamında yaş değerlendirmesine ilişkin kılavuz ilkeler hakkında Tavsiye Kararı CM/Rec(2022)22, ilke 2.
196. Aynı kaynak. Avrupa Konseyi (GRETA), İş gücü sömürüsü amacıyla insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticaretiyle mücadeleyle ilişkin rehberlik notu, 2021, § 68.
197. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Bölüm 3, Madde 10.3. Ayrıca bkz. Göç Halindeki Çocuklar için Yaş Değerlendirmesi: İnsan hakları temelli bir yaklaşım, Avrupa Konseyi: <https://rm.coe.int/ageassessmentchildrenmigration/168099529f>. Ayrıca bkz. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik insan hakları ilkeleri ve göç bağlamında yaş değerlendirmesine ilişkin kılavuz ilkeler hakkında Tavsiye Kararı CM/Rec(2022)22, ilke 3 ve 7 ve Ek, paragraf 70; Ayrıca bkz. ECSR, Çocuk ve Aile için Ev Temelli Öncelikli Eylem Avrupa Komitesi (EUROCEF) / Fransa, Şikâyet No. 114/2015, 15 Haziran 2018 ve Mahkeme, *Darboe ve Camara / İtalya*, No. 5797/17, 21 Temmuz 2022.
198. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik insan hakları ilkeleri ve göç bağlamında yaş değerlendirmesine ilişkin kılavuz ilkeler hakkındaki CM/Rec(2022)22 sayılı Tavsiye Kararı, ilke 7.
199. Aynı kaynak, ilke 7 ve Ek, paragraf 70 ve devamı.
200. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, Refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklara menşe ülkeleri dışında uygulanan muamele, Genel Açıklama No. 6 (2005), § 63.
201. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 99.
202. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş), Madde 11; CPT, 2005 Almanya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2007\)18](#), § 56; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 87.
203. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11.2 ve 24.2.d; Mahkeme, *Mohamad Yunanistan*, No. 70586/11, §§ 82-86, 11 Aralık 2014; CM/Rec(2003)5, ilke 22, ikinci cümle; Mahkeme, *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga / Belçika*, No. 13178/03, §§ 83, AİHM 2006-XI. 204.
204. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 10 ve Madde 22.2; Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 24.3; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'daki refakatsiz çocuklara ilişkin 1810 (2011) sayılı Kararı: Varış, kalış ve geri dönüş konuları, §§ 5.12 ve 5.14.
205. Mahkeme, *Güveç / Türkiye*, No. 70337/01, 20 Ocak 2009 (alıntılar).
206. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 37.
207. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, Genel Açıklama No. 6 (2005), §§ 33-38 ve 69.

208. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Bölüm 3, Madde 10 (4); Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş), Madde 25.1. a; Bakanlar Komitesinin göç bağlamında refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar için etkili vasilik hakkındaki CM/Rec(2019)11 sayılı Tavsiye Kararı, İlke 3 ve 4; Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, Madde 26; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, Genel Açıklama No. 6, §§ 21 ve 33; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'daki refakatsiz çocuklara ilişkin 1810 (2011) sayılı Kararı: Varış, kalış ve geri dönüş konuları, § 5.5; AB Temel Haklar Ajansı, Avrupa Komisyonu, *Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için vesayet - İnsan ticareti mağduru çocukların özel ihtiyaçlarını karşılamak üzere vesayet sistemlerini güçlendirmek için bir el kitabı*, AB Yayınlar Ofisi: Lüksemburg, Haziran 2014, sayfa 15-16; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, Genel Açıklama No. 6 (2005), §§ 21 ve 33; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 9.2, § 56; Mahkeme, *Rahimi / Yunanistan*, No. 8687/08, §§ 88-94, 5 Nisan 2011.
209. Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 102; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 27 ve 31; Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, 2017, sayfa 9; «Çocukların göçmen olarak gözetim altında tutulmasına son verilmesi ve onlara yeterli bakım ve kabul sağlanması», Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 20 Temmuz 2020, § 27. 210.
210. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 27 ve 31.
211. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, «Çocukların göçmen olarak gözetim altında tutulmasına son verilmesi ve onlara yeterli bakım ve kabul sağlanması», 20 Temmuz 2020, § 18; 2012 Genel Tartışma Günü Raporu: Uluslararası Göç Bağlamında Tüm Çocukların Hakları; uluslararası göç bağlamında çocukların insan haklarına ilişkin genel ilkeler hakkında Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunması Komitesinin 3 (2017) sayılı ve Çocuk Hakları Komitesinin 22 (2017) sayılı ortak genel açıklaması, 16 Kasım 2017.
212. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 28; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin çocuk dostu adalete ilişkin Kılavuz İlkeleri, 2010, § 21.
213. Refakatsiz çocuklar için kabul koşullarına ilişkin EASO Kılavuzu: Operasyonel standartlar ve göstergeler, EASO Uygulama Kılavuzları Serisi, Aralık 2018, Bölüm 7.1.
214. BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatifleri ile ilgili Geçerli Kriterler ve Standartlara ilişkin Kılavuz İlkeler, Kılavuz İlke 9.3; Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11.1; Yasa dışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin Üye Devletlerdeki ortak standart ve usullere ilişkin 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 3.9 ve 16.3.
215. Aynı kaynak.
216. CPT, [Özgürlüklerinden mahrum edilen kadınlar](#), CPT/Inf(2000)13 kısım, § 26.
217. Kural 48(1); Mahkeme, *Mahmundi ve Diğerleri /Yunanistan*, No. 14902/10, § 70, 31 Temmuz 2012.

218. Mahkeme, *P. ve S. / Polonya*, No. 57375/08, 30 Ekim 2012; Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 68, 20 Mayıs 2022.
219. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik, 27 Eylül 2022 tarihinde kabul edilen, emek sömürüsü amacıyla insan ticaretine ilişkin CM/Rec(2022)21 sayılı Tavsiye Kararı.
220. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Madde 26.
221. **Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi**: İnsan Ticaretinin Tanımlanması; Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (CETS No. 210).
222. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, İnsan Ticareti Küresel Raporu, 2020; Avrupa Konseyi (GRETA), İş gücü sömürüsü amacıyla insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticaretiyle mücadeleyle ilişkin rehberlik notu, 2021, § 65.
223. Bu tür yaralanmalar cinsel suçlar, kadın sünneti, zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma gibi toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimlerini de içermektedir (kendi beyanları veya yetkililerce bilinen ve bu konularda şüphe uyandıran ilgili bilgiler yoluyla tespit edilmiştir); Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Madde 3, 18, 25 ve 32-43.
224. İHYK, İnsan Hakları ve İnsan Ticareti Hakkında Tavsiye Edilen İlkeler ve Kılavuz İlkeler, Kılavuz İlke 2, § 6; Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Bölüm 3, Madde 26; İnsan Hakları ve İnsan Ticareti, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, sayfa 12; Avrupa Konseyi (GRETA), Emek sömürüsü amacıyla insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticaretiyle mücadeleyle ilişkin rehberlik notu, 2021, §§ 82-84.
225. Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 48.
226. Mahkeme, *Rantsev / Kıbrıs ve Rusya*, No. 25965/04, 7 Ocak 2010 (alıntılar); *T.I. ve Diğerleri v. Yunanistan*, 40311/10, 18 Temmuz 2019; *S.M. / Hırvatistan* [BD], No. 60561/14, 25 Haziran 2020; *V.C.L. ve A.N. / Birleşik Krallık*, No. 77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021; *Zoletic ve Diğerleri / Azerbaycan*, No. 20116/12, 7 Ekim 2021.
227. Mahkeme, *Slawomir Musial / Polonya*, No. 28300/06, 20 Ocak 2009.
228. 2002/629/JHA Konsey Çerçeve Kararının yerini alan insan ticaretinin önlenmesi ve mağdurlarının korunmasına ilişkin 5 Nisan 2011 tarihli ve 2011/36/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 11.7.
229. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi Açıklayıcı Raporu (CETS No. 197), § 152.
230. Mahkeme, *Aftet Süreyya Eren / Türkiye*, No. 36617/07, 20 Ekim 2015.
231. Mahkeme, *Maslova ve Nalbandov / Rusya*, No. 839/02, 24 Ocak 2008.
232. Mahkeme, *Collins ve Akaziebie / İsveç*, No. 23944/05, 8 Mart 2007.
233. Mahkeme, *Gauer ve Diğerleri / Fransa*, No. 61521/08, Mart 2011; *V.C. / Slovakya*, No. 18968/07,, 8 Kasım 2011; *N.B. / Slovakya*, No. 29518/10, 12 Haziran 2012; *I.G., M.K. ve R.H. / Slovakya*, No. 15966/04, 13 Kasım 2012; *G.M. ve Diğerleri / Moldova Cumhuriyeti*, No. 44394/15, 22 Kasım 2022.
234. Mahkeme, *R.D. / Fransa*, No. 34648/14, 16 Haziran 2016.
235. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, Madde 2; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 9.5, § 63 ve dolayısıyla, Avrupa

İnsan Hakları Sözleşmesinin 3. maddesine uygunluk sağlamak amacıyla, gözetim altındaki kişinin engellerinden kaynaklanan özel ihtiyaçlarına karşılık vermelidir (Mahkeme, *Semikhvostov / Rusya*, No. 2689/12, § 77, 6 Şubat 2014; *Farbtuhs / Letonya*, No. 4672/02, § 56, 2 Aralık 2004; *Jasinskis / Letonya*, No. 45744/08, § 59, 21 Aralık 2010; *Z.H. / Macaristan*, No. 28973/11, § 29, 8 Kasım 2012).

236. Mahkeme, *Price / Birleşik Krallık*, No. 33394/96, § 27, AİHM 2001-VII.
237. Mahkeme, *Z.H. / Macaristan*, No. 28973/11, §§ 29-33, 8 Kasım 2012.
238. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, Madde 14.F.
239. Mahkeme, *Vincent / Fransa*, No. 6253/03, § 103, 24 Ekim 2006; *Engel / Macaristan*, No. 46857/06, § 27 ve 30, 20 Mayıs 2010.
240. Mahkeme, *Semikhvostov / Rusya*, No. 2689/12, §§ 84-85, 6 Şubat 2014.
241. Mahkeme, *Wenner / Almanya*, No. 62303/13, § 66, 1 Eylül 2016; *Sakir / Yunanistan*, No. 48475/09, § 52, 24 Mart 2016.
242. Mahkeme, *Aleksanyan / Rusya*, No. 46468/06, § 140, 22 Aralık 2008.
243. Mahkeme, *Moxamed Ismaacil ve Abdirahman Warsame / Malta*, No. 52160/13 ve 52165/13, § 97, 12 Ocak 2016; *Ukhan / Ukrayna*, No. 30628/02, § 74, 18 Aralık 2008.
244. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 74, 22 Mart 2022; İHYK, Gözetim Rehberi: Göçmenlerin İdari Gözetimi, sayfa 12.
245. Mahkeme, *Wenerski / Polonya*, No. 44369/02, §§ 56-65, 20 Ocak 2009.
246. Madde 16.a ve Madde 42.1; Birleşmiş Milletler, Herhangi bir şekilde gözetim altında tutulan veya hapsedilen tüm kişilerin korunmasına ilişkin ilkeler bütünü, İlke 24; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 82.
247. Mahkeme, *Kudla / Polonya* [BD], No. 30210/96, AİHM 2000-XI.
248. Bkz. E/CN.4/2005/85/Add.1, Göçmenlerin insan hakları Özel Raportörü tarafından İspanya Hükümetine gönderilen iletiler.
249. Mahkeme, *Slyusarev / Rusya*, No. 60333/00, §§ 34-44, 20 Nisan 2010.
250. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 92.
251. Madde 40.1 ve 40.3. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 83, 22 Mart 2022.
252. Mahkeme, *Nogin / Rusya*, No. 58530/08, § 97, 15 Ocak 2015.
253. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 19.2.
254. Aynı kaynak, Madde 19.1.
255. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 58, 22 Mart 2022.
256. Mahkeme, *McGlinchey ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, No. 50390/99, AİHM 2003-VI; *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 58, 22 Mart 2022.
257. Mahkeme, *Vasyukov / Rusya*, No. 2974/05, 5 Nisan 2011.
258. Mahkeme, *Holomiov / Moldova*, No. 30649/05, § 117, 7 Kasım 2006.
259. Mahkeme, *Pitaleev / Rusya*, No. 34393/03, § 54, 30 Temmuz 2009.
260. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 77, 22 Mart 2022.
261. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8.

262. Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, Madde 5.
263. Aynı kaynak, Madde 8.
264. Portekiz'in onuncu periyodik raporuna ilişkin nihai gözlemler, 13 Haziran 2022 - 1 Temmuz 2022, § 41(c); Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, Madde 23.1; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Madde 16 ve 39. b; Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, Madde 7 ve 9; Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Madde 17.1; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8; Mahkeme, *Gauer ve Diğerleri / Fransa*, No. 61521/08, Mart 2011; *V.C. / Slovakia*, No. 18968/07, 2011 (alıntılar); *N.B. / Slovakia*, No. 29518/10, 12 Haziran 2012.
265. Mahkeme, *Khudobin / Rusya*, No. 59696/00, § 83, AİHM 2006-XII (alıntılar).
266. Mahkeme, *Melnik / Ukrayna*, No. 72286/01, §§ 104-106, 28 Mart 2006.
267. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 44 ve 86, 22 Mart 2022; Moldova Cumhuriyeti'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Komitesi Üçüncü Periyodik Raporu ("CAT", CAT/C/ MDA/CO/3, 21 Aralık 2017 tarihinde kabul edilmiştir) § 19.
268. Mahkeme, *Cosovan / Moldova Cumhuriyeti*, No. 13472/18, § 86, 22 Mart 2022.
269. 269. CPT, [7. Genel Rapor](#), § 31.
270. CPT, [19. Genel Rapor](#), Özgürlüklerinden yoksun bırakılmış yasa dışı göçmenler için koruma önlemleri, § 91.
271. Mahkeme, *Normantowicz / Polonya*, No. 65196/16, § 88, 17 Mart 2022.
272. Mahkeme, *Amirov / Rusya*, No. 51857/13, 27 Kasım 2014; *Mozet / Moldova Cumhuriyeti ve Rusya [BD]*, No. 11138/10, § 183, 23 Şubat 2016.
273. Mahkeme, *A.A. / Yunanistan*, No. 12186/08, 22 Temmuz 2010.
274. Uluslararası koruma için başvuruların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11.1.
275. Mahkeme, *Normantowicz / Polonya*, No. 65196/16, § 80, 17 Mart 2022.
276. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 49 ve § 96.4.
277. Uluslararası koruma için başvuruların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11.1.
278. Mahkeme, *Grimailovs / Letonya*, No. 6087/03, §§ 150-151, 25 Haziran 2013; *Yunusova ve Yunusov / Azerbaycan*, No. 59620/14, § 138, 2 Haziran 2016; *Z.H. / Macaristan*, No. 28973/11, § 29,8 Kasım 2012; *Price / Birleşik Krallık*, No. 33394/96, §§ 25-30, AİHM 2001-VII.
279. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 90 ve 91; CPT, 2014 Finlandiya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/ \(2015\)25](#), §§ 35 ve 36; İnsan Hakları Komiserinin (2001)19 sayılı Tavsiye Kararı (Tavsiye 8); BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 8, s. 48 (vi); CPT, [19. Genel Rapor](#), § 90; CPT, [10. Genel Rapor](#), § 32; Uluslararası koruma için başvuruların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11.1; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin düzensiz göçmenlerin

- insan haklarına ilişkin 1509 (2006) sayılı Kararı, No. 12.4, son cümle; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'nın tekne insanları: Güney Avrupa'ya deniz yoluyla karışık göç akınları hakkındaki 1637 (2008) sayılı Kararı, madde 9.13; İnsan Hakları Komiserinin (2001)19 sayılı Tavsiye Kararı, Tavsiye 8; Mahkeme, *Holomiov / Moldova*, No. 30649/05, §§ 117-122, 7 Kasım 2006; *Ashot Harutyunyan / Ermenistan*, No. 34334/04, §§ 105-116, 15 Haziran 2010.
280. Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında BMMYK (UNHCR) Kılavuz İlkeleri, Kılavuz İlke 9.5, § 63.
281. Mahkeme, *Price / Birleşik Krallık*, No. 33394/96, AİHM 2001-VII; *Farbtuhs / Letonya*, No. 4672/02, 2 Aralık 2004; *Engel / Macaristan*, No. 46857/06, § 27 ve 30, 20 Mayıs 2010; *Helhal / Fransa*, No. 10401/12, § 62, 19 Şubat 2015; *Topekhin / Rusya*, No. 78774/13, § 86, 10 Mayıs 2016.
282. Mahkeme, *Novak / Hırvatistan*, No. 8883/04, 14 Haziran 2007; *Dybeku / Arnavutluk*, No. 41153/06, 18 Aralık 2007; *Raffray Taddei / Fransa*, No. 36435/07, 21 Aralık 2010.
283. Mahkeme, *Ślawomir Musiał / Polonya*, No. 28300/06, 20 Ocak 2009; *Keenan / Birleşik Krallık*, No. 27229/95, AİHM 2001-III; *Renolde / Fransa*, No. 5608/05, 2008 (alıntılar); *Rooman / Belçika* [BD], No. 18052/11, § 145, 31 Ocak 2019.
284. CPT, 2014 Finlandiya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/\(2015\)25](#); Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme).
285. Mahkeme, *Rivière / Fransa*, No. 33834/03, 11 Temmuz 2006; *Jeanty / Belçika*, No. 82284/17, §§ 101-114, 31 Mart 2020.
286. Mahkeme, *Strazimiri / Arnavutluk*, No. 34602/16, §§ 108-112, 21 Ocak 2020.
287. Mahkeme, *Murray / Hollanda* [BD], No. 10511/10, § 106, 26 Nisan 2016.
288. Mahkeme, *Farbtuhs / Letonya*, No. 4672/02, 2 Aralık 2004; *Contrada / İtalya* (no. 2), No. 7509/08, 11 Şubat 2014.
289. Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, Madde 6.
290. Mahkeme, *Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan*, No. 14902/10, § 70, 31 Temmuz 2012.
291. Aynı kaynak.
292. BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, Kılavuz İlke 9.3, § 61.
293. Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 96.3; Bakanlar Komitesinin üye devletlere sığınmacıların gözetim tedbirlerine ilişkin CM/Rec(2003)5 sayılı Tavsiye Kararı, İlke 13; Bangkok Kuralları, Kural 42.4; Uluslararası koruma için başvuruların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 11. 2, 19, 23.4 ve 25; CPT, 2014 Finlandiya ziyareti raporu, [CPT/\(2015\)25](#), § 36; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözaltına Alınması ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 9.1, §§ 49-50; Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi.
294. Mahkeme, *Ślawomir Musiał / Polonya*, No. 28300/06, 20 Ocak 2009.

295. 2002/629/JHA Konsey Çerçeve Kararının yerini alan insan ticaretinin önlenmesi ve mağdurlarının korunmasına ilişkin 5 Nisan 2011 tarihli ve 2011/36/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Madde 11.7.
296. Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 36.
297. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenlenmiş).
298. Mahkeme, *S.M.M. / Birleşik Krallık*, No. 77450/12, § 83, 22 Haziran 2017.
299. Koronavirüs hastalığı (COVID-19) pandemisi bağlamında özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilere yönelik muameleyle ilişkin ilkeler beyanı, CPT.
300. CPT, 2007 İspanya ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2009\)10](#), § 13.
301. CPT, 2011 Hollanda ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2012\)21](#), § 58.
302. CPT, 2007 İspanya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2009\)10](#), § 14.
303. Mahkeme, *Karabet ve Diğerleri / Ukrayna*, No. 38906/07 ve 52025/07, 17 Ocak 2013.
304. CPT, 2011 Hollanda ziyaretine ilişkin rapor, [CPT/Inf \(2012\)21](#), § 58.
305. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8; Mahkeme, *Szuluk / Birleşik Krallık*, No. 36936/05, 2009.
306. Mahkeme, *Szuluk / Birleşik Krallık*, No. 36936/05, § 35, 2009.
307. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 92; BMMYK (UNHCR), Sığınmacıların Gözetimine Alınması ve Gözetli Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, Kılavuz İlke 7, § 47; Mandela Kuralları, Kural 32 (1c).
308. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8.
309. Mahkeme, *Milić ve Nikezić / Karadağ*, No. 54999/10 ve 10609/11, 28 Nisan 2015; *Gjini / Sırbistan*, No. 1128/16, 15 Ocak 2019.
310. CPT, [23. Genel Rapor](#), § 77; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 96; Mahkeme, *Labita / İtalya* [BD], No. 26772/95, § 131, AİHM 2000-IV; *Assenov ve Diğerleri / Bulgaristan*, 28 Ekim 1998, § 102, Hüküm ve Karar Raporları 1998-VIII; *Bouyid / Belçika* [BD], No. 23380/09, §§ 115-116, 2015; *Ostrovenec / Letonya*, No. 36043/13, § 71, 5 Ekim 2017.
311. Mahkeme, *Fenech / Malta*, No. 19090/20, § 107, 1 Mart 2022; *Neshkov ve Diğerleri / Bulgaristan*, No. 36925/10 ve diğer beş karar, § 243, 27 Ocak 2015.
312. İHYK, [COVID-19 Rehberliği: İHYK ve COVID-19](#).
313. Aynı kaynak.
314. Mahkeme, *Fenech / Malta*, No. 19090/20, 1 Mart 2022.
315. Aynı kaynak (Ibid).
316. Mahkeme, *Poghosyan / Gürcistan*, No. 9870/07, 24 Şubat 2009; *Ghavadze / Gürcistan*, No. 23204/07, 3 Mart 2009; Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 13; İHYK, [COVID-19 Rehberliği: İHYK ve COVID-19](#); Mahkeme, *Cătălin Eugen Micu / Romanya*, No. 55104/13, § 56, 5 Ocak 2016; *Jeladze / Gürcistan*, No. 1871/08, § 44, 18 Aralık 2012; *Salakhov ve Islyamova / Ukrayna*, No. 28005/08, §§ 124-125, 14 Mart 2013.
317. Mahkeme, *Feilazoo / Malta*, No. 6865/19, § 92, 11 Mart 2021.
318. [Tüm Göçmenler için COVID-19 Aşılarına Eşit Erişim Hakkında Ortak Rehberlik Notu](#).

319. Mahkeme, *Fenech / Malta*, No. 19090/20, 1 Mart 2022.
320. Aynı kaynak, § 107.
321. Mahkeme, *Fenech / Malta*, No. 19090/20, 1 Mart 2022.
322. Mahkeme, *Feilazoo / Malta*, No. 6865/19, 11 Mart 2021; İHYK, [COVID-19 Rehberliği: İHYK ve COVID-19](#).
323. İHYK, [COVID-19 Rehberliği: İHYK ve COVID-19](#).
324. CPT, 2015 Lüksemburg ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)30](#), § 111 (yalnızca Fransızca); CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 37.
325. Bakanlar Komitesinin Cezaevi Personeli için Avrupa Etik Kuralları hakkında üye devletlere CM/Rec(2012)5 sayılı Tavsiye Kararı, § 1, Kural 77. Bakanlar Komitesinin yaptırım ve tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili personele ilişkin üye devletlere yönelik R (97) 12 sayılı Tavsiye Kararı.
326. CPT, 2015 Lüksemburg ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)30](#), § 111 (sadece Fransızca); CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 37.
327. Bakanlar Komitesinin yaptırım ve tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili personele ilişkin üye devletlere yönelik R (97) 12 sayılı Tavsiye Kararı.
328. CPT, 2015 Lüksemburg ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)30](#), § 111 (sadece Fransızca); CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 37.
329. CPT, 2004 Malta ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2005\)15](#), § 61; CPT, 10. Genel Rapor, § 23; CPT, 19. Genel Rapor, § 99.
330. Mahkeme, *Aden Ahmed / Malta*, No. 55352/12, § 92, 23 Temmuz 2013.
331. Bakanlar Komitesinin yaptırım ve tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili personele ilişkin üye devletlere yönelik R (97) 12 sayılı Tavsiye Kararı, §§ 14-15.
332. Mahkeme, *Nuh Uzun / Türkiye*, No. 49341/18 ve 13 diğer karar, 29 Mart 2022.
333. Uluslararası koruma için başvuranların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 18.7, 25.2, 24.4.
334. CPT, 2015 Lüksemburg ziyareti raporu, [CPT/Inf \(2015\)30](#), § 111 (sadece Fransızca); CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyareti raporu, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 37; Uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/AB sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (yeniden düzenleme), Madde 25.2; Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.3.
335. Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.3.
336. Aynı kaynak; CPT, [7. Genel Rapor](#), § 29; CPT, 2014 Çek Cumhuriyeti ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)18](#), § 37; CPT, 2015 Lüksemburg ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2015\)30](#), § 111 (yalnızca Fransızca).
337. CPT, 2011 Norveç ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2011\)33](#), § 38; CPT, 2011 Letonya ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf \(2013\)20](#), § 36.
338. Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı, § 40.
339. Bakanlar Komitesinin Cezaevi Personeli için Avrupa Etik Kuralları hakkında üye devletlere CM/Rec(2012)5 sayılı Tavsiye Kararı, § 11 ve 14.
340. Aynı kaynak, Personel, § 11.

341. Aynı kaynak, §§ 11 ve 14; Bakanlar Komitesinin üye devletlere göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kız çocukların haklarının korunmasına ilişkin CM/Rec(2022)17 sayılı Tavsiye Kararı.
342. Bakanlar Komitesinin Cezaevi Personeli için Avrupa Etik Kuralları hakkında üye devletlere CM/Rec(2012)5 sayılı Tavsiye Kararı, §§ 12-13.
343. Aynı kaynak, §§ 23-24; Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 26.
344. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 26
345. Aynı kaynak.
346. Bakanlar Komitesinin Cezaevi Personeli için Avrupa Etik Kuralları hakkında üye devletlere CM/Rec(2012)5 sayılı Tavsiye Kararı.
347. Kabul koşullarına ilişkin EASO kılavuzu: Operasyonel standartlar ve göstergeler, Avrupa İltica Destek Ofisi, Eylül 2016, Standart 11, 11.4, sayfa 19.
348. Aynı kaynak.
349. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 10.
350. Aynı kaynak.
351. Kabul koşullarına ilişkin EASO kılavuzu: Operasyonel standartlar ve göstergeler, Avrupa İltica Destek Ofisi, Eylül 2016, Standart 11, sayfa 19.
352. Birleşmiş Milletler Tutuklu ve Hükümlülere Gösterilecek Muameleye İlişkin Asgari Standart Kurallar, 39.2.
353. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Kararı 1707 (2010), § 9.2.11.
354. Mahkeme, *Tali / Estonya*, No. 66393/10, § 59, 13 Şubat 2014; *Artyomov / Rusya*, No. 14146/02, § 145, 27 Mayıs 2010; *Korneykova ve Korneykov / Ukrayna*, No. 56660/12, § 111, 24 Mart 2016; *Ramishvili ve Kokhreidze / Gürcistan*, No. 1704/06, 27 Ocak 2009.
355. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 88.
356. Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 30.
357. CPT, 2006 Fransa ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2007\)44](#), § 76; CPT (sadece Fransızca), 2008 Bulgaristan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2010\)29](#), § 45; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 88; CPT, 2009 Ukrayna ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2011\)29](#), § 71.
358. Mahkeme, *Ismoilov ve Diğerleri / Rusya*, No. 2947/06, 24 Nisan 2008.
359. CPT, 2006 Fransa ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2007\)44](#), § 76 (sadece Fransızca); CPT, 2008 Bulgaristan ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2010\)29](#), § 45; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 88; CPT, 2009 Ukrayna ziyaretine ilişkin Rapor, [CPT/Inf\(2011\)29](#), § 71.
360. Mahkeme, *Assenov ve Diğerleri / Bulgaristan*, § 94, 28 Ekim 1998, Hüküm ve Karar Raporları 1998-VIII; *Tekin / Türkiye*, No. 22496/93, 9 Haziran 1998 § 53, Hüküm ve Karar Raporları 1998-IV; *Gladović / Hırvatistan*, No. 28847/08, § 50, 10 Mayıs 2011.
361. Mahkeme, *Vlasov / Rusya*, No. 78146/01, § 123, 12 Haziran 2008; Birleşmiş Milletler, [Kolluk Görevlileri Tarafından Güç ve Ateşli Silah Kullanılmasına İlişkin Temel İlkeler](#).
362. Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 30; CPT 19. Genel Rapor, paragraf 88.
363. Mahkeme, *Rohde / Danimarka*, No. 69332/01, § 93, 21 Temmuz 2005; *Rzakhanov / Azerbaycan*, No. 4242/07, § 64, 4 Temmuz 2013.

364. Mahkeme, *A.T. / Estonya*, No. 23183/15, § 73, 13 Kasım 2018.
365. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Genel Açıklama No. 20: Madde 7 (İşkence veya Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Yasaklanması), 10 Mart 1992.
366. Mahkeme, *Ramirez Sanchez / Fransa* [BD], No. 59450/00, AİHM 2006-IX; *Piechowicz / Polonya*, No. 20071/07, 17 Nisan 2012.
367. Mahkeme, *Ramirez Sanchez / Fransa* [BD], No. 59450/00, §§ 120-123, AİHM 2006-IX.
368. Mahkeme, *A.T. / Estonya*, No. 23183/15, § 73, 13 Kasım 2018.
369. Mahpusların hücre hapsi: CPT'nin 2011 yılında yayımlanan [21. Genel Raporundan](#) alıntı, Avrupa Konseyi.
370. Mahkeme, *Onoufriou / Kıbrıs*, No. 24407/04, §§ 71-81, 7 Ocak 2010; *Csüllög / Macaristan*, No. 30042/08, §§ 37-38, 7 Haziran 2011.
371. Mahkeme, *Csüllög / Macaristan*, No. 30042/08, § 31, 7 Haziran 2011.
372. Aynı kaynak.
373. Mahkeme, *X / Türkiye*, No. 24626/09, §§ 41-45, 9 Ekim 2012.
374. Mahkeme, *Ivan Karpenko / Ukrayna*, No. 45397/13, 16 Aralık 2021.
375. Mahkeme, *Artyomov / Rusya*, No. 14146/02, § 145, 27 Mayıs 2010; *Bouyid / Belçika* [BD], No. 23380/09, § 101, 2015; *Korneykova ve Korneykov / Ukrayna*, No. 56660/12, § 111, 24 Mart 2016; Birleşmiş Milletler, [Kolluk Kuvvetlerinin Güç ve Ateşli Silah Kullanımına İlişkin Temel İlkeler](#).
376. Kural 64.1; Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, Madde 9.2.12; Mahkeme, *Tekin / Türkiye*, No. 22496/93, 9 Haziran 1998, § 53 Hüküm ve Karar Raporları 1998-IV; *Tali / Estonya*, No. 66393/10, § 59, 13 Şubat 2014; *Preminyin / Rusya*, No. 44973/04, 10 Şubat 2011.
377. Mahkeme, *H.M. ve Diğerleri / Macaristan*, No. 38967/17, 2 Haziran 2022; Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 54.4; Mandela Kuralları, Kural 50.
378. Mahkeme, *Shlykov ve Diğerleri / Rusya*, No. 78638/11 ve diğer üç karar, §§ 77-93, 19 Ocak 2021.
379. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Madde 8; Mahkeme, *Wainwright / Birleşik Krallık*, No. 12350/04, § 43, AİHM 2006-X; *Iwańczuk / Polonya*, No. 25196/94, 15 Kasım 2001; *Roth / Almanya*, No. 6780/18 ve 30776/18, § 51, 22 Ekim 2020.
380. Mahkeme, *Wainwright / Birleşik Krallık*, No. 12350/04, § 42, AİHM 2006-X; *Dejnek / Polonya*, No. 9635/13, §§ 61-66 ve 75-76, 1 Haziran 2017.
381. Mahkeme, *Wainwright / Birleşik Krallık*, No. 12350/04, § 42, AİHM 2006-X; *Dejnek / Polonya*, No. 9635/13, § 60, 1 Haziran 2017; *Valašinas / Litvanya*, No. 44558/98, ECHR 2001-VIII.
382. Mahkeme, *Valašinas / Litvanya*, No. 44558/98, § 117, AİHM 2001-VIII.
383. Aynı kaynak.
384. Mahkeme, *Iwańczuk / Polonya*, No. 25196/94, 15 Kasım 2001.
385. Mahkeme, *Milka / Polonya*, No. 14322/12, 15 Eylül 2015.
386. Madde 3, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.
387. Mahkeme, *Sakir / Yunanistan*, No. 48475/09, 24 Mart 2016.
388. Mahkeme, *Mikeladze ve Diğerleri / Gürcistan*, No. 54217/16, §§ 60-68, 16 Kasım 2021.

389. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik insan hakları ilkeleri ve göç bağlamında yaş değerlendirmesine ilişkin kılavuz ilkeler hakkındaki CM/Rec(2022)22 sayılı Tavsiye Kararı, 96.1.
390. Birleşmiş Milletler Kadın Mahkûmlara Uygulanacak Muamele ve Kadın Suçlulara Yönelik Hapis Dışı Tedbirler Hakkında Kurallar, Kural 25, Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 33; Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik, gözetim altında tutukluluğun kullanımı, gerçekleştirildiği koşullar ve istismara karşı güvencelerin sağlanmasına ilişkin CM/Rec(2006)13 sayılı Tavsiye Kararı, § 44; CPT, [19. Genel Rapor](#), § 89; CPT, [23. Genel Rapor](#), §§ 77 ve 79.
391. Mahkeme, *Gjini / Sırbistan*, No. 1128/16, § 84-88 ve 96-103, 15 Ocak 2019.
392. Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik, göç bağlamında yaş değerlendirmesine ilişkin insan hakları ilkeleri ve kılavuz ilkeler hakkındaki CM/Rec(2022)22 sayılı Tavsiye Kararı, § 97; CPT, [CPT'nin 30. genel raporu](#), Mayıs 2021, ss. 15-16.
393. Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.5, son cümle; CPT, [2. Genel Rapor](#), § 54; Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 29.1.
394. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları İzleme Eğitim El Kitabı.
395. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 89; Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke (kılavuz ilke 10.5, son cümle); Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, Madde 9.2.15.
396. Herhangi Bir Şekilde Gözetim Altında Tutulan veya Hapsedilen Tüm Kişilerin Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler İlkeler Bütünü, İlke 29.2.
397. Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke, Kılavuz İlke 10.5, son cümle; CPT, [2. Genel Rapor](#); AB Temel Haklar Ajansı, [AB dış sınırlarında temel haklara uygunluğu izlemek için ulusal bağımsız mekanizmaların kurulması](#), Lüksemburg, AB Yayın Ofisi, Ekim 2022.
398. CPT, [19. Genel Rapor](#), § 89; Zorla Geri Göndermeye İlişkin Yirmi Kılavuz İlke (kılavuz ilke 10.5, son cümle); Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına ilişkin 1707 (2010) sayılı Kararı, Madde 9.2.15.
399. Daha fazla ayrıntı için lütfen CPT standartlarına bakınız.

Uygulayıcılara yönelik bu rehber, Avrupa Hukuki İşbirliği Komitesi (CDCJ) tarafından hazırlanmış ve Haziran 2023'te yayımlanmıştır.

Bu rehber, idari gözetim altındaki göçmen ve sığınmacılara, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yorumladığı şekliyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan onurları ve temel hakları tam olarak saygı gösterilecek şekilde nasıl muamele edilmesi gerektiği konusunda bir kılavuz niteliğindedir. Rehber, Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Komitesi tarafından yıllar boyunca belirlenen standartlara ve diğer ilgili kaynaklara da dayanmaktadır.

Bu rehber, Avrupa Konseyi üye devletleri ve ötesinde idari gözetim altındaki göçmenler ve sığınmacılarla temas halinde olan tüm profesyoneller için pratik bir araç olarak tasarlanmıştır. Bu amaçla, avukatların ve sağlık çalışanlarının idari gözetim altındaki göçmenler ve sığınmacılara uygulanabilir çeşitli standartları takip etmelerine yardımcı olacak kontrol listeleri de içermektedir.

www.coe.int/cdcj

Bu çeviri, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin mali desteğiyle hazırlanmıştır.

İçeriği, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

Avrupa Birliği üye ülkeleri bilgi, kaynak ve geleceklelerini birleştirmeye karar vermiştir. Bu ülkeler, birlikte, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve bireysel özgürlükleri korurken, istikrar, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma bölgesi oluşturmışlardır. Avrupa Birliği, bu kazanımlarını ve değerlerini sınırları ötesindeki ülkeler ve insanlarla da paylaşmaya kararlıdır.

www.europa.eu

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliği'ne üye tüm ülkeler dahil olmak üzere 46 üye ülkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Bu çeviri Avrupa Birliği ile birlikte ortak finanse edilmektedir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE